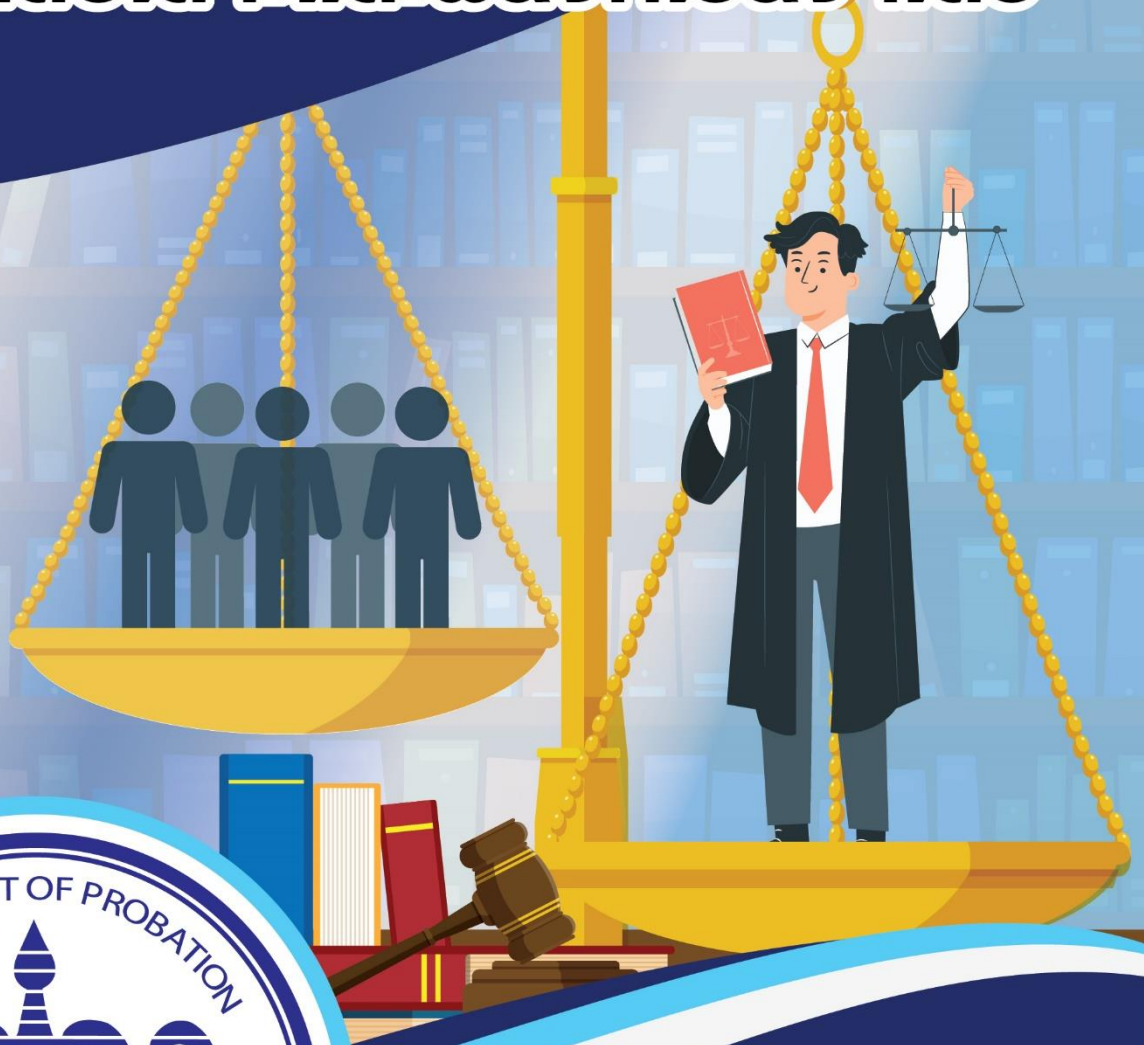

คู่มือ

การปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมาย
เพื่อการคุมประพฤติ

กรมคุมประพฤติ

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

คำนำ

การปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจที่ผ่านมา พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติงานภายใต้พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งกรมคุมประพฤติได้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานคุมประพฤติ ทั้งภารกิจงานสืบเสาะและพินิจ และงานควบคุมและสอดส่อง พนักงานคุมประพฤติได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเรื่อยมา และมีการแก้ไขปรับปรุงใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ต่อมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ กรมคุมประพฤติได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ตามเอกสารหมายเลข ๔/๒๕๕๑ และใช้ปฏิบัติงานมาโดยตลอด จนกระทั่งปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้มีราชกิจจานุเบกษา ประกาศใช้พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๐ จึงทำให้พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ ถูกยกเลิกไป และระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐ กำหนดการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติด้านการสืบเสาะและพินิจ ประกอบกับมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้รับการประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ กำหนดหลักการปฏิบัติงานของพนักงานคุมประพฤติเพื่อเป็นกรอบแนวทางให้พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นมืออาชีพ และการทำงานเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ดังนั้น กรมคุมประพฤติจึงต้องปรับปรุงคู่มือการปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

คู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยฉบับนี้ จึงเป็นคู่มือการปฏิบัติงานอันมีผลมาจากการบัญญัติกฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานงานคุมประพฤตินำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขคู่มือเดิมที่ใช้อยู่ให้มีความสอดคล้อง และทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในทุกขั้นตอนของกระบวนการสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย และเพื่อให้เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ถูกต้อง เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้พนักงานคุมประพฤติสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการสืบเสาะและพินิจจำเลยอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

กองอำนวยการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุมประพฤติ
กรมคุมประพฤติ
กันยายน ๒๕๖๖

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑.๑ ความเป็นมาของคู่มือ	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการสืบเสาะและพินิจ	๒
๑.๓ คำนิยาม	๒
๑.๔ หลักการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจ	๒
๑.๕ วิธีการใช้คู่มือ	๕
บทที่ ๒ การสืบเสาะและพินิจของศาล	๖
๒.๑ อำนาจของศาลในการสืบเสาะและพินิจ	๖
๒.๒ อำนาจของศาลในการพิจารณาการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้	๖
๒.๓ ระยะเวลาดำเนินการสืบเสาะและพินิจ	๘
๒.๓.๑ การนับวันดำเนินการตามคำสั่งศาล	๘
๒.๓.๒ การขยายระยะเวลาการสืบเสาะและพินิจ	๘
๒.๓.๓ กรณีที่ศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น	๘
๒.๔ อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจ	๘
บทที่ ๓ การสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย	๑๐
ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี	๑๕
๑. ขั้นตอนการรับคดีในส่วนของผู้ที่รู้การ	๑๖
๑.๑ จัดทำทะเบียนคดีและตรวจสอบข้อมูลบุคคล	๑๖
๑.๒ นำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศ และสารบบคดีของสำนักงานคุมประพฤติ	๑๘
๑.๓ ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด	๒๐
๑.๓.๑ ตรวจสอบประวัติอาชญากรจากระบบฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร (CDS) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	๒๐
๑.๓.๒ ตรวจสอบจากศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม	๒๐
๑.๓.๓ ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจากระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ	๒๐
๑.๔ จัดทำสำนวนคดีสืบเสาะและพินิจโดยการรวบรวมเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครบถ้วน	๒๑
๑.๕ เสนอสำนวนให้ผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายพิจารณามอบหมายคดีให้พนักงานคุมประพฤติ	๒๒
๑.๖ การมอบหมายคดี	๒๒
๑.๖.๑ ปริมาณคดี	๒๒
๑.๖.๒ การมอบหมายคดีตามประสบการณ์	๒๒
๑.๖.๓ การงดมอบหมายคดี	๒๓
๑.๗ พนักงานคุมประพฤติรับคดีและบันทึกข้อมูล	๒๔

ขั้นตอนที่ ๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง

๒๖

๒.๑ รวบรวมเอกสารประกอบสำนวน และวางแผนการสืบเสาะและพินิจ

๒๖

๒.๑.๑ การรวบรวมเอกสารประกอบสำนวน

๒๖

๒.๑.๒ การวางแผนการสืบเสาะและพินิจ

๓๑

๒.๒ สอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

๓๓

๒.๒.๑ การสอบปากคำจำเลยเบื้องต้น

๓๔

๒.๒.๒ การสอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเพิ่มเติม

๔๖

๒.๒.๓ การสอบปากคำจำเลยร่วมและคู่คดี

๔๗

๒.๓ ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดและประวัติอื่น ๆ

๔๘

๒.๔ สอบปากคำพยานบุคคล

๔๘

๒.๔.๑ ที่มาของพยานบุคคล

๔๘

๒.๔.๒ การพิจารณาคัดเลือกพยาน

๕๑

๒.๔.๓ การออกหนังสือเรียกพยานบุคคล

๕๒

๒.๔.๔ การเตรียมตัวก่อนสอบปากคำพยาน

๕๒

๒.๔.๕ เทคนิคการสอบปากคำพยาน

๕๔

๒.๔.๖ การบันทึกถ้อยคำพยาน

๕๔

๒.๕ พยานเอกสารและพยานวัตถุ

๕๖

๒.๖ การสืบเสาะสภาพแวดล้อม

๕๖

๒.๗ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้

๕๙

ขั้นตอนที่ ๓. การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน

๖๓

๓.๑ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

๖๓

๓.๒ วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลและพยานเอกสาร

๖๔

๓.๓ วิเคราะห์และประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

๖๔

๓.๔ จำแนกโดยประเมินผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

๖๙

ขั้นตอนที่ ๔ การจัดทำรายงาน

๗๒

ขั้นตอนที่ ๕ กรณีที่มีการคัดค้านรายงาน

๘๑

ขั้นตอนที่ ๖ การติดตามผลคดี

๘๒

๖.๑ การติดตามคำสั่งศาล

๘๒

๖.๒ บันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศ

๘๒

๖.๓ การจัดเก็บสำนวนคดี

๘๒

ภาคผนวก

ภาคผนวก ๑ วิธีการเชื่อมโยงระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร

ภาคผนวก ๒ วิธีการตรวจสอบประวัติบุคคล

ภาคผนวก ๓ ขั้นตอนเข้าใช้งานระบบ DXC

ภาคผนวก ๔ การนำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศ

ภาคผนวก ๕ กฎหมายที่ใช้ในการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะที่เป็นจำเลย

๕.๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ แก้ไขตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙

๕.๒ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙

หมวด ๒ อำนาจหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงาน

หมวด ๓ การสืบเสาะและพินิจ

หมวด ๔ อำนาจของศาลเกี่ยวกับการคุมประพฤติ

หมวด ๕ การดำเนินการเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

หมวด ๖ การสงเคราะห์

หมวด ๗ การมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐและภาคประชาชน

๕.๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ภาคผนวก ๖ ระเบียบที่ใช้ในการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

๖.๑ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐

๖.๒ ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำแนกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติและบุคคลที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐

๖.๓ ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการในการดำเนินการเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. ๒๕๖๐

๖.๔ ระเบียบกรมคุมประพฤติ ว่าด้วยการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงพยาน พ.ศ. ๒๕๔๒

๖.๕ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนผู้ประสานงานและบุคคลที่เข้าร่วมในการดำเนินการเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พ.ศ.๒๕๖๑

ภาคผนวก ๗ มาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานของกรมคุมประพฤติ

ข้อ ๒ การสืบเสาะและพินิจ

ข้อ ๗ ความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ภาคผนวก ๘ หนังสือเวียน

๙.๑ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๖ ลงวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ เรื่อง เผยแพร่คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้กระทำผิดหญิง

๙.๒ หนังสือที่ ยธ๐๓๐๓/ว๕๑๕ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เรื่อง แนวปฏิบัติในการคุมประพฤติ ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID - ๑๙)

๙.๓ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๒๒ ลงวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๔ เรื่อง เรื่อง
แนวทางการนำการประชุมทางจอภาพมาใช้ในการปฏิบัติราชการของสำนักงานคุม
ประพฤตินาร่อง

๙.๔ หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว๓๗๙ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๔ เรื่อง แนว
ปฏิบัติในการกักตัวผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำและทัณฑสถานและผู้ที่ได้รับการ
ปล่อยตัวจากศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด กรมคุมประพฤติ

๙.๕ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๗๐๒ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๖๔ เรื่อง
ซักซ้อมแนวทางในการดำเนินการเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานคุมประพฤติ

๙.๖ หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว๖๖๐ ลงวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เรื่อง
แนวทางการเสนอความเห็นรายงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย
กรณีเสนอเงื่อนไขการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) มาใช้กับผู้ถูกสืบเสาะและ
พินิจที่เป็นจำเลย

๙.๗ หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว๒๒๙ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๕ เรื่อง แจ้ง
แนวทางการส่ง - รับประเด็นในงานสืบเสาะและพินิจด้วยระบบสารสนเทศ กรมคุม
ประพฤติ

๙.๘ หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว๔๖ ลงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕ เรื่อง
แนวทางปฏิบัติกรนำระบบการประชุมทางจอภาพมาใช้ในงานคุมประพฤติ (เพิ่มเติม)

๙.๙ หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว ๓๕ ลงวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๖๕ เรื่อง แนว
ทางการปฏิบัติกับผู้ที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำและทัณฑสถาน ผู้ที่ได้รับการพักการ
ลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุก จำเลย ผู้ถูกคุมความประพฤติ และการติดอุปกรณ์
อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว (EM) ในสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
๒๐๑๙ (Covid - ๑๙)

๙.๑๐ หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว๒๗๘ ลงวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๖ เรื่อง
แนวทางการปฏิบัติกรณีผู้กระทำความผิดมีประวัติเกี่ยวข้องกับการใช้ความรุนแรงหรือใช้ยาเสพติด
หรือกรณีอื่นใดที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

สารบัญแผนภูมิ

เรื่อง		หน้า
แผนภูมิที่ ๑	แสดงขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย	๑๒
แผนภูมิที่ ๒	แสดงขั้นตอนและวิธีการสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย	๑๓
แผนภูมิที่ ๓	แสดงรูปแบบการปฏิบัติงานเชิงคู่ขนานระหว่างการดำเนินงานสืบเสาะและพินิจ กับการดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์	๑๔
แผนภูมิที่ ๔	แสดงขั้นตอนการรับคดี	๑๕
แผนภูมิที่ ๕	แสดงขั้นตอนการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	๒๕
แผนภูมิที่ ๖	แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินและขั้นตอนการจัดทำรายงาน	๖๒

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของคู่มือ

กระบวนการสืบเสาะและพินิจเป็นภารกิจหนึ่งของกรมคุมประพฤติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความน่าเชื่อถือและความเชื่อมั่นของกระบวนการยุติธรรมและสังคม กล่าวคือกระบวนการสืบเสาะและพินิจจะนำมาซึ่งข้อเท็จจริงของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย ที่ช่วยให้ศาลนำไปใช้เพื่อประกอบดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษา หรือในการกำหนดโทษของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยว่าจะใช้มาตรการใด จึงจะเหมาะสมกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยแต่ละบุคคล การปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจก่อนปี พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นการปฏิบัติงานภายใต้พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งกรมคุมประพฤติได้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานคุมประพฤติ ทั้งภารกิจงานสืบเสาะและพินิจ และงานควบคุมและสอดส่อง พนักงานคุมประพฤติได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเรื่อยมา และมีการแก้ไขปรับปรุงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๔ ต่อมา เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ กรมคุมประพฤติได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ ตามเอกสารหมายเลข ๔/๒๕๕๑ และใช้ปฏิบัติงานเรื่อยมาจนกระทั่ง เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๕๙ เป็นวันที่พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ เริ่มมีผลใช้บังคับ โดยมาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ได้บัญญัติให้ยกเลิกความในมาตรา ๕๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ ทั้งมาตราและให้ใช้ความใหม่แทน ประกอบกับได้มีการตราพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งมีผลบังคับใช้ เมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๖๐ จึงทำให้พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ ถูกยกเลิกไป นอกจากนี้ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ และมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานของกรมคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขคู่มือการปฏิบัติงานที่ใช้อยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานแห่งชาติฯ ดังกล่าว

ในการจัดทำคู่มือฉบับนี้ได้ปรับปรุงจากคู่มือการปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ กรมคุมประพฤติ เอกสารหมายเลข ๔/๒๕๕๑ ซึ่งใช้อยู่เดิม โดยได้นำพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ และกฎหมายลำดับรองที่ออกตามความในพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมทั้งมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๖๒ ตลอดจนหนังสือเวียนแนวทางการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจที่แจ้งให้สำนักงานคุมประพฤติถือปฏิบัติก่อนมีการจัดทำคู่มือฉบับนี้มาเป็นหลักในการจัดทำ

๑.๒. วัตถุประสงค์ของการสืบเสาะและพินิจ

เมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ และระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ประกอบระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการจำแนกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ และบุคคลที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐ สามารถสรุปวัตถุประสงค์ของการสืบเสาะและพินิจเป็น ๓ ประการ ดังนี้

๑.๒.๑ เพื่อเสนอข้อเท็จจริงและความเห็นเกี่ยวกับประวัติและภูมิหลังทางสังคมของจำเลยว่าจะใช้มาตรการใดจึงจะเหมาะสมเป็นรายบุคคล เพื่อประกอบดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาของศาล

๑.๒.๒ เพื่อถ่วงดุลการจำเลยเข้าสู่กระบวนการคุมความประพฤติ ได้อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของสังคม และแนวโน้มในการแก้ไขปรับปรุงตนเองในชุมชนของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ

๑.๒.๓ เพื่อเป็นประโยชน์ในการวางแผนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

๑.๓ คำนิยาม

“ศาล” หมายความว่า ศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญา

“การสืบเสาะและพินิจ” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเพื่อประมวลข้อเท็จจริง จัดทำรายงานและความเห็นเสนอประกอบการพิจารณาของศาล

“ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย” หมายความว่า จำเลยที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจ

๑.๔ หลักการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจ

หลักการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจนั้นอยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานแห่งชาติว่าด้วยการปฏิบัติงานคุมประพฤติ และมาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พนักงานคุมประพฤติต้องยึดถือเป็นหลักในการปฏิบัติงาน ดังนี้

๑.๔.๑ **ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต** จากเหตุผลที่ว่า การสืบเสาะและพินิจเป็นกระบวนการในการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ เพื่อวิเคราะห์และประเมินทำรายงานพร้อมความเห็น และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการลงโทษผู้ถูกสืบเสาะและพินิจต่อศาล เพื่อใช้ประกอบดุลพินิจให้เหมาะสมกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจแต่ละบุคคล ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า การสืบเสาะและพินิจได้รับความไว้วางใจและความเชื่อถือจากศาลว่า สามารถใช้ข้อมูลจากรายงานสืบเสาะและพินิจ ประกอบดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดีได้อย่างเที่ยง ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติจึงจำเป็นต้องปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสำคัญ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและเชื่อถืออย่างปราศจากข้อเคลือบแคลงสงสัย

๑.๔.๒ **การเก็บรักษาความลับ** ข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบเสาะและพินิจทั้งที่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้เสียหายหรือพยานที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นข้อมูลที่ได้มา และนำไปใช้เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาลั่นกรองผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ และเสนอเป็นรายงานพร้อมความเห็นรวมทั้งข้อเสนอแนะต่อศาล ดังนั้น หากพนักงานคุมประพฤตินำข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบเสาะและพินิจ ไปเปิดเผยอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นได้ ฉะนั้น พนักงานคุมประพฤติจึงต้องปกปิดข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบเสาะและพินิจไว้เป็นความลับไม่นำข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบเสาะและพินิจไปเปิดเผยนอกอำนาจหน้าที่ของตน เว้นแต่ในกรณีของการปรึกษาหารือ

คู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

ในการปฏิบัติงาน หรือการศึกษาวิจัยในทางวิชาการ หรือการเปิดเผยตามที่กฎหมายกำหนดให้เปิดเผยเท่านั้น ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๔๖ บัญญัติถึงโทษของการนำความลับไปเปิดเผยไว้ว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของพนักงานมีตำแหน่งหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้และได้ล่วงรู้ หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่น เพราะการปฏิบัติการตามตำแหน่งหน้าที่ นำความลับนั้นไปเปิดเผย นอกอำนาจหน้าที่ของตน โดยประการที่อาจจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

๑.๔.๓ การวางตัวเป็นกลาง พนักงานคุมประพฤติเป็นเพียงผู้มีอำนาจในการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ สาเหตุหรือมูลเหตุแห่งการกระทำความผิดแล้วนำมาวิเคราะห์และประเมินเพื่อทำเป็นรายงาน พร้อมทั้งความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการปรับปรุงแก้ไขหรือฟื้นฟูตนเอง ตลอดจนความต้องการของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับวิธีการคุมความประพฤติ เพื่อเสนอประกอบดุลพินิจในการพิพากษาของศาล ดังนั้นพนักงานคุมประพฤติจึงต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง ไม่ใช้อารมณ์ความรู้สึกส่วนตัวเป็นเกณฑ์การตัดสินใจ ปฏิบัติงานโดยปราศจากความลำเอียงที่อาจเกิดจากการชอบหรือไม่ชอบเป็นส่วนตัว การปฏิบัติงานต้องยึดหลักเกณฑ์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจแต่ละรายเป็นสำคัญ มิใช่เป็นการกระทำโดยเห็นแก่ประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ

๑.๔.๔ การยอมรับในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ พนักงานคุมประพฤติต้องปฏิบัติหน้าที่โดยยอมรับในความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ดังนั้น การสอบถามค่าและการปฏิบัติใด ๆ กับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ จึงต้องเป็นไปด้วยความระมัดระวังและคำนึงถึงหลักการนี้เป็นสำคัญ การดำเนินการด้วยการให้เกียรติและเคารพ ในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์มิได้จำกัดอยู่เฉพาะผู้ถูกสืบเสาะและพินิจเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการสอบถามค่าและดำเนินการใด ๆ กับผู้เสียหาย พยาน และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องในการสืบเสาะและพินิจ

๑.๔.๕ การยอมรับในศักยภาพที่จะกลับตนเป็นพลเมืองดีของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ในการสืบเสาะและพินิจเพื่อกลั่นกรองผู้กระทำความผิดที่เหมาะสมเข้าสู่กระบวนการควบคุมและสอดส่องนั้น พนักงานคุมประพฤติ ต้องให้การยอมรับในศักยภาพของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจในการปรับปรุงแก้ไขตนเองเพื่อกลับตนเป็นพลเมืองดี โดยพนักงานคุมประพฤติต้องคำนึงถึง แนวโน้มในการแก้ไขปรับปรุงตนเองของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจเป็นสำคัญ โดยต้องพิจารณาจากประวัติและภูมิหลัง ประวัติการกระทำความผิด ตลอดจนความรุนแรงแห่งพฤติการณ์คดี เพื่อเสนอแนวทางหรือวิธีการลงโทษผู้ถูกสืบเสาะและพินิจต่อศาลได้อย่างเหมาะสม เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกสืบเสาะและพินิจและยังเป็นการป้องกันสังคมจากอาชญากรรม ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติจะต้องเปิดใจให้กว้างในการยอมรับและให้โอกาสแก่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจด้วยใจเป็นธรรมและปราศจากอคติใด ๆ

๑.๔.๖ การนำเสนอข้อเท็จจริงตามความเป็นจริงอย่างมีเหตุผลและมีหลักฐาน

รายงานสืบเสาะและพินิจมีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับการให้คุณให้โทษต่อการใช้ดุลพินิจในการพิพากษาของศาลว่าจะเลือกใช้วิธีการปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ดังนั้น การนำเสนอข้อเท็จจริงจากการสืบเสาะและพินิจในรายงานสืบเสาะและพินิจ จึงจำเป็นต้องเป็นไปอย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริงอย่างมีเหตุผลและมีหลักฐานยืนยันได้ มิใช่เป็นการคาดเดาหรือกะเกณฑ์เอาตามความรู้สึกของพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อผู้ถูกสืบเสาะและพินิจต่อพนักงานคุมประพฤติและต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยรวม

๑.๔.๗ การปฏิบัติงานอย่างมีระบบแบบแผน การปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจนับได้ว่าเป็นการปฏิบัติงานในวิชาชีพที่มีระบบระเบียบ และมีขั้นตอนการดำเนินงานเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในเรื่องเวลา การปฏิบัติงานตามกฎหมาย ฉะนั้น พนักงานคุมประพฤติจึงต้องคำนึงถึงหลักการในการปฏิบัติงานตามขั้นตอน และวิธีการสืบเสาะและพินิจอย่างเคร่งครัด ภายใต้การวางแผนงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๔.๘ การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว การคุ้มครองความเป็นส่วนตัว พนักงานคุมประพฤติ อาจจะต้องแสวงหาข้อเท็จจริง หรือดำเนินการอื่นใดกับพยาน ซึ่งได้แก่ พยานในเหตุการณ์ พยานใกล้ชิดเหตุการณ์ จะต้องดำเนินการโดยปกปิดข้อมูลส่วนบุคคล มิให้มีการเผยแพร่ให้ผู้อื่นล่วงรู้ข้อมูลส่วนบุคคล รวมถึงข้อมูลที่ได้จากพยาน เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวอาจส่งผลกระทบเป็นผลร้ายต่อจำเลยหรือผู้เสียหาย ดังนั้น การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวข้อมูลส่วนบุคคลของพยาน จึงมีความสำคัญอย่างมากในการให้ข้อเท็จจริงต่อพนักงานคุมประพฤติ โดยไม่ต้องหวาดระแวงว่าการเป็นพยานจะทำให้ฝ่ายจำเลยหรือฝ่ายผู้เสียหายล่วงรู้

กรณีผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กหรือเยาวชน การสอบปากคำหรือดำเนินการอื่นใด จะต้องดำเนินการโดยปกปิดมิให้มีการเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้อื่นล่วงรู้ หรือสามารถบ่งชี้ตัวเด็กหรือเยาวชน พนักงานคุมประพฤติ จะต้องดำเนินการโดยแยกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสภาพที่เหมาะสม อำนวยความสะดวกให้มีความเชื่อมั่นและความอุ่นใจแก่เด็กหรือเยาวชน หากเด็กหรือเยาวชนมีความประสงค์ให้บิดาหรือมารดา หรือผู้ปกครอง ที่เด็กหรือเยาวชนพักอาศัยอยู่ด้วย ให้เข้าร่วมรับฟังการสอบปากคำเด็กหรือเยาวชน ให้พนักงานคุมประพฤติ จัดให้ตามความประสงค์ เนื่องจากเด็กหรือเยาวชนยังไม่มีวุฒิภาวะเพียงพอในการตัดสินใจที่จะเสนอความประสงค์ เกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหาย หรือดำเนินคดีกับจำเลยทั้งทางคดีแพ่งและทางคดีอาญา ส่วนการสอบพินิจการณคดี ควรสอบถามเด็กหรือเยาวชนเพียงลำพัง ไม่จำเป็นต้องมีผู้ปกครองเข้าร่วมรับฟังการสอบปากคำ เพื่อให้เด็กหรือเยาวชนมีอิสระในการให้ข้อเท็จจริง และเกิดความเชื่อมั่นต่อพนักงานคุมประพฤติ แต่หากเด็กหรือเยาวชน ร้องขอให้ผู้ปกครองเข้าร่วมรับฟังการสอบปากคำด้วยก็ได้ ทั้งนี้ ในการสอบปากคำพนักงานคุมประพฤติ ต้องคำนึงถึงความเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายของเด็กหรือเยาวชนประกอบด้วย

กรณีผู้เสียหายหรือพยานในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยาน ซึ่งเป็นผู้หญิง ควรให้พนักงานคุมประพฤติ ซึ่งเป็นผู้หญิงเป็นผู้ดำเนินการสอบปากคำ เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอม หรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ในการสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยาน ในความผิดเกี่ยวกับเพศ ผู้เสียหายหรือพยานจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการสอบปากคำนั้นด้วยก็ได้ พนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานโดยแยกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสภาพที่เหมาะสม และปกปิดมิให้มีการเผยแพร่ข้อมูลให้ผู้อื่นล่วงรู้หรือสามารถบ่งชี้ตัวผู้เสียหายหรือพยานได้ โดยต้องอำนวยความสะดวกให้มีความเชื่อมั่นและความอุ่นใจแก่ผู้เสียหายหรือพยานมิให้เกิดความวิตกกังวล กลัว หรืออับอาย หรือเสื่อมเสียชื่อเสียง หรือได้รับผลกระทบทางด้านอารมณ์และจิตใจในเชิงลบ ทั้งนี้ ในการสอบปากคำพนักงานคุมประพฤติต้องคำนึงถึงความเสี่ยงต่อการได้รับอันตรายของผู้เสียหายหรือพยานประกอบด้วย

๑.๔.๙. การดูแลช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายตามหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การสืบเสาะและพินิจ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการเสนอข้อเท็จจริงและความเห็นเกี่ยวกับประวัติดังกล่าวหลังทางสังคมของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจว่าจะใช้มาตรการใดจึงจะเหมาะสมกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจเป็นรายบุคคล และกลั่นกรองผู้กระทำผิดที่เหมาะสมเข้าสู่กระบวนการคุมประพฤติ รวมทั้งเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟู ในการปฏิบัติงาน

คู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

สืบเสาะและพินิจต้องให้ความสำคัญกับผู้เสียหาย ในฐานะที่เป็นเหยื่อของอาชญากรรมหรือการกระทำผิด พนักงานคุมประพฤติต้องปฏิบัติงานอยู่บนพื้นฐานของการรับฟังผู้เสียหาย ช่วยเหลือเยียวยาผู้เสียหายตามหลักความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายได้แสดงความรู้สึกและบอกเล่าผลกระทบที่ได้รับ โดยเฉพาะด้านจิตใจ ส่วนผู้กระทำผิดได้แสดงความรับผิดชอบ และอาจนำไปสู่การที่ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาหรือชดใช้ความเสียหายตามความต้องการ

จากหลักการข้างต้น การปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจถือเป็นวิชาชีพของพนักงานคุมประพฤติที่จะต้องปฏิบัติงานภายใต้หลักการต่าง ๆ ได้แก่ การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต กระทำด้วยความเป็นกลาง ยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้การยอมรับในศักยภาพที่จะกลับตนเป็นพลเมืองดีของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ และนำเสนอข้อเท็จจริงตามความเป็นจริงอย่างมีเหตุผล และมีหลักการ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับเชื่อถือจากศาลและองค์กรที่เกี่ยวข้องตลอดจนประชาชนโดยทั่วไป

๑.๕ วิธีการใช้คู่มือ

๑.๕.๑ คู่มือฉบับนี้เป็นคู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย ประกอบด้วยเนื้อหา ๓ บทด้วยกัน คือ บทที่ ๑ บทนำ บทที่ ๒ การส่งสืบเสาะและพินิจของศาล, บทที่ ๓ การสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย และภาคผนวก

๑.๕.๒ การศึกษาความเป็นมา วัตถุประสงค์ คำนิยาม หลักการในการปฏิบัติงานและวิธีการใช้คู่มือ สามารถศึกษาได้จาก บทที่ ๑

๑.๕.๓ การส่งสืบเสาะและพินิจของศาล สามารถศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องได้จาก บทที่ ๒

๑.๕.๔ การเขียนขั้นตอนการปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย ในบทที่ ๓ เน้นการเขียนเนื้อหาให้มีความละเอียด เข้าใจง่าย หากมีเนื้อหาใดที่ต้องมีคำอธิบายหรือมีขั้นตอนที่แยกออกไปที่มีเนื้อหาจำนวนมาก สามารถศึกษาได้จากคู่มือการปฏิบัติงานด้านนั้น ๆ เช่น คู่มือการดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การจำแนกผู้กระทำผิดในงานคุมประพฤติ

๑.๕.๕ การปรับปรุงคู่มือครั้งนี้ ได้นำเนื้อหาในหนังสือเวียนที่ออกตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาเขียนไว้ในขั้นตอนการปฏิบัติงานแล้วบางส่วน และมีหนังสือเวียนบางฉบับที่ยังคงใช้บังคับได้เท่าที่ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งผู้จัดทำได้รวบรวมรายชื่อหนังสือเวียนที่ยังคงใช้ในการปฏิบัติงานอยู่และตัวอย่างรายงานนำมาใส่ไว้ในภาคผนวก

บทที่ ๒

การสั่งสืบเสาะและพินิจของศาล

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองประพจน์ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ศาลมีอำนาจสั่งสืบเสาะและพินิจจำเลยในคดีอาญาได้ทุกคดี ทุกฐานความผิดไม่ว่าจำเลยจะรับสารภาพ หรือปฏิเสธก็ตาม

๒.๑ อำนาจของศาลในการสั่งสืบเสาะและพินิจ

ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองประพจน์ พ.ศ. ๒๕๕๙ หมวด ๔ ว่าด้วยอำนาจของศาลเกี่ยวกับการคุ้มครองประพจน์ มาตรา ๓๐ และมาตรา ๓๑ ได้บัญญัติเกี่ยวกับอำนาจศาลไว้ ดังนี้

มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า ศาลมีอำนาจสั่งให้พนักงานคุมประพจน์ดำเนินการสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพจน์ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด การรู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น เหตุอันสมควรปราณี และเรื่องอื่นใด ที่เกี่ยวกับจำเลย แล้วทำรายงานและความเห็นให้ศาลเพื่อประกอบการพิจารณาพิพากษาหรือเพื่อประกอบดุลพินิจ ในการกำหนดโทษได้

เมื่อศาลได้รับรายงานและความเห็นตามวรรคหนึ่งแล้ว ถ้าเห็นสมควรศาลมีอำนาจเรียก พนักงานคุมประพจน์หรือจำเลยมาสอบถาม หรือสั่งให้พนักงานคุมประพจน์ดำเนินการสืบเสาะและพินิจเพิ่มเติมได้

ตามมาตรา ๓๐ เมื่อศาลเห็นสมควรให้มีการสืบเสาะและพินิจจำเลยรายใด ศาลจะมีคำสั่ง ในรายงานกระบวนการพิจารณา จากนั้นศาลจะส่งคำสั่งถึงพนักงานคุมประพจน์ โดยใช้แบบฟอร์มที่ศาลกำหนด ให้สืบเสาะและพินิจจำเลยในประเด็น ดังนี้ ประวัติภูมิหลัง นิสัยและความประพจน์ สติปัญญา การศึกษา และการประกอบอาชีพ สุขภาพและภาวะแห่งจิต บ้านและสิ่งแวดล้อม สภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี การรู้สำนึกผิด และการพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น

มาตรา ๓๑ บัญญัติว่าศาลอาจรับฟังรายงานและความเห็นของพนักงานคุมประพจน์ ตามมาตรา ๓๐ โดยไม่ต้องมีพยานหลักฐานประกอบ แต่ถ้าศาลจะใช้รายงานและความเห็นเช่นนั้นเป็นผลร้ายแก่จำเลยให้ศาล แจ้งข้อความเป็นผลร้ายนั้นให้จำเลยทราบ เมื่อจำเลยคัดค้านพนักงานคุมประพจน์มีสิทธินำพยานหลักฐานเข้าสืบ ประกอบรายงานและความเห็นก่อน และจำเลยมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้

ตามมาตรา ๓๑ การคัดค้านรายงานการสืบเสาะและพินิจ เป็นสิทธิตามกฎหมายของจำเลย ดังนั้น พนักงานคุมประพจน์ต้องปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความรอบคอบ รัดกุมใช้ความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน ทุกขั้นตอนในกระบวนการสืบเสาะและพินิจ ทั้งนี้ หากมีกรณีคัดค้านรายงาน พนักงานคุมประพจน์จะได้มีข้อมูล ครบถ้วนเพียงพอสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันความถูกต้องสมบูรณ์ของรายงานสืบเสาะและพินิจที่ได้เสนอ ต่อศาล

๒.๒ อำนาจของศาลในการพิจารณาการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ซึ่งบัญญัติไว้ความว่า ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก หรือปรับ และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินห้าปี ไม่ว่าจะลงโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตามหรือลงโทษปรับ ถ้าปรากฏว่า ผู้นั้น

(๑) ไม่เคยรับโทษจำคุกมาก่อน หรือ

ผู้มีโอกาสปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

(๒) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือ

(๓) เคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

และเมื่อศาลได้คำนึงถึงอายุ ประวัติความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพและสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้น หรือเหตุอื่นอันควรปรานีแล้วศาลจะพิพากษาว่า ผู้นั้นมีความผิดแต่รอการกำหนดโทษ หรือกำหนดโทษแต่รอการลงโทษไว้ ไม่ว่าจะเป็นโทษจำคุกหรือปรับอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่าง เพื่อให้โอกาสกลับตัวภายในระยะเวลาที่ศาลจะได้กำหนด แต่ต้องไม่เกินห้าปีนับแต่วันที่ศาลพิพากษา โดยจะกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้นั้นด้วยหรือไม่ก็ได้

เงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราวเพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถามแนะนำช่วยเหลือหรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพหรือจัดให้กระทำการบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัยหรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมหรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

จากบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ ข้างต้น เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลย ศาลจึงมีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินสืบเสาะและพินิจเพื่อนำข้อเท็จจริงดังกล่าวมาใช้ประกอบดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาจำเลย แต่ละรายได้อย่างเหมาะสม

การเสนอความเห็นต่อศาลให้ใช้วิธีการคุ้มครองความประพฤติ ให้พนักงานคุมประพฤติพิจารณาเงื่อนไขตามบทบัญญัตินี้ข้อ (๑) – (๑๐) ให้เหมาะสมกับจำเลย

คู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

๒.๓ ระยะเวลาดำเนินการสืบเสาะและพินิจ

ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๓ ได้บัญญัติไว้ว่า ในกรณีที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ มีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานนั้น ส่งคำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติภายในสามวันนับแต่วันที่ที่มีคำสั่ง

มาตรา ๒๔ ได้บัญญัติไว้ว่า เว้นแต่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น เมื่อได้รับคำสั่งตามมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ แล้วทำรายงานและความเห็นให้ศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ ให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่ง ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอาจร้องขอต่อศาล หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ เพื่อสั่งให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกินสามสิบวัน

ตามมาตรา ๒๔ พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจจำเลย ๑๕ วัน หากมีความจำเป็นอาจร้องขอต่อศาลได้ เพื่อขอให้ศาลสั่งขยายเวลาออกไปอีกไม่เกิน ๓๐ วัน รวมระยะเวลาการสืบเสาะและพินิจ ๔๕ วัน

๒.๓.๑ การนับวันดำเนินการตามคำสั่งศาล

ให้พนักงานคุมประพฤตินับวันดำเนินการตั้งแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับทราบคำสั่งศาล ไม่ว่าด้วยวิธีการใดก็ตาม ตัวอย่างเช่น ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย นำคำสั่งชั่วคราวที่ศาลให้สืบเสาะและพินิจจำเลยมายื่นกับสำนักงานคุมประพฤติ ในวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ ต่อมาศาลได้ส่งคำสั่งตามแบบฟอร์มที่ศาลกำหนดมายังสำนักงานฯ ในวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๔ จากกรณีดังกล่าวสำนักงานคุมประพฤติต้องเริ่มนับวันดำเนินการสืบเสาะและพินิจ ในวันที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๔

๒.๓.๒ การขยายระยะเวลาการสืบเสาะและพินิจ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่ง ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอาจร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้ขยายเวลาในการสืบเสาะและพินิจออกไปได้ อีกไม่เกิน ๓๐ วัน โดยพนักงานคุมประพฤติต้องยื่นคำร้องขอขยายระยะเวลาการสืบเสาะและพินิจ ก่อนครบกำหนดระยะเวลา ๑๕ วัน ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องติดตามคำสั่งศาลว่าอนุญาตให้ขยายการสืบเสาะและพินิจหรือไม่ หากครบกำหนด ๓๐ วัน เป็นวันหยุดราชการ ให้ระบุวันส่งรายงานในคำร้องเป็นวันทำการก่อนที่จะครบกำหนด ๓๐ วัน

๒.๓.๓ กรณีที่ศาลมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ ตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด เช่น กรณีศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจจำเลย และให้ส่งรายงานความเห็นต่อศาล ภายในระยะเวลา ๓๐ วัน ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติสามารถดำเนินการต่อไปโดยไม่ต้องขอขยายระยะเวลาเมื่อครบกำหนด ๑๕ วัน ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องคำนึงถึงวันพิพากษาเป็นสำคัญด้วย

กรณีศาลมีคำสั่งเกิน ๔๕ วัน เช่น ศาลสั่งให้ส่งรายงานต่อศาลภายใน ๖๐ วัน พนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการส่งรายงานภายใน ๔๕ วัน โดยไม่ต้องขอขยายระยะเวลา

๒.๔ อำนาจหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติในการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจ

ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่นโดยเฉพาะให้มีหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) การสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด และเรื่องอื่นใดที่เกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ รวมทั้งข้อเท็จจริง

คู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

ที่เกี่ยวกับความเสียหายและความเห็นของผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องและจัดทำรายงานและความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง และวิธีการคุ้มครองความประพฤติ

(๕) ส่งตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ ตามมาตรา ๔๑ ให้แพทย์ตรวจสุขภาพทั้งทางร่างกายและจิตใจ หรือส่งตัวไปบำบัดรักษา การติดยาเสพติด ความบกพร่องทางกายหรือจิตใจหรือความเจ็บป่วยอย่างอื่นตามที่เห็นสมควร

(๖) จัดการหรือดำเนินการเกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติ เช่น ถ่ายภาพ พิมพ์ลายนิ้วมือ ตรวจร่างกาย เก็บตัวอย่างปัสสาวะ เส้นผม หรือขน เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์บุคคลและเป็นฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการแก้ไขฟื้นฟู รวมทั้งสั่งหรือจัดให้ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจหรือผู้ถูกคุมความประพฤติในคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด หรือในกรณีที่มีหลักฐานอันควรเชื่อว่า บุคคลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับยาเสพติด รับการตรวจหรือทดสอบว่า มียาเสพติดอยู่ในร่างกายหรือไม่ ทั้งนี้ การตรวจหรือทดสอบเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(๑๐) ในกรณีที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมความประพฤติ หรือผู้ได้รับการสงเคราะห์ ตามมาตรา ๔๑ เป็นเด็กหรือเยาวชน ให้มีการให้คำแนะนำแก่บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าวพักอาศัยอยู่ด้วย เกี่ยวกับการเลี้ยงดู การอบรมสั่งสอน และการใด ๆ ที่จำเป็นและเหมาะสม รวมถึงการปรับปรุงตนเองของบิดามารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลที่เด็กหรือเยาวชนดังกล่าว พักอาศัยอยู่ด้วย

พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๕ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ในกรณีมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ หรือผู้ถูกคุมความประพฤติอาศัยหรือทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย และสอบถามบุคคลซึ่งอาศัยอยู่ในสถานที่นั้นเกี่ยวกับกรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๑๔ (๑) หรือ (๒) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก

(๒) เรียกบุคคลที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่จะระบุไว้ใน มาตรา ๑๔ (๑) หรือ (๒) มาพบและให้ถ้อยคำ

(๓) สั่งให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองส่งวัตถุหรือเอกสารอันอาจใช้เป็นพยานหลักฐานเกี่ยวกับกรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๑๔ (๑) หรือ (๒) ได้

บทที่ ๓

การสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

การสืบเสาะและพินิจเป็นภารกิจหนึ่งของกรมคุมประพฤติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความน่าเชื่อถือและความเชื่อมั่นของกระบวนการยุติธรรมและสังคม กล่าวคือ กระบวนการสืบเสาะและพินิจจะนำมาซึ่งข้อเท็จจริงของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ สามารถช่วยให้ศาลได้รับทราบข้อมูลที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่ช่วยให้ศาลนำไปใช้ประกอบดุลพินิจ ในการพิจารณาพิพากษาความผิดของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจว่าจะใช้มาตรการใด จึงจะเหมาะสมกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจเป็นรายบุคคล ดังนั้น การปฏิบัติงานจึงต้องมีความชัดเจนเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ และมาตรฐานงานคุมประพฤติ โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

๑. การรับคดี เป็นขั้นตอนที่เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการลงรับคดีเมื่อทราบคำสั่งจากศาล พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจในระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ แล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนการปฏิบัติงานจัดตั้งสำนวนและเสนอผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายพิจารณาอนุญาตให้กับพนักงานคุมประพฤติ

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง เป็นขั้นตอนที่พนักงานคุมประพฤติดำเนินการแสวงหาข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้เสียหาย ตลอดจนข้อเท็จจริงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีเพื่อนำมาจัดทำรายงานวิเคราะห์และเสนอความเห็นต่อศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาใช้วิธีการที่เหมาะสมกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ต่อไป

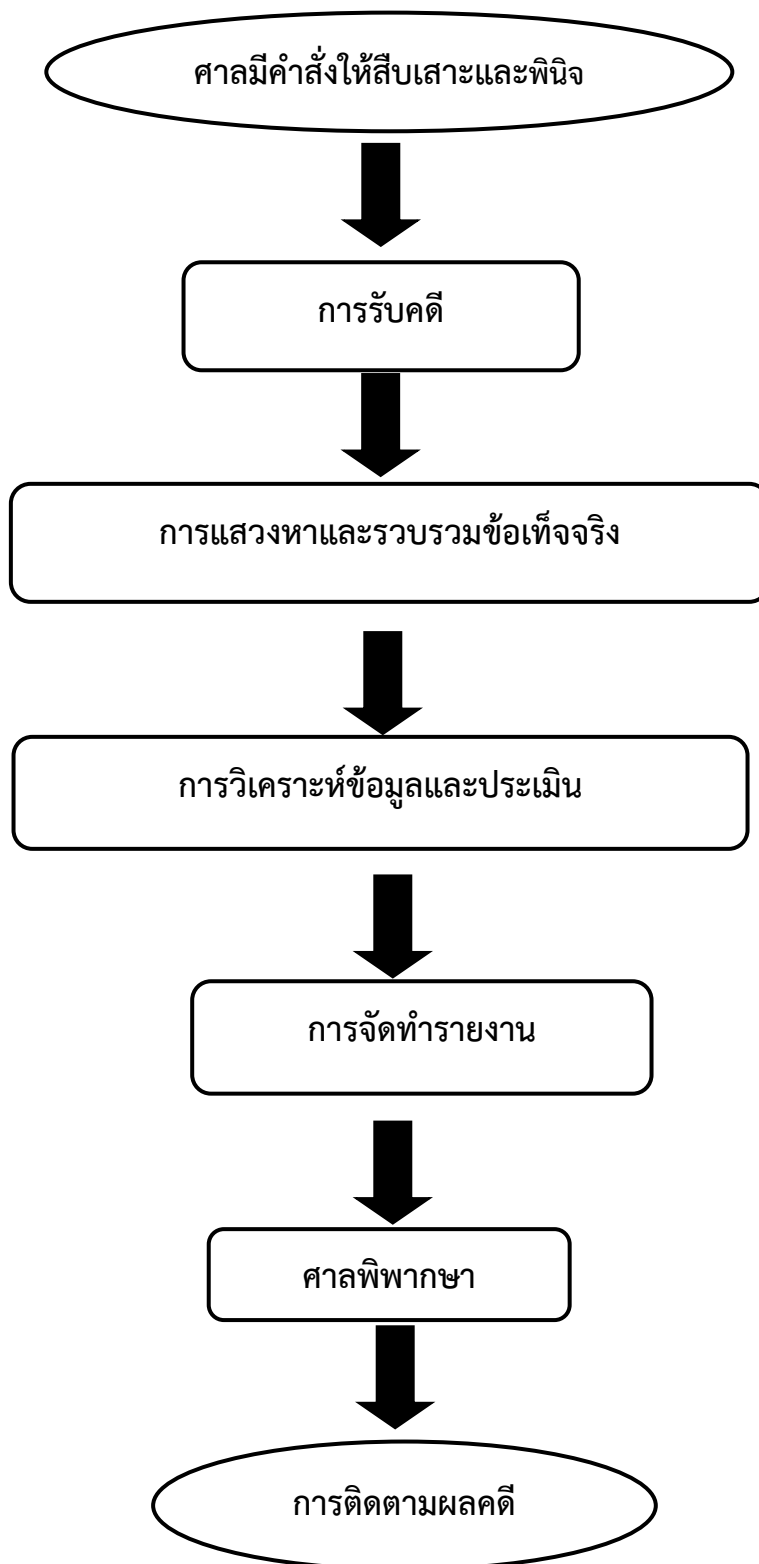
๓. การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน เป็นขั้นตอนที่ต้องนำข้อเท็จจริงจากการสืบเสาะและพินิจมาวิเคราะห์ถึงมูลเหตุ หรือสาเหตุในการกระทำความผิดของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ โดยการประเมินเพื่อจำแนกความเสี่ยง หรือแนวโน้มของการกระทำผิดซ้ำ ตามแบบประเมินจำเลย/ผู้ต้องหา (ตามแบบฟอร์มที่กรมคุมประพฤติกำหนด) รวมถึงสภาพปัญหาและปัจจัยแวดล้อมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นพลเมืองดี พร้อมทั้งผลสรุปเกี่ยวกับวิธีการ/แผนการปฏิบัติ ที่จะใช้มาตรการใดจึงจะเหมาะสมกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยแต่ละราย

๔. การจัดทำรายงาน เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการรวบรวมเนื้อหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องในคดีทั้งหมดที่ได้จากการสืบเสาะและพินิจแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อนำไปเขียนรายงานประกอบด้วย ประวัติครอบครัว และภูมิหลัง ประวัติการกระทำความผิด สภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี เหตุอันอันควรปรานี ความต้องการของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเกี่ยวกับการคุมความประพฤติและความเห็น ทั้งนี้เพื่อนำเสนอรายงานต่อศาลประกอบการใช้ดุลพินิจพิพากษาผู้ถูกสืบเสาะและพินิจได้อย่างเหมาะสม

๕. การติดตามผลคดี เป็นขั้นตอนติดตามผลคำพิพากษายกยหลังศาลมีคำพิพากษาแล้ว ซึ่งใช้เป็นข้อมูลสิ้นสุด สำนวนคดีสืบเสาะและพินิจในระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ และศึกษาคำพิพากษาในกรณีศาลมีความเห็นสอดคล้องและกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนคดีสืบเสาะและพินิจต้องนำมาวางแผนการแก้ไขฟื้นฟูในการควบคุมและสอดส่องต่อไป หากศาลมีคำสั่งให้ใช้วิธีการเพื่อคุมความประพฤติจำเลยในคดีนี้ กรณีศาลมีความเห็นไม่สอดคล้องกับความเห็นพนักงานคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติควรนำคำพิพากษาและรายงานสืบเสาะและพินิจมาศึกษาเพื่อนำมาเป็นแนวทาง

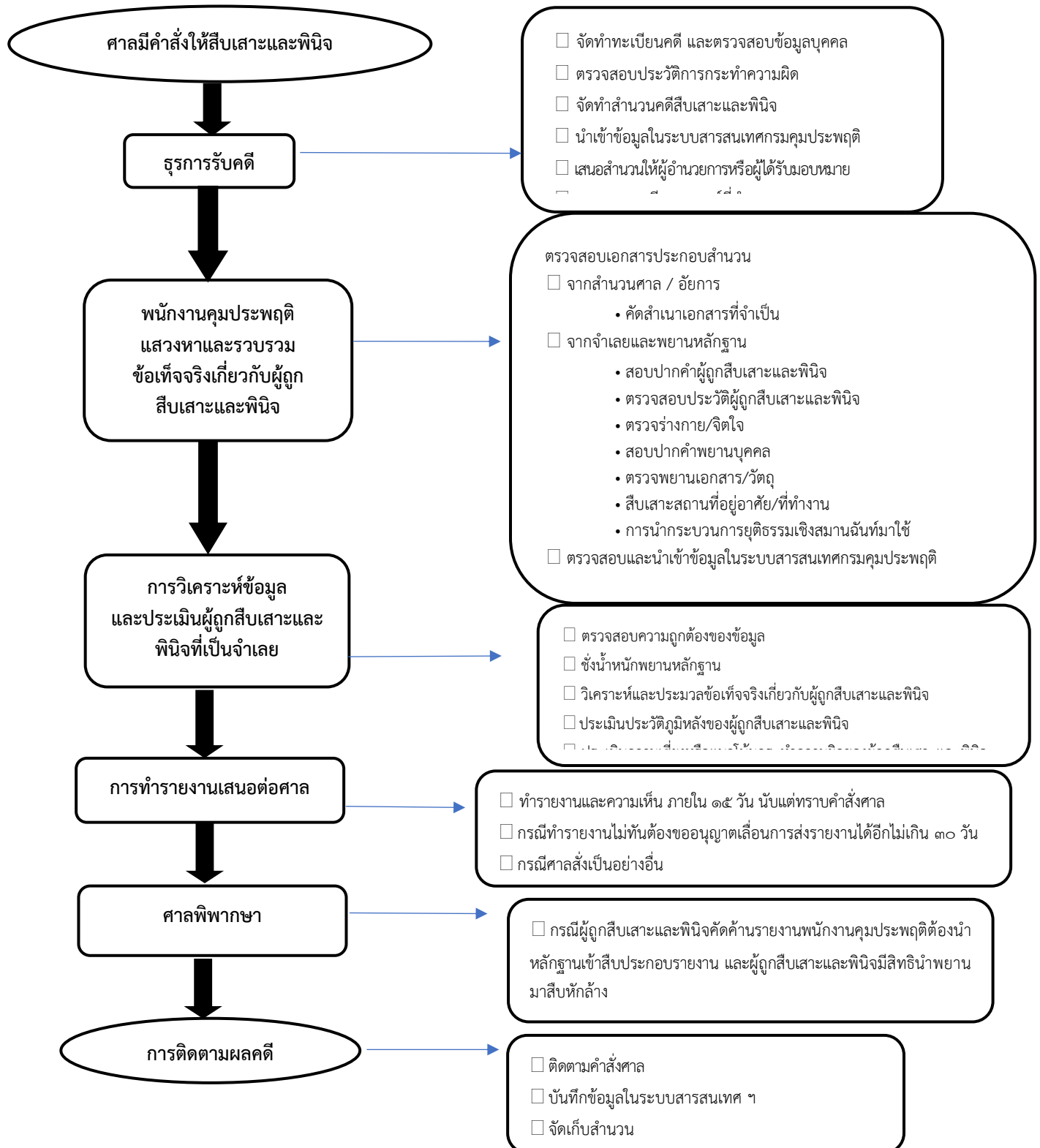
การพัฒนาการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจในคดีอื่นต่อไป จากนั้น ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบสำนวนสืบเสาะและพินิจและเมื่อเห็นว่าสำนวนถูกต้องเรียบร้อยแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติดูอนุญาตผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเพื่อจัดเก็บสำนวนต่อไป รายละเอียดปรากฏตามแผนภูมิแสดงขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยและขั้นตอนการปฏิบัติงานต่อไปนี้

แผนภูมิที่ ๑ แสดงขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

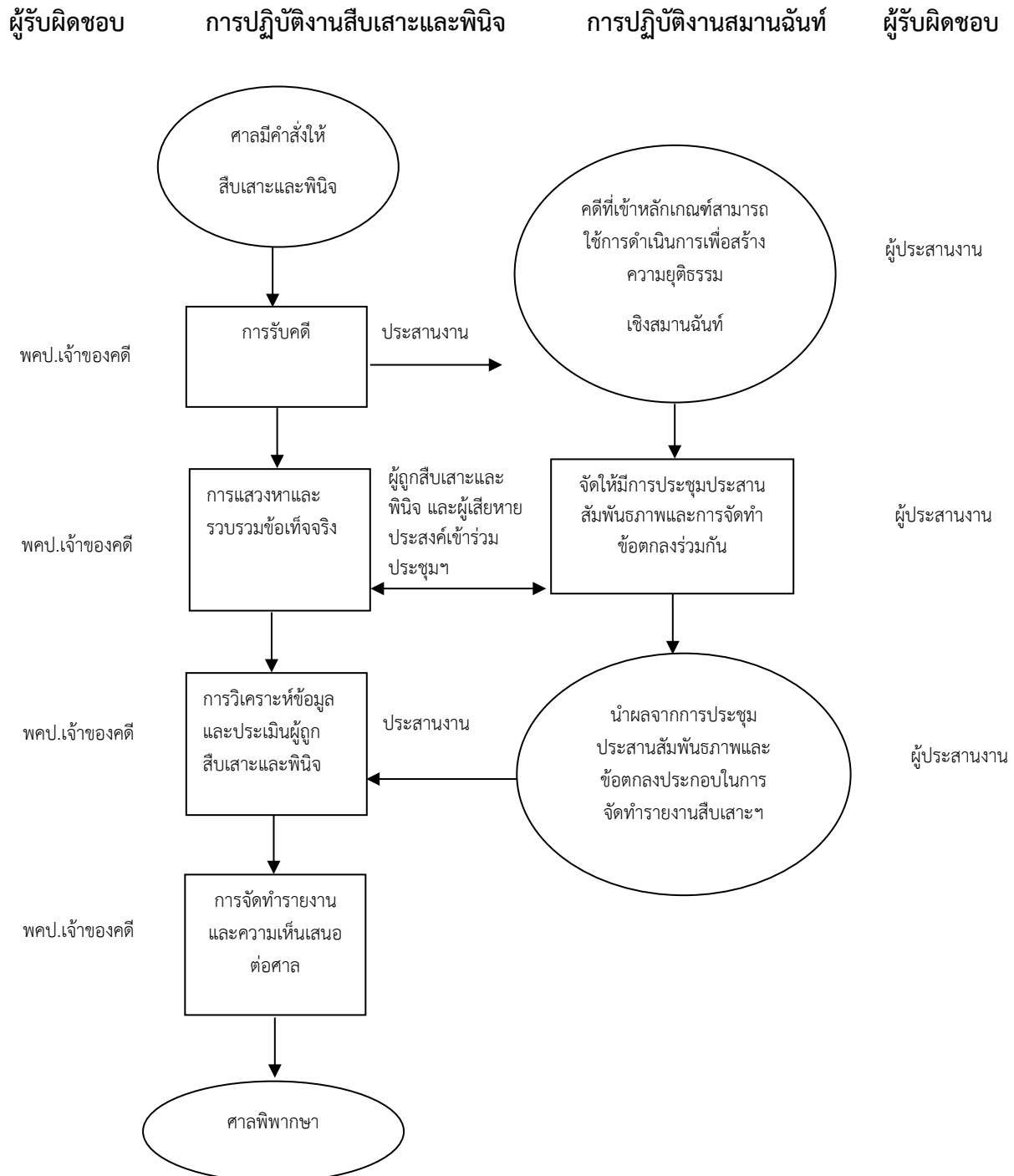

คู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

แผนภูมิที่ ๒ แสดงขั้นตอนและวิธีการสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย
(Stages & Procedures of Pre-sentence Investigation)

แผนภูมิที่ ๓ แสดงรูปแบบการปฏิบัติงานเชิงคู่ขนานระหว่างการดำเนินงานสืบเสาะและพินิจกับการดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

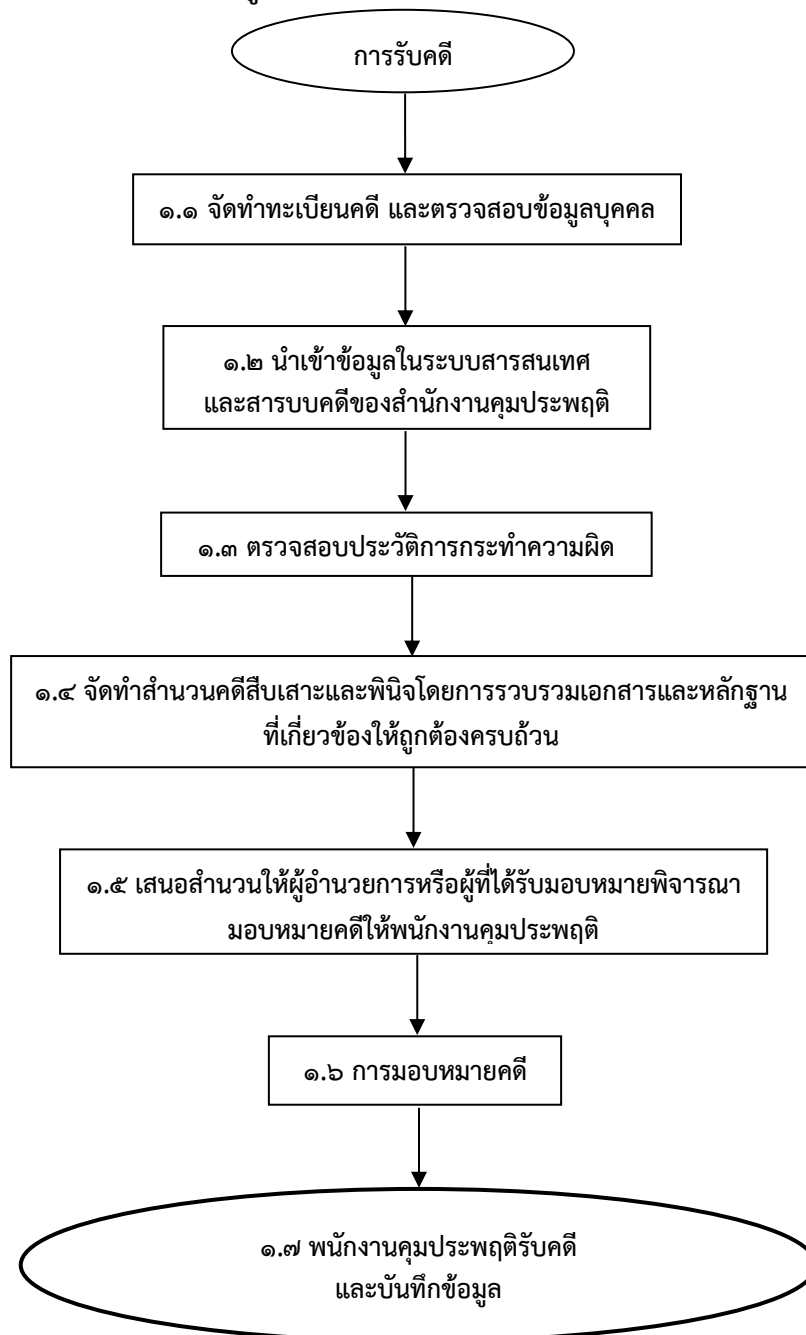
คู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

ขั้นตอนที่ ๑ การรับคดี

ขั้นตอน ๑ การรับคดี เป็นขั้นตอนที่เจ้าหน้าที่ธุรการดำเนินการลงรับคดีเมื่อทราบคำสั่งจากศาล พร้อมทั้งบันทึกข้อมูลเบื้องต้นของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจในระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ แล้วจึงดำเนินการตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน จัดตั้งสำนวนและเสนอผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายพิจารณา มอบหมายคดีให้กับพนักงานคุมประพฤติ

รายละเอียดปรากฏตามแผนภูมิที่ ๔ แสดงขั้นตอนการรับคดี

แผนภูมิที่ ๔ แสดงขั้นตอนการรับคดี

คู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

๑. การรับคดี	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๑. ขั้นตอนการรับคดีในส่วนของผู้ที่ร้องการ ๑.๑ จัดทำทะเบียนคดีและตรวจสอบข้อมูลบุคคล ในกรณีที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ มีคำสั่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจ ให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบของหน่วยงานนั้น ส่งคำสั่งและเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังสำนักงานคุมประพฤติในสามวันนับตั้งแต่วันที่มิคำสั่งตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๓ ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๕ (๑) หลังจากศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจจำเลยแล้ว เจ้าหน้าที่ศาลจะแจ้งคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจ (ค.ป. ๑) ไปยังสำนักงานคุมประพฤติ เมื่อสำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยจากศาล เจ้าหน้าที่ธุรการของสำนักงานฯ จะลงวันที่รับคดี ในระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ คือวันที่สำนักงานได้รับคำสั่งและลงทะเบียนรับคดีสืบเสาะและพินิจ โดยเชื่อมโยงระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเพื่อตรวจสอบข้อมูลบุคคล แล้วจึงจัดทำทะเบียนคดีและตรวจสอบข้อมูลบุคคล รายละเอียดการดำเนินการ ปรากฏตามเอกสารวิธีการเชื่อมโยงระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติกับฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรภาคผนวก ๑ และภาคผนวก ๒ พร้อมทั้งกรอกรายละเอียดต่าง ๆ ลงในทะเบียนคดี จากนั้นจึงจัดเตรียมคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจ พร้อมเอกสารสำนวนสืบเสาะและพินิจ ส่งมอบให้ผู้รับผิดชอบในการจ่ายคดีเพื่อจะจ่ายคดีดังกล่าวให้แก่พนักงานคุมประพฤติดำเนินการต่อไป <u>การจัดทำทะเบียนคดีและตรวจสอบข้อมูลจากระบบ</u> มีขั้นตอนดังนี้ ๑) เข้าสู่ระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ เพื่อตรวจสอบการรับคดีเข้าตรวจประวัติบุคคล ตรวจประวัติการกระทำความผิด ๒) ให้ติดตั้งเครื่องอ่านบัตรประชาชน (Smartcard Reader) และเข้าสู่โปรแกรมการใช้งานโดยใส่รหัสผ่านของผู้มีสิทธิใช้ข้อมูลทะเบียนราษฎร ๓) เมื่อเข้าสู่ระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติแล้ว ให้เลือกเมนู “คุมประพฤติ” จะปรากฏภารกิจให้เลือก “สืบเสาะ” จากนั้น เลือก “เพิ่มทะเบียนสืบเสาะและพินิจผู้ใหญ่”	พ.ร.บ คุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๓ ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๕ (๑)

๑. การรับคดี	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
➤ เลขทะเบียนคดีดำ (ลำดับที่/ปี) ➤ เลขทะเบียนคดีแดง (ลำดับที่/ปี) ➤ กลุ่มฐานความผิด* ➤ ฐานความผิดย่อย* ➤ ฐานความผิดตามคำฟ้อง* ➤ วันที่ครบกำหนดส่งรายงานให้ศาล ➤ วันที่นัดฟังคำพิพากษา ➤ วันที่ครบกำหนดขอเลื่อนส่งรายงาน ➤ วันที่ศาลเลื่อนฟังคำพิพากษา ๑๐) เมื่อค้นหาทะเบียนประวัติการกระทำผิดแล้ว หากพบประวัติการกระทำผิดในระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ จะปรากฏผลการค้นหาทะเบียนประวัติผู้กระทำความผิดให้ตรวจสอบเลขบัตรประจำตัวประชาชนคดีที่พบประวัติการกระทำผิดตรงกับเลขบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย หากพบว่า เป็นบุคคลคนเดียวกัน ให้เพิ่มทะเบียนโดยกด สำเนาข้อมูล ๑๑) เมื่อเพิ่มทะเบียนโดยสำเนาข้อมูลแล้ว จะปรากฏหน้าจอแสดงการเพิ่มทะเบียนคดีสืบเสาะและพินิจผู้ใหญ่ จากนั้นให้เพิ่มทะเบียนคดี ในช่อง “เลขที่ทะเบียนคดี (ปี/ลำดับที่) โดยกำหนดเลขที่ทะเบียนคดีสืบเสาะและพินิจผู้ใหญ่ เลือกภารกิจ ตรวจสอบข้อมูลเมนู “ประวัติส่วนตัว” สถานะบุคคล ชื่อ-นามสกุล ของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยตามคำสั่งศาล ตามสำนวนคดี หากข้อมูลไม่ตรงให้แก้ไขให้ถูกต้องตามคำสั่งศาล ชื่อ-นามสกุลจริง (ถ้ามี) เลขประจำตัวประชาชน ให้ถูกต้องครบถ้วน เมื่อจัดทำทะเบียนคดีแล้ว เจ้าหน้าที่ธุรการบันทึกข้อมูลคดี ในแถบ ข้อมูลคดี มีรายละเอียด ดังนี้ ➤ ชื่อสถานีตำรวจ ➤ ศาลที่มีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจจำเลย ➤ วันที่ศาลสั่งให้สืบเสาะและพินิจจำเลย ➤ เป็นจำเลยที่ ➤ เลขทะเบียนคดีดำ (ลำดับที่/ปี) ➤ เลขทะเบียนคดีแดง (ลำดับที่/ปี) ➤ กลุ่มฐานความผิด* ➤ ฐานความผิดย่อย*	

๑. การรับคดี	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
➤ ฐานความผิดตามคำฟ้อง* ➤ วันที่ครบกำหนดส่งรายงานให้ศาล ➤ วันที่นัดฟังคำพิพากษา ➤ วันที่ครบกำหนดขอเลื่อนส่งรายงาน ➤ วันที่ศาลเลื่อนฟังคำพิพากษา ๑.๒ นำเข้าข้อมูลในระบบสารสนเทศ และสารบบคดีของสำนักงานคุมประพฤติ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๕ (๔) เจ้าหน้าที่ธุรการสามารถสืบค้นข้อมูลบุคคลจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎรของสำนักบริหารการทะเบียนกรมการปกครอง โดยผ่านช่องทางระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ และระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (DXC) กรณีที่เจ้าหน้าที่ศาลออกบันทึกแจ้งคำสั่งให้สืบเสาะฯ ชั่วคราว ส่งไปยังสำนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ธุรการจะต้องลงวันที่รับคดีในระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ เมื่อได้รับบันทึกแจ้งคำสั่งให้สืบเสาะฯ ชั่วคราว และลงทะเบียนตลอดจนเตรียมเอกสารสำนวนสืบเสาะและพินิจส่งมอบให้ผู้รับผิดชอบในการจ่ายคดี เพื่อจ่ายคดีให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการไปพลางก่อนจนกว่าจะได้รับ ค.ป.๑ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจ (เพิ่มเติม) (ค.ป.๒) เจ้าหน้าที่ธุรการสามารถใช้สมุดทะเบียนรับคดีสืบเสาะและพินิจ (แบบกระดาษ) เพื่อใช้บันทึกการรับทราบคำสั่งเพิ่มเติม โดยให้ใช้เลขทะเบียนคดีสืบเสาะและพินิจเดิม หลังจากเจ้าหน้าที่ธุรการได้รับคำสั่งศาลให้สืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย (ค.ป. ๑) ให้ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย และนำเข้าข้อมูลที่ได้มาจากคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจ (ค.ป. ๑) ในระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ (DOPIS) ในเมนูประวัติส่วนตัวและข้อมูลคดีให้ครบถ้วน ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ธุรการต้องนำข้อมูลที่ได้รับตามหนังสือที่ได้รับจากศาลบันทึกในระบบทั้งหมด	ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๕ (๔)

๑. การรับคดี	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๑.๓ ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด เจ้าหน้าที่ธุรการคดีดำเนินการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๕ (๒) เป็นขั้นตอนที่เมื่อเจ้าหน้าที่ธุรการจัดทำทะเบียนคดีและตรวจสอบข้อมูลบุคคลแล้ว จะต้องดำเนินการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดดังต่อไปนี้ ๑.๓.๑ ตรวจสอบประวัติอาชญากรจากระบบฐานข้อมูลทะเบียนประวัติอาชญากร (CDS) สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยต้องบันทึกวันที่ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดและลงชื่อกำกับที่หนังสือขอความร่วมมือ/ปกสำนวนด้วย ๑.๓.๒ ตรวจสอบจากศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) หมายเหตุ ผู้มีสิทธิเข้าใช้งานระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center : DXC) มีหน้าที่ในการป้องกันดูแลรักษาข้อมูลบัญชีผู้ใช้งาน (username) และรหัสผ่าน (Password) ของตนเองตลอดจนห้ามใช้ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งห้ามทำการเผยแพร่แจกจ่ายทำให้ผู้อื่นรู้รหัสผ่าน (Password) ของตนเองและต้องรับผิดชอบในการใช้งานระบบศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรม (Data Exchange Center DXC) ในการตรวจสอบข้อมูลบุคคล ๑.๓.๓. ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจากระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติเพื่อตรวจสอบว่า ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเคยผ่านกระบวนการตามภารกิจของกรมคุมประพฤติหรือไม่ หากตรวจสอบแล้วพบว่าเคยผ่านการสืบเสาะและพินิจ การควบคุมและสอดส่อง การตรวจพิสูจน์การเสพ หรือการติดยาเสพติดหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมาก่อน ให้พิมพ์ข้อมูลจากระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติทุกคดีที่ตรวจพบ แล้วนำไปใส่ในสำนวนคดีที่จัดตั้งขึ้น เจ้าหน้าที่ธุรการต้องบันทึกวันที่ตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดและผลการตรวจประวัติการกระทำความผิดว่าพบหรือไม่ แล้วลงข้อมูลที่ปกสำนวน โดยใช้ตรายางเพื่อบันทึกผลคดี ด้านขวาบนของปกโดยมีรายละเอียดว่าพบหรือไม่พบประวัติชื่อผู้ตรวจสอบ และวันที่ตรวจสอบดังภาพตัวอย่าง	ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๕ (๒)

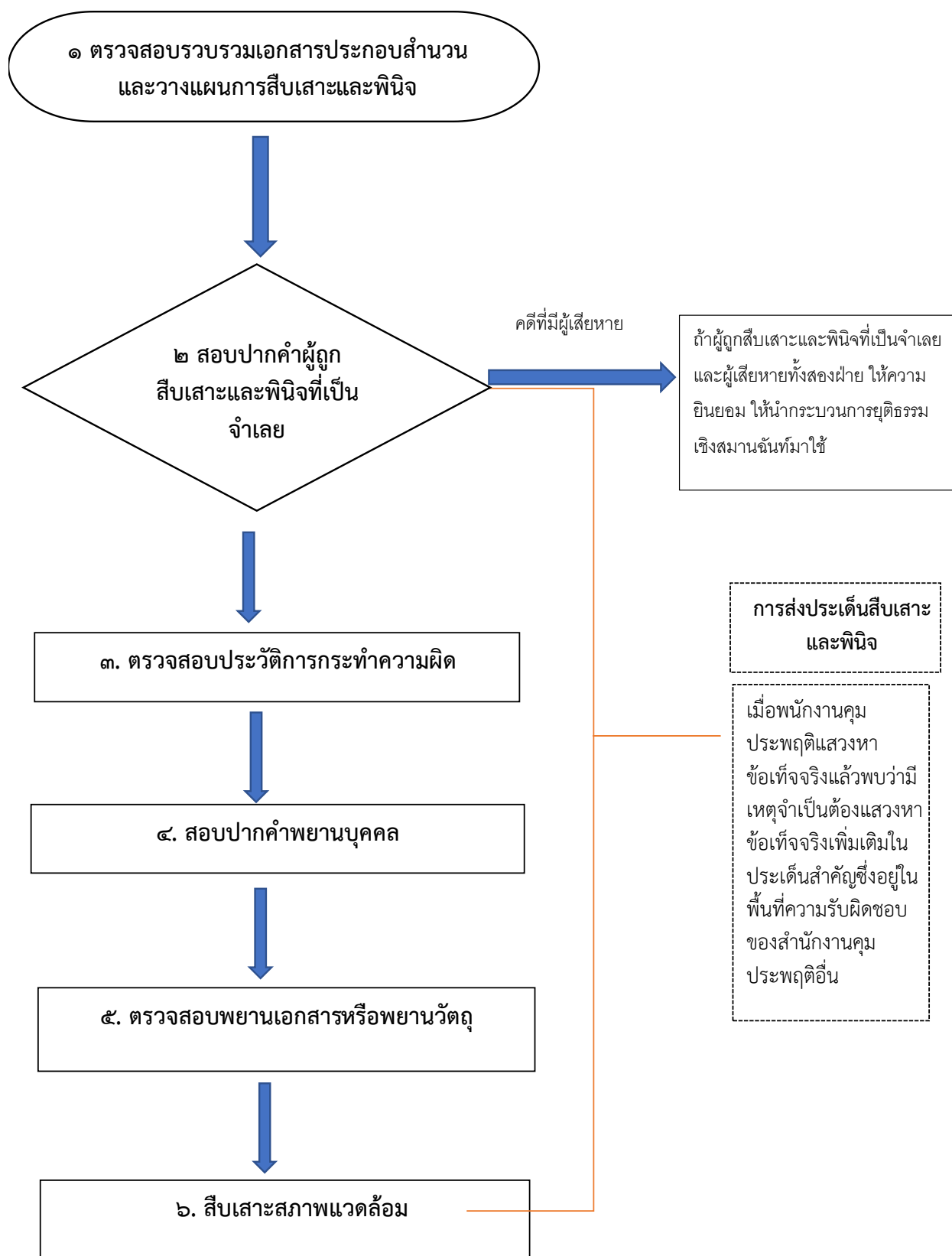
๑. การรับคดี	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
☒ ตรวจ (CDS) วันที่..... ☒ ตรวจสอบDXC วันที่..... ☐ พบ ☐ ไม่พบ ☒ ตรวจสอบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ วันที่..... ☐ พบ ☐ ไม่พบ ๑.๔ จัดทำสำนวนคดีสืบเสาะและพินิจโดยการรวบรวมเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครบถ้วน ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๕ (๓) กำหนดให้จัดสำนวนคดีสืบเสาะและพินิจโดยการรวบรวมเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้ถูกต้องครบถ้วน เจ้าหน้าที่ธุรการจัดตั้งสำนวนคดีตามเอกสารประกอบสำนวนซึ่งประกอบด้วย - ปกหน้าสำนวน (บันทึกเลขทะเบียนและกรอกข้อมูลเรียบร้อย ยกเว้นช่องพนักงานคุมประพฤติผู้สืบเสาะและพินิจ) โดยพิมพ์จากระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ เลือก “ค.ป. ๑ ก ปกหน้าสำนวนสืบเสาะ” และกด พิมพ์แบบฟอร์ม • สารบัญ • คำสั่งให้สืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยจากศาล • คำฟ้อง (ถ้ามี) • แบบบันทึกข้อมูลจำเลย • ผลการตรวจสอบบุคคลจากทะเบียนราษฎรและการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดจากระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ • ปกหลัง โดยให้ตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารที่ได้รับจากศาล หมายเหตุ หากพบว่าเอกสารไม่ครบให้ติดตามนำมาประกอบสำนวนจนครบถ้วน	ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๕ (๓)

๑. การรับคดี	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๑.๕ เสนอสำนวนให้ผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายพิจารณา มอบหมายคดีให้พนักงานคุมประพฤติ เมื่อเจ้าหน้าที่ธุรการจัดทำสำนวนคดีสืบเสาะและพินิจเรียบร้อยแล้ว ให้นำเสนอสำนวนคดีต่อผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเพื่อพิจารณา มอบหมายคดีให้พนักงานคุมประพฤติ ๑.๖ การมอบหมายคดี การมอบหมายคดีเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานฯ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ หัวหน้างานคุมประพฤติเป็นผู้พิจารณากำหนด หลักเกณฑ์และควบคุมกำกับดูแลการมอบหมายคดี ในการมอบหมายคดี ควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์และควบคุมกำกับดูแลการมอบหมายคดี ดังนี้ ๑.๖.๑ ปริมาณคดี ควรมอบหมายคดีให้พนักงานคุมประพฤติแต่ละคน ได้รับคดีในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน กรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจมากกว่าปกติ ผู้อำนวยการ สำนักงานคุมประพฤติ อาจใช้ดุลพินิจมอบหมายคดีให้พนักงานคุม ประพฤติที่อยู่ระหว่างลาพักผ่อนหรือลากิจได้ ๑.๖.๒ การมอบหมายคดีตามประสบการณ์ ในการทำงานและ ลักษณะเฉพาะของประเภทคดี การมอบหมายคดีควรพิจารณาถึงประเภทคดี ประสบการณ์ในการทำงานของพนักงานคุมประพฤติแต่ละคน เพื่อให้รับคดีสืบเสาะและพินิจ ในประเภทคดีตามความเหมาะสม กรณีพนักงานคุมประพฤติไม่เคย ปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจ ให้มีการฝึกสอนงานอย่างน้อย ๑ เดือน เพื่อให้มีการฝึกปฏิบัติงานในทุกขั้นตอนก่อนที่จะมอบหมายคดี หรือกรณี จำเลยร่วมหลายคนควรมอบหมายให้พนักงานคุมประพฤติอาวุโส รับผิดชอบคนเดียวหรือรับผิดชอบจำเลยที่ ๑ การมอบหมายคดีให้อยู่ในดุลยพินิจของผู้อำนวยการสำนักงาน โดยพิจารณามอบหมายให้เหมาะสม โดยพิจารณาจากปริมาณคดี ของสำนักงาน ถ้าเป็นจำเลยร่วมสองถึงสามคนอาจมอบหมายให้พนักงาน คุมประพฤติ ๑ คน เป็นผู้รับผิดชอบ	ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการ สืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๗

๑. การรับคดี	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ข้อสังเกต - คดีที่ไม่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อนหรือไม่มีผู้เสียหาย ควรมอบหมายให้พนักงานคุมประพฤติที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการสืบเสาะและพินิจ - คดีที่มีความยุ่งยากสลับซับซ้อนหรือคดีที่มีลักษณะเฉพาะ เช่น คดีที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเป็นบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมหรือเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ คดีความรุนแรงในครอบครัว ความผิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจควรมอบหมายให้กับพนักงานคุมประพฤติที่มีประสบการณ์หรือทักษะในการปฏิบัติงานหรือมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับประเภทคดีนั้น ๆ เป็นการเฉพาะตามแต่กรณี - คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ คดีข่มขืน/อนาจาร กรณีพิจารณามอบหมายคดีควรให้พนักงานคุมประพฤติที่มีประสบการณ์ในการทำงาน หรือมีทักษะในการปฏิบัติงาน เป็นผู้ดำเนินการ - คดีที่จำเลยเป็นผู้หญิง ควรมอบหมายคดีให้พนักงานคุมประพฤติซึ่งเป็นผู้หญิงเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ ต้องพิจารณาองค์ประกอบของประสบการณ์ในการทำงานของพนักงานคุมประพฤติ ความยุ่งยากซับซ้อนของคดีและข้อจำกัดตามบริบทของแต่ละสำนักงานประกอบด้วย ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติควรศึกษาคู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้หญิง เพื่อประกอบการดำเนินการสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยผู้หญิง ๑.๖.๓ การงดมอบหมายคดี โดยทั่วไปการงดมอบหมายคดีพนักงานคุมประพฤติให้พิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้ ก. กรณีลาป่วยที่มีความจำเป็นต้องพักรักษาอาการป่วยเป็นระยะเวลานาน ควรงดมอบหมายคดีระหว่างการลา การลาประเภทอื่น เช่น ลาคลอดบุตร ลาอุปสมบท ลาประกอบพิธีฮัจจ์ เป็นต้น ควรงดมอบหมายคดีล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน และงดมอบหมายคดีระหว่างการลา ข. กรณีเปลี่ยนงาน ย้าย โอน หรือลาออก ให้งดมอบหมายคดีไม่น้อยกว่า ๑๕ วัน เพื่อให้มีเวลาทำคดีที่อยู่ในความรับผิดชอบจนแล้วเสร็จ ทั้งนี้ การงดมอบหมายคดี ให้เป็นดุลพินิจของผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ	คู่มือแนวทางการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้กระทำผิดหญิง

๑. การรับคดี	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๑.๗ พนักงานคุมประพฤติรับคดีและบันทึกข้อมูล เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้รับมอบสำนวนคดีจากผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายแล้ว ให้ตรวจสอบข้อมูลว่าเจ้าหน้าที่ธุรการบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติถูกต้องหรือไม่ หากไม่ถูกต้องจะต้องดำเนินการแก้ไขข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้องเป็นปัจจุบัน	ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๗

แผนภูมิที่ ๕ แสดงขั้นตอนการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ส่วนที่ ๒ การแสวงหาข้อเท็จจริง ข้อ ๘ ได้กำหนดขั้นตอนการแสวงหา และรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการดังต่อไปนี้ ๒.๑ รวบรวมเอกสารประกอบสำนวน และวางแผนการสืบเสาะและพินิจ ๒.๑.๑ การรวบรวมเอกสารประกอบสำนวน การรวบรวมเอกสารประกอบสำนวนเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญเพื่อให้พนักงานคุมประพฤติได้ทราบข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบการสืบเสาะและพินิจ เอกสารในสำนวนคดีควรประกอบด้วย เอกสารที่ได้จากสำนวนคดีของศาล และเอกสารจากแหล่งอื่นที่สามารถรวบรวมได้ในเบื้องต้น ซึ่งควรจะเป็นเอกสารที่จำเป็นจริง ๆ ได้แก่ ๑) เอกสารจากสำนวนคดีของศาล ๑.๑) คำร้องฝากขังจำเลยครั้งที่ ๑ เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดข้อกล่าวหา พฤติการณ์คดีในชั้นพนักงานสอบสวน โดยการบรรยายรายละเอียดข้อเท็จจริงของพนักงานสอบสวน จะทำให้พนักงานคุมประพฤติทราบถึงข้อเท็จจริงต่างๆ เพิ่มขึ้น เช่น พฤติการณ์การกระทำความผิด หรือจำเลยให้การรับสารภาพ หรือปฏิเสธข้อกล่าวหา หรือมีการต่อสู้ขัดขวางการจับกุมของเจ้าพนักงานตำรวจหรือไม่ หรือในขณะที่เจ้าพนักงานตำรวจเข้าจับกุมจำเลยนั้น มีพฤติการณ์อย่างไร มีพฤติการณ์อย่างอื่นหรือไม่ ซึ่งไม่ปรากฏในคำฟ้อง สามารถใช้เป็นแนวทางในการแสวงหาข้อเท็จจริงได้ เนื่องจากในคำร้องฝากขังจำเลยครั้งที่ ๑ อาจมีบันทึกการจับกุมแนบประกอบอยู่ด้วย นอกจากนี้ คำร้องฝากขังยังประกอบด้วยบันทึกการจับกุม ทำให้ทราบว่าเจ้าพนักงานตำรวจคนใดเป็นผู้จับกุม หรือเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบสำนวนคดีนี้ ซึ่งอาจต้องสอบปากคำเป็นพยานในคดี ๑.๒) คำฟ้อง เพื่อให้ทราบถึงชื่อศาลและวันเดือนปีที่โจทก์ยื่นคำฟ้องคดีระหว่างผู้ใดเป็นจำเลยกับผู้ใดเป็นโจทก์ ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ สัญชาติของจำเลย ฐานความผิด สถานที่ตำรวจที่สอบสวนคดีดังกล่าว วันเกิด เหตุ วันที่แจ้งข้อกล่าวหา วันที่จำเลยถูกจับ การกระทำทั้งหลายที่อ้างว่าจำเลยได้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงและรายละเอียดเกี่ยวกับเวลา สถานที่ ซึ่งเกิดการกระทำความผิดนั้น ๆ อีกทั้งได้ทราบถึงบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องในคดี ตลอดจนความเสียหาย มาตรการในกฎหมายซึ่งบัญญัติว่า	ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๑)

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
การกระทำของจำเลยเป็นความผิด ซึ่งโจทก์ขอให้ลงโทษ และในชั้นพนักงานสอบสวน จำเลยต้องชังหรือได้รับการปล่อยชั่วคราว นอกจากนั้นได้ทราบถึงประวัติการกระทำความผิดของจำเลยในคดีอื่น (ถ้ามี) กรณีคดีที่มีความยุ่งยากซับซ้อน เป็นความผิดตามกฎหมายเฉพาะ เช่น คดีฉ้อโกงประชาชน คดีค้ามนุษย์ คดีเกี่ยวกับภาษี ฯลฯ พนักงานคุมประพฤติ ควรศึกษาข้อกฎหมายเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับฐานความผิด และรายละเอียดคำฟ้อง โดยคำนึงถึงความเป็นเหตุเป็นผล และความเป็นไปได้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดีได้อย่างถูกต้อง ๑.๓) ผลการชันสูตรบาดแผล เพื่อให้ทราบความเห็นของแพทย์ว่าในคดีนั้น ผู้เสียหายได้รับบาดเจ็บหรือมีบาดแผลรุนแรง เป็นอันตรายแก่กายหรือได้รับอันตรายสาหัส หรือถึงแก่ชีวิต ต้องเข้ารับการรักษาอาการบาดเจ็บเป็นเวลานานเท่าใด อันจะทำให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนคดีสามารถนำไปใช้ประกอบการสืบเสาะ และการพิจารณาถึงสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดีว่ามีความเสียหาย ความรุนแรงหรือไม่เพียงใด ๑.๔) คำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว (ถ้ามี) คำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวเป็นเอกสารสำคัญที่ทำให้ทราบว่าจำเลยชังมาแล้วกี่วัน ซึ่งพนักงานคุมประพฤติสามารถนำไปเป็นข้อมูลรายงานศาล เพื่อศาลจะได้พิจารณาหักวันชังหรือหักค่าปรับให้แก่จำเลย แล้วแต่กรณี นอกจากนี้ พนักงานคุมประพฤดียังสามารถใช้ประโยชน์ได้ในกรณีที่จำเลยไม่ไปพบพนักงานคุมประพฤติ โดยสามารถสืบหาจำเลยจากข้อมูลนายประกัน ซึ่งมี ชื่อ ที่อยู่ สำเนาทะเบียนบ้านหรือบัตรประจำตัวประชาชน ปรากฏตามคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวโดยพนักงานคุมประพฤติ ควรจะต้องถ่ายเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวกับนายประกันไว้ด้วย และในสำนวนหากปรากฏว่ามีการยื่นขอประกันตัวจำเลยทั้งในชั้นสอบสวนและชั้นพิจารณาคดีก็ควรจะต้องถ่ายเอกสารหลักฐานดังกล่าวทั้ง ๒ ขั้นตอน นอกจากนั้นคำร้องขอเพิกถอนการประกันตัวก็มีส่วนสำคัญ ในบางกรณีนายประกันจะแจ้งเหตุผลที่ขอเพิกถอนการประกันตัวไว้ในคำร้องดังกล่าว ทำให้พอสันนิษฐานหรือทำให้ทราบได้ในทันทีว่าจำเลยมีพฤติการณ์ไม่น่าไว้วางใจ เช่น กลับไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือถูกจับกุมใหม่ เป็นต้น ๑.๕) คำให้การจำเลย เพื่อจะได้ทราบว่าจำเลยให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธหรือภาคเสธประการใด	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๑.๖) รายงานกระบวนการพิจารณา ซึ่งรายงานกระบวนการพิจารณาในบางครั้งจะอยู่แผ่นเดียวกับคำให้การจำเลยโดยเอกสารส่วนนี้พนักงานคุมประพฤติต้องรวบรวมไว้ เพื่อจะได้ทราบถึงกระบวนการพิจารณาของศาลว่ามีขั้นตอนอย่างไร ศาลสั่งให้มีการสืบเสาะและพินิจด้วยเหตุผลอย่างไร หรือต้องการให้มีการสืบเสาะในเรื่องใดเป็นกรณีพิเศษ และเพื่อให้สามารถตรวจสอบวันพิพากษาว่าตรงกับที่ระบุไว้ในคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจ (ค.ป. ๑) หรือไม่ ซึ่งถ้าไม่ตรงกันให้ถือวันนัดฟังคำพิพากษาตามรายงานกระบวนการพิจารณาเป็นหลัก ๑.๗) บัญชีระบุพยาน (ถ้ามี) ในกรณีที่จำเลยให้การปฏิเสธ ในขั้นต้นก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจ พนักงานอัยการจะยื่นบัญชีระบุพยานที่จะนำเข้าสู่สืบ ซึ่งกรณีนี้จะเป็นประโยชน์ต่อพนักงานคุมประพฤติที่จะศึกษาหาข้อมูลจากเอกสารดังกล่าวเพื่อติดตามหาตัวพยานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคดี อย่างไรก็ตามรายชื่อเจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมพนักงานคุมประพฤติสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการออกหมายเรียกพยานเพื่อสอบปากคำ ๑.๘) บันทึกการตกลงชดใช้ค่าเสียหาย (ถ้ามี) เป็นเอกสารที่มีความสำคัญ เนื่องจากทำให้พนักงานคุมประพฤติทราบว่าคดีมีการบรรเทาผลร้ายแล้วหรือไม่อย่างไร ซึ่งพนักงานคุมประพฤติสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการเสนอความเห็นต่อศาลเพื่อใช้ประกอบการพินิจในการพิพากษาจำเลยได้อย่างเหมาะสม บันทึกตกลงชดใช้ค่าเสียหาย คู่กรณีอาจยื่นในชั้นพนักงานสอบสวน หรือในชั้นพิจารณาคดีของศาล ซึ่งพนักงานคุมประพฤติต้องสอบถามจำเลยและผู้เสียหายว่า มีการชดใช้ค่าเสียหายตามบันทึกข้อตกลงหรือไม่เพราะอาจเกิดกรณีที่คู่กรณีได้ทำบันทึกดังกล่าว ว่าได้มีการชดใช้ค่าเสียหายกันแล้ว แต่ความจริงยังไม่ได้รับเงิน หรือได้รับเงินไม่เต็มจำนวนตามข้อตกลง อย่างไรก็ตาม หากเอกสารดังกล่าวไม่ปรากฏในสำนวนศาล พนักงานคุมประพฤติสามารถแสวงหาข้อมูล หรือหลักฐานการชดใช้ค่าเสียหายจากจำเลย ผู้เสียหาย สำนวนอัยการ สำนวนของพนักงานสอบสวน ในกรณีที่พบว่ามีการชดใช้ค่าเสียหาย ภายใต้วงเวลาของการสืบเสาะและพินิจ พนักงานคุมประพฤติต้องติดตามว่ามีการชำระค่าเสียหายตามข้อตกลงหรือไม่อย่างไร แล้วรายงานให้ศาลทราบ	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๑.๙) คำร้องขอความปรานีของจำเลย ในบางคดีจำเลยอาจยื่นคำร้องขอความปรานีต่อศาล อ้างเหตุผลให้ศาลปรานีต่าง ๆ เช่น มีบุตรและภรรยาอยู่ในอุปการะ มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพเป็นกิจจะลักษณะ มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน ไม่เคยกระทำความผิดอาญามาก่อน คำร้องดังกล่าวจึงมีส่วนสำคัญมากเพราะสาเหตุที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจอาจเนื่องมาจากศาลต้องการทราบว่า ข้ออ้างของจำเลยตามคำร้องนั้นเป็นจริงหรือไม่ ดังนั้นพนักงานคุมประพฤติจึงต้องตรวจดูในสำนวนของศาลว่ามีคำร้องขอความปรานีหรือไม่ หากมีนอกจากจะดำเนินการสืบเสาะตามปกติแล้วต้องดำเนินการสืบเสาะตามประเด็นที่จำเลยอ้างให้ละเอียดด้วย นอกจากนั้นจำเลยอาจยื่นหลักฐานต่าง ๆ แนบมาพร้อมคำร้องขอความปรานี เช่น หลักฐานการศึกษา หนังสือรับรองจากกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในท้องที่ที่จำเลยพักอาศัยอยู่ หนังสือรับรองจากที่ทำงาน ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติต้องสืบเสาะให้ได้ข้อเท็จจริงในประเด็นที่มีการรับรองดังกล่าว ๑.๑๐) ใบแต่งทนายความ (ถ้ามี) หากในสำนวนของศาลมีหลักฐาน คือ ใบแต่งทนายความ ต้องถ่ายสำเนาและรวบรวมไว้ เพราะพนักงานคุมประพฤติ และผู้ตรวจสำนวน จะได้ทราบว่าคดีดังกล่าวมีทนายความเป็นที่ปรึกษาจำเลยอยู่ จำเลยย่อมมีผู้ให้คำแนะนำทางด้านกฎหมาย พนักงานคุมประพฤติควรชี้แจงให้จำเลยเข้าใจถึงความสำคัญ และประโยชน์จากการให้ความร่วมมือในการให้ถ้อยคำตามความเป็นจริงด้วยตนเอง ต่อพนักงานคุมประพฤติ และไว้วางใจว่าพนักงานคุมประพฤติจะปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตามมาตรฐานวิชาชีพ และพนักงานคุมประพฤติต้องรอบคอบในการตรวจสอบเอกสารที่ทางจำเลยและที่ปรึกษานำมายื่นด้วย นอกจากนี้ข้อมูลเกี่ยวกับทนายความ พนักงานคุมประพฤติจะต้องนำมารายงานในส่วน ค.ป. ๙ ด้วย เอกสารที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นนี้จะช่วยให้พนักงานคุมประพฤติเข้าใจถึงสภาพความผิดและพฤติการณ์ของคดี และรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยโดยสังเขป รวมทั้งข้อมูลความเสียหายและพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดีเพื่อเป็นแนวทางที่จะช่วยในการแสวงหาข้อเท็จจริงรายละเอียดอื่น ๆ ที่จำเป็นและก่อให้เกิดประโยชน์แก่คดี นอกจากเอกสารที่กล่าวมาแล้ว หากพนักงานคุมประพฤติพิจารณาแล้วเห็นว่าเอกสารอื่น ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการสืบเสาะและพินิจก็สามารถรวบรวมไว้ในสำนวนคดีได้เช่นกัน	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๒) เอกสารจากแหล่งอื่น ยกตัวอย่างเช่น เอกสารสำนวนของพนักงานอัยการ กรณีที่จะขอถ่ายสำเนาต้องขออนุญาตสำนักงานอัยการในเขตพื้นที่ที่เป็นผู้รับผิดชอบสำนวนคดีนั้น ๆ ก่อน โดยพิจารณาเฉพาะเอกสารที่มีความจำเป็นต่อคดี ไม่มีเนื้อความที่ซ้ำกัน ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ ปัจจุบันของผู้เสียหาย รวมถึงคำให้การของผู้เสียหาย (เพื่อใช้กรณีที่ผู้เสียหายไม่มาพบตามหนังสือเรียกพยานบุคคล) และพยานในคดี ผลการตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดของจำเลย ซึ่งเจ้าพนักงานตำรวจได้พิมพ์ลายนิ้วมือส่งไปตรวจสอบตั้งแต่ในชั้นสอบสวน และได้รับแจ้งผลการตรวจสอบแผนที่ที่เกิดเหตุ ใบบันทึกการตรวจสภาพรถ ข้อกฎหมายที่ฟ้องจำเลยทำให้พนักงานคุมประพฤติเข้าใจฐานความผิดของจำเลยมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ พนักงานคุมประพฤติสามารถรวบรวมข้อมูลจากแหล่งอื่น โดยรวบรวมจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อออนไลน์ เช่น คดีที่สังคมให้ความสนใจหรือคดีที่เป็นข่าว สามารถรวบรวมข้อมูลหรือศึกษาข้อมูลจากสื่อออนไลน์หรือแหล่งข่าว เช่น คลิปวิดีโอที่บันทึกจากกล้องวงจรปิด เพื่อเป็นแนวทางในการแสวงหาข้อเท็จจริง การสอบปากคำจำเลย หรือพยานที่เกี่ยวข้องกับพฤติการณ์คดี ทั้งนี้ เพื่อให้ทราบเหตุหรือมูลเหตุในการกระทำความผิด ประกอบกับสังคมไทยในยุคสมัยปัจจุบัน มีเทคโนโลยีที่ล้ำสมัยและมีวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าเป็นอย่างมาก พนักงานคุมประพฤติสามารถรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ถ้อยคำ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี ซึ่งเป็นความลับระหว่างบุคคล กรณีที่มีการสื่อสารกันระหว่างบุคคลในช่องทางเชตบนสื่อออนไลน์ เช่น Application (แอปพลิเคชัน) Facebook Line พยานหรือผู้ให้ถ้อยคำ สามารถนำข้อมูลบทสนทนาของตัวจำเลยกับผู้เสียหาย หรือจำเลยกับพยาน ออกมาในรูปแบบเอกสาร บทสนทนา เนื่องจากอาจมีถ้อยคำ หรือข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาข้อเท็จจริง หรือรูปแบบเอกสารที่เป็นหลักฐาน เอกสารเป็นภาพถ่ายเพื่อนำมาประกอบในสำนวนคดี เช่น ภาพถ่ายสลิปการโอนเงินค่ารักษาพยาบาล หรือการเยียวยาชดใช้ค่าเสียหาย ทั้งนี้ กรณีเอกสารจากแหล่งอื่น พนักงานคุมประพฤติต้องตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลเอกสาร หรือหลักฐานดังกล่าวก่อนนำมารวบรวมไว้ในสำนวนคดี	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๒.๑.๒ การวางแผนการสืบเสาะพินิจ ๑. การวางแผนการสืบเสาะและพินิจ หลังจากได้รับมอบหมายคดีแล้ว พนักงานคุมประพฤติจะต้องศึกษาเอกสารจากสำนวนคดีและวางแผนการปฏิบัติงาน เพื่อบริหารจัดการให้เป็นไปตามขั้นตอนภายในกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดและให้สอดคล้องกับปริมาณคดีที่ได้รับมอบหมาย ดังนี้ ๑) การสอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย หรือพยานที่เกี่ยวข้องในสำนวนคดี พยานใกล้ชิดผู้ถูกสืบเสาะฯ พยานเพื่อนบ้าน พยานที่เป็นผู้เสียหาย ๒) การตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด หรือการตรวจสอบประวัติอื่น เช่น ประวัติการรักษาทางร่างกายและจิต ประวัติการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติด ประวัติการทำงาน เป็นต้น ๓) การสืบเสาะสถานที่ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยพักอาศัยหรือสถานที่ทำงาน หรือสถานที่เกิดเหตุ ๔) การขอความร่วมมือสำนักงานอื่นดำเนินการแทน ๕) การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้กรณีคดีที่มีผู้เสียหาย ๖) การเขียนรายงาน ๒. การวางแผนการปฏิบัติงาน เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นแล้วว่าการสืบเสาะคดีนี้ ควรจะดำเนินการสิ่งใดบ้าง เพื่อความสะดวกและเป็น การป้องกันความผิดพลาด พนักงานคุมประพฤติควรนำขั้นตอนและวิธีการแสวงหาข้อเท็จจริงดังกล่าวไปกำหนดเป็นตารางการปฏิบัติงานว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องปฏิบัติและให้จัดทำเป็นแผนการปฏิบัติงานต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้สามารถตรวจสอบการทำงานได้ว่า ดำเนินการไปถึงขั้นใด และสะดวกในการวางแผน ควบคุมงานให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง							
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ				กฎหมาย/ระเบียบ			
ตัวอย่างตารางการปฏิบัติงาน							
รายการ	แผนการปฏิบัติงาน (ว/ด/ป)	ดำเนินการ (ว/ด/ป)	หมายเหตุ	รายการ	แผนการดำเนินงาน (ว/ด/ป)	ดำเนินการ (ว/ด/ป)	หมายเหตุ
ลงทะเบียนรับคดี	๑ ก.พ. ๖๖			อ อ ก หมายเรียกพยาน	๒ ก.พ. ๖๖		
ติดตามผลการตรวจ CDS	๖ ก.พ.๖๖			อ อ ก หมายเรียกผู้เสียหาย	๒ ก.พ.๖๖		
ถ้า ย เอกสารสำนวนศาล	๒ ก.พ.๖๖			สอบพยาน	๙ ก.พ. ๖๖		
เบิก ก/นัดจำเลย	กรณีชั่ง			ส อ บ ผู้เสียหาย	๘ ก.พ.๖๖		
สอบปากคำจำเลยเบื้องต้น	๑ ก.พ. ๖๖			สอบจำเลยร่วม/คู่คดี	ถ้ามี		
ตรวจสอบเอกสารที่อัยการ				อ อ ก สืบเสาะสภาพแวดล้อม	๓ ก.พ. ๖๖		
ตรวจสอบเอกสารที่เรือนจำ				สอบปากคำจำเลยเพิ่มเติม			
ตรวจสอบเอกสารที่สถานีตำรวจ				ส่ง ร ำ ง รายงาน	๑๓ ก.พ. ๖๖		
ตรวจสอบเอกสารประวัติการศึกษา				ส่งรายงาน	๑๔ ก.พ. ๖๖		
ส่งประเด็น				อื่น ๆ			
จากตารางการปฏิบัติงานข้างต้น พนักงานคุมประพฤติต้องวางแผนการสืบเสาะและพินิจเพื่อบริหารจัดการคดี ให้เป็นไปตามขั้นตอนภายในกรอบระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด และให้สอดคล้องกับปริมาณคดีที่ได้รับมอบหมาย โดยต้องมีการวางแผนทุกคดี ตามตารางการปฏิบัติงาน ดังนี้							

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
พนักงานคุมประพฤติรับคดี เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยมาพบพนักงานคุมประพฤติในวันดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบเอกสารสำนวนคดีว่าเอกสารครบถ้วนหรือไม่ หากครบจึงสอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเบื้องต้น ในวันดังกล่าว เมื่อทราบชื่อที่อยู่ของพยานบุคคล พนักงานคุมประพฤติจึงสามารถออกหมายเรียกพยานบุคคล ลงวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ โดยกำหนดนัดให้พยานผู้ใกล้ชิดมาพบพนักงานคุมประพฤติเพื่อสอบปากคำ ในวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ และออกหมายเรียกผู้เสียหายให้มาพบพนักงานคุมประพฤติเพื่อสอบปากคำในวันที่ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ กรณีไม่ได้ข้อมูลพยานผู้เสียหายในวันสอบปากคำจำเลย พนักงานคุมประพฤติต้องไปแสวงหาข้อมูลผู้เสียหายจากสำนวนของพนักงานอัยการ หลังจากธุรการคดีส่งตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดในระบบ CDS แล้ว หากพบว่า มีประวัติอาชญากร ให้รับติดตามผลคดีโดยเร็ว ทั้งนี้ตามที่วางแผนไว้ ไม่เกินวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ พนักงานคุมประพฤติดวางแผนออกสืบเสาะบ้านและสภาพแวดล้อม ในวันที่ ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่อยู่และสภาพแวดล้อมของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย และอาจพบพยานบุคคลผู้ใกล้ชิด แล้วนัดหมายให้มาพบพนักงานคุมประพฤติและสอบปากคำพยานเพื่อนบ้าน และพยานผู้นำชุมชน เมื่อแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงครบถ้วนแล้ว ให้จัดทำร่างรายงานสืบเสาะและพินิจและส่งร่างรายงานให้หัวหน้างานตรวจ ในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ เนื่องจากจะครบกำหนดระยะเวลา ๑๕ วัน ในวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ๒.๒ สอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเบื้องต้น และสอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเพิ่มเติม ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๑) ซึ่งกำหนดให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความเสียหายและความเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงาน และความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง และวิธีการคุมความประพฤติ	๑. พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๔ (๑) ๒. ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๒)

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ประกอบกับระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๒) การสอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเบื้องต้น ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนดและสอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเพิ่มเติมเป็นการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับจำเลย นำมาวางแผน วิเคราะห์และประเมินผล โดยแบ่งการสอบปากคำจำเลยได้ ๓ ลักษณะ ได้แก่ การสอบปากคำจำเลยเบื้องต้น การสอบปากคำจำเลยเพิ่มเติม การสอบปากคำจำเลยร่วมและคู่คดี ๒.๒.๑ การสอบปากคำจำเลยเบื้องต้น เมื่อจำเลยมาพบพนักงานคุมประพฤติครั้งแรก การสอบปากคำจำเลยเบื้องต้นนั้น เป็นขั้นตอนการดำเนินการสอบปากคำจำเลยตามแบบฟอร์มที่กรมคุมประพฤติกำหนด (คป. ๓ - ๑๑ แบบบันทึกข้อมูลผู้กระทำผิด) พนักงานคุมประพฤติควรทำความเข้าใจ ศึกษาข้อมูลแห่งคดีตามที่ได้มาเบื้องต้น และกำหนดหัวข้อสาระสำคัญในการกำหนดประเด็นการสอบปากคำจำเลย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงจากจำเลยครบทุกหัวข้อ และครบทุกประเด็น โดยแบ่งหัวข้อประเด็นสำคัญที่พนักงานคุมประพฤติควรสอบปากคำจำเลยให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริง ได้ดังนี้ ๑. ประวัติครอบครัวและภูมิหลัง ๑.๑ ประวัติครอบครัว ควรสอบถามถึงประวัติส่วนตัวจำเลย ชื่อสกุลจริง เคยมีการเปลี่ยน ชื่อ - สกุล มาก่อนหรือไม่ เพื่อเป็นการยืนยันตัวบุคคล ประกอบกับการนำไปตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด เนื่องจากจำเลยอาจใช้ชื่ออื่นในการกระทำความผิดในครั้งก่อน ประวัติภูมิหลังครอบครัวของจำเลยรวมถึงการเลี้ยงดู ฐานะทางครอบครัว เนื่องจากการกระทำความผิดของจำเลยอาจมีสาเหตุมาจากการเลี้ยงดูหรือปัญหาด้านครอบครัว ตั้งแต่วัยเด็ก บิดามารดายังมีชีวิตอยู่หรือไม่ อยู่ร่วมกันกับบิดามารดา หรือบิดามารดาเลิกร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาหรือกับสมาชิกในครอบครัว บุคคลที่ใกล้ชิดหรือที่พักอาศัยอยู่ด้วยคือใคร - สถานภาพการสมรส หากมีคู่ครอง ให้ถามถึงบุตรว่ามีจำนวนกี่คน ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ความรับผิดชอบอุปการะเลี้ยงดู	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
โดยข้อมูลในส่วนนี้จะนำมาซึ่งการได้ข้อมูลของพยานผู้ใกล้ชิด เพื่อวางแผนในการสอบปากคำพยานได้ต่อไป ๑.๒ บ้านและสภาพแวดล้อม ภูมิสำเนา ลักษณะของที่พักอาศัยและสภาพแวดล้อมปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญในการนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้านโอกาสในการแก้ไขฟื้นฟู หรือความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดซ้ำ รวมถึงสภาพสังคมความเป็นอยู่ แหล่งชุมชน หรือแหล่งอาชญากรรม ควรสอบถามข้อมูลลักษณะบ้านและที่พักอาศัยให้ละเอียด รวมถึงสภาพแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การออกสืบเสาะสภาพแวดล้อมที่พักอาศัยของจำเลย ๑.๓ การศึกษาและการประกอบอาชีพ ควรถามถึงประวัติการศึกษาตั้งแต่ระดับประถม จนถึงการจบการศึกษาระดับสูงสุด อาชีพ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ประเภทของอาชีพที่ทำ รายได้เพียงพอหรือไม่ ระยะเวลาในการทำงานแต่ละอาชีพ หากลาออกต้องถามถึงสาเหตุที่ลาออก เพื่อนำไปวิเคราะห์สภาพปัญหาด้านการเงิน รวมถึงการประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยงต่อการกระทำความผิดอาจสอดคล้องกันกับการกระทำความผิด ๑.๔ นิสัยและความประพฤติ จำเลยมีนิสัยส่วนตัวอย่างไร อารมณ์ร้อนหรืออารมณ์เย็น มีพฤติกรรมนั่งเลงอันธพาลชอบทะเลาะวิวาทหรือไม่ เคยมีพฤติกรรมพกพาอาวุธ เคยทำร้ายร่างกายผู้อื่นหรือใช้ความรุนแรงหรือไม่ เคยมีพฤติกรรมลักทรัพย์ เล่นการพนัน ชอบดื่มสุรามึนเมา หรือมีประวัติเสพยาเสพติด ให้โทษ เล่นการพนัน การคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีพฤติกรรมไม่ดี ๑.๕ สุขภาพร่างกายและภาวะแห่งจิต หัวข้อนี้ประเด็นสำคัญคือรายละเอียดเกี่ยวกับรูปพรรณสัณฐาน และสุขภาพร่างกายที่พนักงานคุมประพฤติสังเกตพบขณะสอบปากคำจำเลย เช่น จำเลยมีรูปร่างทางกายอย่างไร สีผิว ตำหนิ แผลเป็น ความพิการ ลายสัก รอยกริด รอยเข็มฉีดยาตามร่างกาย บุคลิกภาพโดยรวม กรณีมีโรคประจำตัวหรือมีอาการทางจิต พนักงานคุมประพฤติต้องสอบถามหากมีเอกสารใบรับรองแพทย์ หรือหนังสือความเห็นของแพทย์	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๒. ประวัติการกระทำความผิด หัวข้อนี้ประเด็นสำคัญ คือประวัติการกระทำความผิดของจำเลยที่ผ่านมา ตามข้อมูลที่รวบรวมได้จากพยานเอกสาร ตลอดจนคำรับของจำเลย เคยกระทำความผิดมาก่อนแต่ไม่เคยถูกจับกุมดำเนินคดีก็เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องสอบถามเนื่องจากสามารถเชื่อมโยงกับพฤติกรรมของจำเลยจนมาสู่การกระทำความผิดในคดีนี้ ๓. สภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี หัวข้อนี้ประเด็นสำคัญ พนักงานคุมประพฤติต้องมีความเข้าใจสรุปประเด็นสำคัญของพฤติการณ์คดีที่เกิดขึ้นแล้วนำมาบันทึกให้เห็นถึงความรุนแรงหนักเบาของการกระทำความผิดของจำเลย มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด รวมถึงเจตนาในการกระทำความผิดของจำเลย ความเสียหายที่เกิดขึ้น ความสำนึกผิด การบรรเทาผลร้ายขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ ภาวะทางอารมณ์ขณะกระทำความผิด กระทำไปโดยเจตนาหรือบันดาลโทสะ หรือประมาท หรือมีเมามาสุรา หรือมีเมามาสารเสพติด ควรบันทึกพฤติการณ์โดยละเอียด เหตุเกิดสถานที่ใด เวลาใด มีบุคคลใดอยู่ในที่เกิดเหตุหรือเห็นเหตุการณ์ เพื่อนำไปสู่การวางแผนสอบพยานบุคคล ประจักษ์พยาน พยานผู้เสียหาย และพยานแวดล้อม ต่อไป สภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดีนี้แยกออกเป็น ๒ กรณี คือ กรณีที่มีผู้เสียหาย และกรณีที่ไม่มีผู้เสียหาย ๓.๑ กรณีมีผู้เสียหาย ต้องสอบถามความเสียหายและการบรรเทาผลร้าย ความเสียหาย ควรสอบเกี่ยวกับความเสียหายที่ได้รับหลังเกิดเหตุ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและทรัพย์สิน อาการบาดเจ็บ ภายหลังเกิดเหตุ การได้รับการรักษาอาการบาดเจ็บ ระยะเวลา และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และอาการบาดเจ็บของผู้เสียหายในปัจจุบัน ผลหรือการรักษาที่จะเกิดแก่ผู้เสียหายในอนาคตที่ได้รับ ความเสียหาย ตลอดจนผลกระทบจากการบาดเจ็บที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้เสียหาย นอกจากนี้ต้องสอบถามเรื่องการบรรเทาผลร้ายเกี่ยวกับการชดเชยค่าเสียหาย การเยียวยา การให้ความช่วยเหลือผู้เสียหายภายหลังเกิดเหตุ ความพึงพอใจของผู้เสียหายต่อการชดเชยเยียวยา รวมทั้งความประสงค์ของผู้เสียหายในการดำเนินคดีทั้งทางแพ่งและทางอาญากับจำเลย ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างจำเลยกับผู้เสียหายด้วย	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๓.๒ กรณีไม่มีผู้เสียหาย การสอบถามเกี่ยวกับสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี อาจนำไปสู่การได้ข้อมูลจำเลยร่วม คู่คดีหรือพยานอื่น ๆ ๔. เหตุอื่นอันควรปรานีและความต้องการเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองประพฤติ หัวข้อนี้ กฎหมายไม่ได้ระบุไว้ว่า เหตุอื่นอันควรปรานีมีประการใดบ้าง แต่เมื่อพิจารณาเรื่องเหตุบรรเทาโทษ มีภาระต้องเลี้ยงดู ได้خذใช้ค่าเสียหาย หรือบรรเทาความเสียหาย ตกอยู่ในความรู้สึกผิดต่อการกระทำผิดครั้งนี้ มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น หรือให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์แก่การดำเนินคดี หรือเหตุอื่นที่เห็นว่ามีลักษณะทำนองเดียวกัน ความต้องการเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองประพฤติ ไม่ต้องการให้ศาลสั่งใช้วิธีการคุ้มครองประพฤติ หรือต้องการให้ศาลสั่งใช้วิธีการคุ้มครองประพฤติ และรับรองว่าจะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ความยินยอม ให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรืออุปกรณ์อื่นใดในการติดตามตัว ความยินยอมที่จะเข้ารับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามที่พนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร พนักงานคุมประพฤติควรทำความเข้าใจถึงสถานะการควบคุมตัวของจำเลย เพื่อเตรียมการนัดหมายจำเลยมาสอบปากคำ สถานะควบคุมตัวของจำเลยที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจมีด้วยกัน ๒ ประเภท คือ ก. จำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว กรณีนี้ศาลจะสั่งให้จำเลยไปพบพนักงานคุมประพฤติที่สำนักงานคุมประพฤติ ดังนั้น ควรต้องจัดให้มีแผนที่สำนักงานคุมประพฤติไว้ที่ศาล เพื่อให้เจ้าหน้าที่ศาลอธิบาย และมอบแผนที่พร้อมใบนัดให้จำเลยสามารถเดินทางมาพบพนักงานคุมประพฤติที่สำนักงานได้โดยสะดวก กรณีที่จำเลยไม่ไปพบพนักงานคุมประพฤติ จะต้องดำเนินการติดตามตัวจำเลย โดยค้นหาที่อยู่ของจำเลยจากเอกสารต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ การติดตามอาจกระทำด้วยการส่งหนังสือเรียกจำเลยไปยังที่อยู่ตามที่ปรากฏในคำฟ้อง และที่อยู่ตามทะเบียนราษฎร์ เพื่อติดตามตัวจำเลยไปพบพนักงานคุมประพฤติ หรือติดตามทางโทรศัพท์ (ถ้ามี) และออกไปสืบเสาะยังที่พักอาศัยของจำเลยด้วยตนเอง ข. จำเลยที่ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี กรณีนี้เจ้าหน้าที่ศาลจะเบิกตัวจำเลยมาให้พนักงานคุมประพฤติสอบปากคำที่ห้องควบคุมชั่วคราว	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ของศาลนั้นในวันรุ่งขึ้น แต่หากเป็นช่วงวันหยุดเสาร์ – อาทิตย์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ ศาลจะเบิกตัวจำเลยในวันทำการถัดไป ทั้งนี้ เพื่อความสะดวก พนักงานคุมประพฤติอาจเดินทางไปสอบปากคำจำเลยที่เรือนจำหรือทัณฑสถานได้ โดยต้องมีหนังสือขออนุญาตเข้าสอบปากคำต่อหัวหน้าส่วนราชการนั้น ๆ และมีหลักฐานบัตรประจำตัวไปแสดงต่อเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมดูแลจำเลย ข้อสังเกต กรณีที่จำเลยเจ็บป่วย หรือประสบอุบัติเหตุ ไม่สามารถไปพบพนักงานคุมประพฤติที่สำนักงานคุมประพฤติได้ พนักงานคุมประพฤติอาจต้องเดินทางไปสอบปากคำจำเลยที่บ้าน หรือที่โรงพยาบาล หรือด้วยวิธีการสอบปากคำผ่านระบบการประชุมทางไกลผ่านจอภาพ หรือเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ตามแต่กรณี ทั้งนี้ การดำเนินการสอบปากคำจำเลย ในกรณีข้างต้น ต้องได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติก่อน ๒.๒.๑.๑ การเตรียมการก่อนพบจำเลย หลังจากพนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการในขั้นตอนการรวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง และวางแผนการสืบเสาะและพินิจ พนักงานคุมประพฤติจะต้องศึกษาเอกสารที่รวบรวมได้ในเบื้องต้น เพื่อทำความเข้าใจองค์ประกอบของฐานความผิดรวมถึงพฤติการณ์คดีตามคำฟ้องก่อนและกำหนดประเด็นคร่าว ๆ ว่าควรสอบถามจำเลยในเรื่องใดบ้าง ๒.๒.๑.๒ เทคนิคการสอบปากคำและการบันทึกถ้อยคำจำเลย การแสวงหาข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบปากคำจำเลยมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากพนักงานคุมประพฤติสามารถทำให้จำเลยไว้วางใจ และให้ความร่วมมือโดยให้ข้อมูลที่แท้จริงต่อพนักงานคุมประพฤติก็นจะเป็นประโยชน์ต่อการแสวงหาข้อมูลจากพยานแวดล้อมอื่นๆ มาประกอบเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่จะนำมาวิเคราะห์ เสนอความเห็นและกำหนดแผนในการแก้ไขฟื้นฟูได้อย่างเหมาะสม พนักงานคุมประพฤติจึงต้องมีความรู้และฝึกฝนการใช้เทคนิคต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน มีดังนี้ ๑) การสร้างสัมพันธภาพ เป็นสิ่งสำคัญอันดับแรกที่พนักงานคุมประพฤติจะต้องทำให้จำเลยรู้สึกดี และไว้วางใจพนักงานคุมประพฤติ ตั้งแต่การพบกันครั้งแรก เพื่อให้จำเลยยินดีให้ความร่วมมือและให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ในการสร้างสัมพันธภาพอาจเริ่มต้นด้วยการทักทายด้วยความเป็นกันเอง สอบถามในเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่น การเดินทาง ความรู้สึกที่มีต่อสภาพแวดล้อมในขณะนั้น เป็นต้น เพื่อให้จำเลยผ่อนคลายความกังวล แล้ว จึงถามคำถาม	หนังสือที่ ยธ ๐๓๐๓/ว ๕๑๕ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๖๔ เรื่อง แนวปฏิบัติในการคุมประพฤติ ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ตามหัวข้อที่ต้องสอบปากคำตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด และตามประเด็นที่พนักงานคุมประพฤติได้เตรียมไว้ โดยใช้คำศัพท์ที่เข้าใจง่ายในการสื่อสารเชิงบวก ทั้งคำพูดและกริยาการแสดงออก และการเป็นผู้ฟังที่ดี ถือเป็น การสร้างความเข้าใจให้กับจำเลย ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติควรมีทัศนคติที่ดีต่อจำเลยและทำให้จำเลยรู้สึกว่าการพนักงานคุมประพฤติพร้อมที่จะช่วยเหลือจำเลยในทางที่ถูกต้อง สนับสนุนให้จำเลยเข้าใจตัวเองและมีความมั่นใจในการสนทนา การจดจำข้อและให้ความสำคัญคู่สนทนา ๒) การสร้างความรู้ความเข้าใจกับจำเลย พนักงานคุมประพฤติต้องอธิบายให้จำเลยทราบถึงวัตถุประสงค์ที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจและประโยชน์ที่จำเลยจะได้รับจากการดำเนินการสืบเสาะและพินิจ ตลอดจนผลดีและผลเสียของการให้ความร่วมมือกับพนักงานคุมประพฤติ หรือการปกปิดข้อเท็จจริง เช่น พนักงานคุมประพฤติควรใช้วิธีการชี้แจง ให้จำเลยเกิดความเข้าใจว่าการให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์ ต่อการพิจารณาคดีของศาล ศาลอาจเมตตาลงโทษสถานเบา แต่หลังจากพนักงานคุมประพฤติอธิบายให้จำเลยเข้าใจ โดยชัดแจ้งแล้ว จำเลยยังคงไม่ให้ความร่วมมือไม่ให้ถ้อยคำ หรือนิ่งเฉย พนักงานคุมประพฤติไม่จำเป็นต้องข่มขู่ ตะคอก ต่ำว่า หรือใช้วิธีการรุนแรงอื่นใดกับจำเลย เพื่อบังคับให้จำเลยให้ถ้อยคำหรือพูดคุยกด้วย แต่ให้จดบันทึกและสอบถามข้อมูลรายละเอียดจากพยานใกล้ชิดจำเลยในภายหลัง โดยอาจฝากให้บุคคลใกล้ชิดไปทำความเข้าใจกับจำเลยอีกครั้งหนึ่งเพื่อให้ความร่วมมือกับพนักงานคุมประพฤติในการพบครั้งต่อไป ๓) เทคนิคการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา ในขั้นการสืบเสาะและพินิจพนักงานคุมประพฤติควรมีทักษะเบื้องต้นในการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา ซึ่งสามารถนำมาใช้ ในระหว่างการสอบปากคำจำเลยได้ เทคนิคการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา ประกอบด้วย ทักษะการใส่ใจ ทักษะการนำ ทักษะการฟัง ทักษะการถาม ทักษะการเรียบ ทักษะการสะท้อนกลับ ทักษะการทวนซ้ำ ทักษะการให้กำลังใจ ทักษะการสรุปความ ทักษะการให้ข้อมูล และคำแนะนำ และทักษะการชี้ผลที่ตามมา รวมถึงการสร้างการตระหนักรู้และความรู้สึกสำนึกผิดในการกระทำของตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๔) เทคนิคการตั้งคำถาม คำถามที่ดีจะได้รับคำตอบที่ดีเช่นกัน การตั้งคำถาม จึงมีความสำคัญมาก สิ่งที่พนักงานคุมประพฤติต้องตระหนักอยู่เสมอในการถามคำถาม คือ - ต้องยอมรับว่าจำเลยเป็นมนุษย์คนหนึ่งมีศักดิ์ศรี มีคุณค่าอยู่ในตัว มีความคิดเห็นของตนเองในการแสดงออกและการเลือกวิถีทางในการดำเนินชีวิต - ต้องมีความใส่ใจสนใจ มีความปรารถนาดี อยากช่วยเหลือด้วยความมีเมตตา - ต้องยอมรับว่าจำเลยมีศักยภาพที่จะช่วยเหลือและพัฒนาตนเองได้ การตั้งคำถามแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ คำถามปลายเปิด และคำถามปลายปิด ๑. คำถามปลายเปิด เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้จำเลยได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ได้คำตอบหลายแง่มุม จากความคิดและความรู้สึกของตนเอง โดยเป็นคำตอบที่ทำให้ ได้ใช้ความรู้ ความเข้าใจจากตัวเอง คำถามเหล่านี้จะเป็นกลางไม่ได้ชี้นำ เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่เปิดกว้าง และขยายความในเหตุการณ์ หรือได้ทางเลือกใหม่ ๆ ข้อดี ให้อิสระกับจำเลย ไม่มีข้อจำกัดใด ๆ คำตอบที่ได้อาจเป็นคำตอบที่พนักงานคุมประพฤติไม่คาดคิดเลยก็ได้ เมื่อพนักงานคุมประพฤติให้อิสระกับจำเลย คำตอบที่ได้จะเปิดกว้างและเหนือความคาดหมาย ข้อเสีย พนักงานคุมประพฤติไม่สามารถควบคุมคำตอบได้ หากจำเลยตอบไม่ตรงประเด็นหรือตอบไม่ตรงคำถาม ๒) คำถามปลายปิด หมายถึง คำถามที่มีคำตอบกระชับ มีขอบเขตชัดเจน มีคำตอบให้เลือก ข้อดี พนักงานคุมประพฤติสามารถคาดเดาคำตอบ ควบคุมคำตอบให้อยู่ในประเด็นที่อยากรู้ได้ ข้อเสีย ทำให้จำเลยถูกกำหนดให้อยู่ในกรอบของคำตอบที่กำหนดไว้ ในการสอบถามสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี พนักงานคุมประพฤติต้องถาม ให้ทราบถึงมูลเหตุแรงจูงใจในการกระทำความผิด ซึ่งไม่อาจใช้คำถามโดยตรงได้ แต่ควรถามความรู้สึกก่อนการกระทำความผิด ความรู้สึกขณะกระทำความผิด และความรู้สึกหลังจากการกระทำความผิดแล้ว	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ก็จะสามารถทำให้นามวิเคราะห์ได้ว่าจำเลยสำนึกในการกระทำความผิดหรือไม่ ๕) เทคนิคการสังเกต (Observation) พนักงานคุมประพฤติต้องมีความรู้เกี่ยวกับการสังเกต กิริยาอาการและพฤติกรรมของจำเลย ที่แสดงออกในระหว่างการสอบปากคำ เพื่อทราบว่า จำเลยกำลังให้ข้อเท็จจริงหรือปิดบังอยู่ การสังเกต หมายถึง การเฝ้าดูพฤติกรรมในสถานการณ์ที่เป็นจริงอย่างมีจุดมุ่งหมาย โดยไม่ให้จำเลยรู้ตัว ซึ่งพนักงานคุมประพฤติจะต้องมีใจเป็นกลาง ไม่อคติหรือลำเอียง การสังเกตแบ่งเป็น ๒ ลักษณะ คือ ๑) การสังเกตอย่างมีแบบแผน (Formal Observation) หมายถึง การสังเกตที่มีการเตรียมการล่วงหน้า มีการวางแผนเวลา สถานการณ์ สถานที่ พฤติกรรม การสังเกตแบบนี้พนักงานคุมประพฤตินักจะมีข้อมูลด้าน พฤติกรรมของจำเลยบ้างแล้ว อาจจะได้มาจากข้อมูลคดีเก่าหรือข้อมูลที่ตรวจสอบพบในสื่อโซเชียล ซึ่งพนักงานคุมประพฤติควรบันทึกพฤติกรรมอย่างตรงไปตรงมา ๒) การสังเกตอย่างไม่มีแบบแผน (Informal Observation) หมายถึง การสังเกตโดยไม่ต้องการเตรียมการ หรือวางแผนล่วงหน้า เป็นการสังเกตที่พบได้จากบุคลิกภาพ พฤติกรรมหรือภาษากายของจำเลย ขณะสอบปากคำ พนักงานคุมประพฤติควรสังเกตพฤติกรรมที่จำเลยแสดงออกตลอดช่วงเวลาที่จำเลยให้ถ้อยคำ และจดบันทึกพฤติกรรมที่น่าจะเชื่อมโยงกับพฤติการณ์คดี และมูลเหตุแห่งการกระทำความผิดที่อาจส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของการให้ถ้อยคำของจำเลยอย่างตรงไปตรงมา ทั้งนี้ ส่วนใหญ่ในการสอบปากคำจำเลย พนักงานคุมประพฤติ จะใช้การสังเกตพฤติกรรมขณะสอบปากคำจำเลยซึ่งหน้า ซึ่งเป็นการสังเกตอย่างไม่มีแบบแผน โดยพนักงานคุมประพฤติสามารถสังเกตพฤติกรรมของจำเลย จากอาการหรือภาษากายได้ว่าจำเลยมีความเครียดหรือมีพฤติกรรมปกปิดข้อเท็จจริงหรือไม่ เช่น ไม่สบสายตา เหงื่อออกตามมือ นั่งเข่าขา กอดอก หรือแสดงอาการพิรุณอื่น ๆ ๖) เทคนิคการสอบปากคำจำเลยเบื้องต้นตามแบบฟอร์ม สอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย จะต้องมียุทธศาสตร์เป็นการพูดคุยอย่างเป็นกันเองให้ได้ใจความก่อน โดยไม่ควรจดตามคำบอก หลีกเลี่ยงการอ่านตามหัวข้อแบบบันทึกข้อมูลผู้กระทำความผิด ควรใช้ศัพท์ง่าย ๆ	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
เช่น ชื่อบิดาควรรถามว่า “พ่อชื่ออะไร” และไม่ควรบันทึกถ้อยคำจำเลยเรียงตามลำดับหน้า เพราะเรื่องเดียวกันอาจสอบถามให้ได้รายละเอียดในคราวเดียวกันได้ พนักงานคุมประพฤติต้องสอบปากคำและบันทึกแบบฟอร์มสอบปากคำด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงโดยละเอียดตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องต่าง ๆ ว่ามีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันอย่างสมเหตุสมผลหรือไม่ เช่น เรื่องการศึกษา การประกอบอาชีพ การสมรสที่פקอาศัย ฯลฯ จนกระทั่งถูกจับในคดีนี้ ซึ่งหากข้อมูลไม่ต่อเนื่องหรือสอดคล้อง ทั้งระยะเวลา หรือสถานที่ พนักงานคุมประพฤติจะต้องสอบถามซ้ำเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงชัดเจนขึ้น การสอบปากคำเบื้องต้น นอกจากจะสอบให้ได้ความในส่วนประวัติจำเลยแล้ว ต้องพยายามสอบถามรายชื่อพยาน และรายละเอียดเกี่ยวกับพยานที่เกี่ยวข้อง ในส่วนครอบครัวผู้ใกล้ชิด นายจ้าง ครูอาจารย์ ผู้เสียหาย พยานผู้ใกล้ชิดเหตุการณ์ หรือผู้ที่รู้ถึงนิสัยและความประพฤติ ประวัติการเสพยาเสพติดให้โทษ ฯลฯ เพื่อที่จะสามารถไปสืบหาข้อเท็จจริงเหล่านั้นจากพยานต่อไปได้อย่างรวดเร็ว อาจทำได้ด้วยการติดต่อทางโทรศัพท์ หรือหนังสือคำสั่งเรียกพยานบุคคล ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์คดีที่ปรากฏในคำฟ้อง คำให้การของจำเลยที่ปรากฏในรายงานกระบวนการพิจารณา คำร้องของจำเลย (ถ้ามี) ประกอบกับถ้อยคำที่จำเลยให้ต่อพนักงานคุมประพฤติ ต้องมีความสมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้ โดยใช้ข้อมูลตามที่ปรากฏมาเป็นแนวทางในการสอบถาม ซึ่งอาจมีข้อเท็จจริงแตกต่างหรือเพิ่มเติม พนักงานคุมประพฤติ จึงควรมีความเข้าใจถึงสภาพโดยปกติของจำเลยต่อการใช้กลไกป้องกันตนเอง ทั้งนี้ ควรพิจารณาจาก ฐานะ การศึกษา และทัศนคติของจำเลย ซึ่งอาจให้ถ้อยคำปกปิดข้อเท็จจริงได้ ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติที่จะใช้วิชาชีพของตนเอง รวมถึงใช้เทคนิคในการสอบถามเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงด้วยความเป็นธรรมชาติข้อมูลที่ผู้ใช้ยืนยันเป็นผลร้ายกับจำเลยต้องตรวจสอบให้ละเอียดถูกต้องเสียก่อน เช่น ข้อมูลที่แสดงว่าจำเลยเป็นเยาวชน หรือข้อมูลที่แสดงว่าคดีนั้นเป็นคดีไม่ได้รับประโยชน์จากพระราชบัญญัติล้างมลทิน เป็นต้น การที่จำเลยให้ข้อมูลเป็นผลร้ายแก่ตัวจำเลยเอง ถือว่าข้อมูลนั้นเป็นข้อมูลที่น่าเชื่อถือ สามารถสรุปเขียนลงในรายงานได้ แต่ข้อมูลที่เป็นผลร้ายแก่จำเลย ซึ่งมีเพียงพยานยืนยันแต่จำเลยไม่ยอมรับก็ต้องอ้างที่มาของข้อมูลด้วยว่าบุคคลใด ให้ถ้อยคำหรือจากพยานหลักฐานอื่น ๆ เพื่อจะได้ไม่	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
เกี่ยวข้องกับพนักงานคุมประพฤติ และเป็นประโยชน์ในการนำพยานเข้าสืบเมื่อเกิดการคัดค้านรายงาน กรณีที่จำเลยปฏิเสธในข้อมูลที่เป็นผลร้าย แต่ในการสืบเสาะมีพยานหลักฐานยืนยันข้อเท็จจริงที่เป็นผลร้าย และกรณียังเป็นที่ยสงสัยแต่พนักงานคุมประพฤติเชื่อตามพยานหลักฐานนั้น ในการเสนอความเห็นพนักงานคุมประพฤติไม่ควรเขียนสรุปว่าเป็นเช่นนั้นตามพยานหลักฐาน พนักงานคุมประพฤติควรเลือกใช้ถ้อยคำ “จากพยานหลักฐาน น่าเชื่อว่า.....” แทน อนึ่ง ในกรณีที่จำเลยเป็นชาวต่างประเทศและพูดภาษาไทยไม่ได้ แต่สามารถสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ หากพนักงานคุมประพฤติสามารถดำเนินการสอบปากคำจำเลยเบื้องต้นได้ก็ให้ดำเนินการโดยใช้แบบฟอร์มสอบปากคำเบื้องต้นฉบับภาษาอังกฤษได้ แต่หากพนักงานคุมประพฤติไม่สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ให้สอบปากคำผ่านล่ามและให้ล่ามลงลายมือชื่อรับรองการให้ถ้อยคำ ๗) การบันทึกถ้อยคำจำเลย บันทึกตามแบบฟอร์มที่กรมคุมประพฤติกำหนด (แบบบันทึกข้อมูลผู้กระทำความผิด) ให้ละเอียดชัดเจนครบทุกหัวข้อ โดยไม่ควรบันทึกถ้อยคำตามที่จำเลยบอกทุกคำ พนักงานคุมประพฤติควรตั้งข้อสงสัยในการสอบถามอย่างละเอียดและสรุปความให้เกิดความเข้าใจตรงกันเสียก่อนเพื่อสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้จากการสอบปากคำพยาน หากมีข้อพิรุธ หรือเห็นว่าข้อมูลเป็นไปไม่ได้ ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามเพิ่มเติมเพื่อให้จำเลยอธิบายเหตุผลที่มีความเป็นไปได้และสอดคล้องกับความเป็นจริงหากจำเลยยืนยัน จึงค่อยบันทึกไปตามนั้น ซึ่งพนักงานคุมประพฤติต้องให้ความสำคัญต่อการตรวจสอบข้อเท็จจริงให้เป็นที่ยุติต่อไป ในการบันทึกถ้อยคำไม่ควรทำเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ใด ๆ เนื่องจากอาจจะทำให้จำเลยเกิดความรู้สึกไม่แน่ใจว่าพนักงานคุมประพฤติกำลังจับผิดหรือไม่ ซึ่งอาจจะมีผลต่อสัมพันธภาพที่ดีที่สร้างไว้แต่แรก เมื่อบันทึกถ้อยคำจำเลยเสร็จเรียบร้อยแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องอ่านข้อความที่บันทึกไว้ทั้งหมด ให้จำเลยฟัง หากจำเลยไม่คัดค้าน จึงให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้ (แบบบันทึกข้อมูลผู้กระทำความผิด) ทุกหน้า ห้ามทำการขูดลบข้อความที่บันทึกไว้แล้ว หากต้องการแก้ไข หรือเพิ่มเติมข้อความส่วนใดให้ใช้วิธีขีดฆ่า และต้องให้จำเลยลงลายมือชื่อไว้ ที่ริมกระดาษด้านขวาทุกตำแหน่งที่มีการแก้ไขด้วย	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ในส่วนของข้อมูลที่เป็นผลร้ายแก่ตัวจำเลยนั้น ต้องสอบถามและบันทึกให้ละเอียดเป็นพิเศษ ขยายความให้แน่ชัด เพราะเป็นจุดสำคัญที่จำเลยอาจคัดค้านรายงานได้ อนึ่ง ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจเฉพาะบางหัวข้อ พนักงานคุมประพฤติยังคงมีความจำเป็นต้องสอบปากคำเบื้องต้นตามแบบฟอร์มที่กรมคุมประพฤติกำหนดให้ครบถ้วน แต่เน้นหัวข้อหรือเรื่องที่ศาลมีคำสั่งเป็นพิเศษ ๒.๒.๑.๓ การตรวจดูรูปพรรณสัณฐานของจำเลย รูปพรรณสัณฐาน เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดทางกายภาพ อาจบอกให้พนักงานคุมประพฤติดูทราบถึงความเป็นมาของจำเลยในเบื้องต้นได้ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติดูอาจใช้ทักษะการสังเกตในระหว่างสอบปากคำจำเลย ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การแสวงหาข้อเท็จจริงครบถ้วนยิ่งขึ้น การตรวจสอบรูปพรรณสัณฐานควรพิจารณาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ - ด้านสุขภาพร่างกาย เนื่องจากจำเลยบางรายอาจใช้ข้อมูลเกี่ยวกับอาการเจ็บป่วย หรือการมีโรคประจำตัวเป็นประโยชน์หรือข้ออ้างเป็นเหตุในการบรรเทาโทษต่อศาล ดังนั้น ในระหว่างสอบปากคำ พนักงานคุมประพฤติ ควรสังเกตว่าจำเลยมีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงหรือไม่ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมเรื่อง เพศ และอายุ หากพบข้อเท็จจริงหรือจำเลยกล่าวอ้างว่ามีโรคประจำตัว พนักงานคุมประพฤติต้องสอบถามข้อมูลประวัติการรักษาอาการเจ็บป่วย หากพบว่า มีประวัติการรักษาที่สถานพยาบาลใด ก็ให้มีหนังสือไปขอตรวจสอบประวัติการรักษาและอาการเจ็บป่วยในปัจจุบัน - ความพิการ หากพบว่า ลักษณะทางกายของจำเลยมีความพิการ เช่น ตาบอด, หูหนวก, ไม้, แขนขาด้วน เป็นง่อย สืบ ร่างกายเติบโตไม่สมวัย ฯลฯ ให้พนักงานคุมประพฤติสอบถามให้ได้ข้อมูลว่า ความพิการ มีมาแต่กำเนิดหรือเกิดขึ้นภายหลัง หากพบว่า เป็นความพิการที่เกิดขึ้นภายหลัง ก็ให้สอบถามถึงสาเหตุของความพิการนั้น นอกจากนั้น ให้สอบถามการขึ้นทะเบียนคนพิการ หากมีการขึ้นทะเบียนคนพิการก็ให้ขอเอกสารหรือบัตรประจำตัวคนพิการมาประกอบในสำนวนด้วย - ตำหนิหรือร่องรอยแผลเป็น เมื่อพบตำหนิตามร่างกายหรือร่องรอยแผลเป็น ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย เช่น มีร่องรอยถูกกระสุนปืน	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ถูกมีดฟันหรือมีรอยถูกแทง เป็นต้น กรณีเช่นนี้สามารถบ่งบอกความเป็นมาของจำเลยได้ชัดเจนในคดีทำร้ายร่างกาย และใช้เป็นข้อสันนิษฐานเบื้องต้นได้ว่าจำเลย มีพฤติกรรมชอบใช้ความรุนแรง หรือผ่านการวิวาทต่อสู้มาแล้ว และสามารถนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ห็นัยความประพฤติของจำเลยได้ - ร่องรอยการกรีด เมื่อพบร่องรอยการกรีดตามร่างกายให้สอบถามถึงสาเหตุการกรีดการทำร้ายร่างกายตนเอง เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงพฤติกรรม นิสัย ความประพฤติ หรือสภาวะทางจิตของจำเลย นอกจากนี้ บางกรณีทำร้ายร่างกายตนเองมาจากการมีเมสาสรเสพติด อาจเชื่อมโยงไปสู่สภาวะการติดยาเสพติดได้ หรือการมีเมสาสุราเพื่อวิเคราะห์ไปถึงสภาพปัญหาของจำเลยได้ - ลายสัก หากพนักงานคุมประพฤติพบลายสัก ให้สอบถามที่มาของลายสัก เหตุผลที่สัก การแสวงหาข้อเท็จจริงจากลายสัก เป็นข้อสังเกตที่ได้จากลายสัก นำมาซึ่งประวัติของจำเลย นำไปสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรม นิสัยความประพฤติ ลายสักประเภทไหนพนักงานคุมประพฤติสามารถวิเคราะห์จำเลยได้ ว่าลายสักที่มีลักษณะเฉพาะอาจมาจากเรือนจำ การสอบถามเหตุผลที่สัก เช่น สักตามแฟชั่น ตามความเชื่อ ความชอบส่วนบุคคล ทำให้ทราบความคิด ทัศนคติ พฤติกรรมหรือรสนิยมของตัวจำเลย ว่ามีความสนใจในเรื่องใดเป็นพิเศษ สถานที่สักอาจบอกได้ว่าจำเลยเคยผ่านการต้องโทษจำคุกมาก่อนหรือไม่ ในสถานการณ์ปัจจุบัน นอกจากการสัก ยังพบว่า การเจาะตามร่างกาย เช่น เจาะเปลือกตา เจาะลิ้น เจาะจมูก หรือเจาะระเบิดหูเป็นที่นิยมในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งการเจาะต่าง ๆ นี้ น่าจะพออนุมานได้ถึงพฤติกรรมบางอย่างของจำเลยได้ เช่น เป็นคนที่ต้องการสร้างจุดเด่นของตนเอง เพื่อให้ผู้อื่นยอมรับ หรืออาจมีพฤติกรรมชอบใช้ความรุนแรง อนึ่ง การตรวจสภาพร่างกายของจำเลย พนักงานคุมประพฤติควรกระทำอยู่ในขอบเขตโดยต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพต่อร่างกายของจำเลย ดังนั้น การตรวจจะต้องได้รับความยินยอมจากจำเลยด้วย ในส่วนจำเลยที่เป็นหญิงควรให้พนักงานคุมประพฤติผู้หญิงทำการตรวจพร้อมทั้งต้องบันทึกไว้เป็นหลักฐานในแบบบันทึกข้อมูลผู้กระทำผิดด้วย การเสนอรายงานต่อศาลในเรื่องรูปพรรณสัณฐาน ควรเสนอรายงานในส่วนที่สามารถมองเห็นหรือมีหลักฐานพิสูจน์ได้ชัดเจน	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๒.๒.๑.๔ การวาดแผนที่บ้านจำเลย เมื่อได้พบจำเลยครั้งแรกเพื่อความสะดวกในการออกสืบเสาะและพินิจ พนักงานคุมประพฤติต้องวาดแผนที่บ้านของจำเลย หรือกำหนดพิกัดใน Google Maps แล้วพิมพ์เพื่อประกอบสำนวน สำหรับใช้ในการออกไปสืบหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมของจำเลย รวมถึงการสอบปากคำเพื่อนบ้าน ผู้ใกล้ชิด และสืบหาข้อเท็จจริงอื่น ๆ การทำแผนที่ควรมีรายละเอียดชัดเจน ระบุสถานที่ใกล้เคียงที่สำคัญ เพื่อให้ง่ายแก่การออกสืบเสาะสภาพแวดล้อม กรณีที่เป็นที่พักอาศัย คอนโด แมนชั่น อพาร์ทเมนต์ ควรระบุชั้นและเลขห้องให้ชัดเจน หรือหมู่บ้านจัดสรรก็ควรสอบถาม ซอยแยกในหมู่บ้าน และบันทึกวิธีการเดินทางไปถึงด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากมีความจำเป็นต้องส่งประเด็นไปสืบเสาะยังสำนักงานคุมประพฤติอื่น ผู้รับประเด็นจะได้เดินทางไปสืบเสาะได้โดยสะดวก ๒.๒.๒ การสอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเพิ่มเติม โดยทั่วไปแล้ว การสอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเบื้องต้นโดยละเอียดแล้ว พนักงานคุมประพฤติก็ไม่จำเป็นต้องสอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยเพิ่มเติมอีกก็ได้ เว้นแต่มีข้อมูลจากการสอบปากคำพยาน ผู้เสียหาย การตรวจสอบประวัติการกระทำความผิด หรือประวัติอื่น ๆ หรือพยานแวดล้อมอื่น ๆ ที่ยังมีประเด็นที่เป็นข้อสงสัย หรือพบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมที่เป็นผลร้ายหรือข้อมูลที่ได้มาจากจำเลยในการสอบปากคำเบื้องต้น ไม่สอดคล้องกับประวัติการกระทำความผิด หรือข้อเท็จจริงไม่สอดคล้องกับข้อมูลตามพยานหลักฐานที่พนักงานคุมประพฤติแสวงหาข้อเท็จจริงมาได้ หากพนักงานคุมประพฤติ พบว่า มีประเด็นใดที่ยังต้องสอบปากคำเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยอธิบายหรือขยายความข้อเท็จจริงที่ขัดแย้งกัน หรือเพื่อให้ได้ความสอดคล้องกับประวัติการกระทำความผิดเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริง มาประกอบการเขียนรายงานเสนอต่อศาลได้ครบถ้วน จึงต้องสอบปากคำจำเลยเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อยุติ ข้อควรระวัง ในกรณีที่พนักงานคุมประพฤติสอบถามข้อมูลที่เป็นผลร้ายกับจำเลยไม่ควรเปิดเผย ให้จำเลยได้ทราบถึงแหล่งที่มาของข้อมูลดังกล่าว เพื่อความปลอดภัยของพยาน และเพื่อเป็นการป้องกันสิทธิส่วนบุคคล	ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๒)

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
การสอบปากคำจำเลยเพิ่มเติม พนักงานคุมประพฤติอาจมีความจำเป็นต้องสอบมากกว่าหนึ่งครั้ง ทั้งนี้ ให้พนักงานคุมประพฤติบันทึกเฉพาะประเด็นที่จำเลยให้ถ้อยคำเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงการให้ถ้อยคำใหม่ ๒.๒.๓ การสอบปากคำจำเลยร่วมและคู่คดี จำเลยร่วม หมายถึง ผู้กระทำความผิดหลายคนที่ร่วมกันกระทำความผิดในคดีเดียวกัน ซึ่งพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องต่อศาลในสำนวนคดีเดียวกัน โดยมีฐานะเป็นจำเลยที่ ๑, จำเลยที่ ๒, จำเลยที่ ๓ คู่คดี หมายถึง ผู้กระทำความผิดหลายคนที่ร่วมกันกระทำความผิดในคดีเดียวกัน ซึ่งพนักงานอัยการอาจได้ยื่นฟ้องต่อศาลเป็นคนละสำนวนคดีหรือถูกแยกฟ้องไปยังศาลอื่น เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยบางรายให้การปฏิเสธในชั้นพนักงานสอบสวน หรือในชั้นพิจารณาของศาล อัยการจึงแยกฟ้องเป็นคนละสำนวนคดีกัน เป็นต้น ในคดีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะคดีที่มีจำเลยร่วม และมีการจ่ายคดีให้พนักงานคุมประพฤติรับผิดชอบหลายคน พนักงานคุมประพฤติควรศึกษาข้อมูลในขั้นตอนการเตรียมการร่วมกันก่อนที่จะสอบปากคำผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยที่รับผิดชอบ ซึ่งพนักงานคุมประพฤติควรนำข้อมูลที่ได้มาปรึกษาหารือกันเพื่อนำข้อเท็จจริงที่ได้ในส่วนพฤติการณ์คดี การชดใช้ค่าเสียหาย การบรรเทาผลร้ายมาวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ ความเป็นไปได้ รวมถึงความเชื่อมโยงที่จำเลยแต่ละคนมีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้น ทั้งนี้ ในการสอบปากคำจำเลยร่วม จะสอบร่วมกันหรือแยกสอบปากคำให้พิจารณาตามข้อเท็จจริงแต่ละคดี การสอบปากคำผู้เสียหาย และพยานในเหตุการณ์ ให้พนักงานคุมประพฤติที่รับผิดชอบคดีจำเลยที่ ๑ เป็นผู้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลและสรุปประเด็นให้ครบถ้วน สมบูรณ์ หากพบว่า ข้อเท็จจริงไม่ชัดเจนหรือแตกต่างกับข้อเท็จจริงที่ได้จากจำเลยร่วม พนักงานคุมประพฤติควรสอบปากคำจำเลยร่วมเพิ่มเติมอีกครั้ง กรณีผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยมีทนายความ ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบว่าเป็นทนายความที่ได้รับการแต่งตั้งถูกต้องหรือไม่ หากถูกต้อง พนักงานคุมประพฤติควรชี้แจงให้ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยและทนายความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการสืบเสาะและพินิจ หากผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยยืนยันให้ทนายความเข้ารับฟังการสอบปากคำด้วย พนักงานคุมประพฤติจึงดำเนินการตามประสงค์	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๒.๓ การตรวจสอบประวัติการกระทำความผิดและประวัติอื่น ๆ เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้รับคดีแล้ว หากตรวจสอบพบประวัติการกระทำความผิด ให้ดำเนินการติดตามผลคดีจากศาล อัยการ ตำรวจ หรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง กรณีตรวจพบประวัติการกระทำความผิดแต่จำเลยไม่ยอมรับ ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบข้อเท็จจริง จากกระบวนข้อมูลของจำเลยด้วยการเปรียบเทียบเลขประจำตัวประชาชน ทะเบียนราษฎร์ เกี่ยวกับประวัติการกระทำความผิดดังกล่าว หากพนักงานคุมประพฤติเชื่อตามพยานหลักฐานว่าเป็นประวัติของจำเลย ในการเสนอรายงานการสืบเสาะและพินิจต่อศาลให้รายงานว่า “จากการตรวจสอบที่ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการคุมประพฤติซึ่งเชื่อมโยงกับประวัติกองทะเบียนประวัติอาชญากร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระทรวงยุติธรรม (DXC) และสำนวนพนักงานอัยการ หรือสารบบคำพิพากษาด้วยระบบคอมพิวเตอร์ของศาลพบว่า บุคคลชื่อ.....เลขประจำตัวประชาชน..... วัน/เดือน/ปี.....ถูกเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจ /ศาล.....จับกุมดำเนินคดี/พิพากษาในความผิดฐาน.....พ้นโทษจากเรือนจำ..... เมื่อวันที่..... แต่จำเลยปฏิเสธว่าไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน ๒.๔ สอบปากคำพยานบุคคล ๒.๔.๑ ที่มาของพยานบุคคล ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๕ (๒) พนักงานคุมประพฤติสามารถเรียกบุคคล ที่สามารถให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกรณีที่ระบุไว้ในมาตรา ๑๔ (๑) ซึ่งให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการหาพยานในการสืบเสาะและพินิจเกี่ยวกับอายุ ประวัติ ความประพฤติ สถิติปัญหาการศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ สิ่งแวดล้อม สภาพความผิด และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ รวมทั้งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับความเสียหายและความเห็นของผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง และจัดทำรายงาน และความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเอง และวิธีการคุมความประพฤติ	ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๓) ๑. พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๕ (๒) ๒. ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๕)

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ประกอบกับระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ส่วนที่ ๒ การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามขั้นตอนในส่วน ข้อ ๘ (๕) การสอบปากคำพยานบุคคล เช่น พยานบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดีพยานใกล้ชิด ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย พยานเพื่อนบ้าน หรือพยานที่เป็นผู้เสียหาย ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด กรณีมีความจำเป็นอาจมีหนังสือเรียกพยานบุคคลเพื่อมาให้ถ้อยคำ ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด ดังนี้ ที่มาและความสำคัญของพยานบุคคล ในงานคุมประพฤติจึงสามารถแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ (๑) พยานใกล้ชิดผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย ได้แก่ บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดหรือเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูและพักอาศัยอยู่ด้วยกันกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย โดยทราบถึงประวัติภูมิหลังนิสัยความประพฤติ เช่น บิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ญาติพี่น้อง ครู/อาจารย์ นายจ้าง เพื่อนร่วมงาน ซึ่งพนักงานคุมประพฤติ ควรพิจารณาว่าบุคคลนั้นมีความสำคัญ สามารถสนับสนุนการปรับพฤติกรรมของจำเลยได้ หากไม่ได้สอบปากคำพยานรายใด พนักงานคุมประพฤติจะต้องบันทึกเหตุผลไว้ในรายงานการสืบเสาะด้วย (๒) ผู้เสียหาย คือ พยานที่เกี่ยวข้องในคดีที่มีความสำคัญ เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการทำความผิดของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย รวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนด้วย พนักงานคุมประพฤติจึงต้องดำเนินการสอบปากคำผู้เสียหาย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพฤติการณ์คดี ความเสียหายที่เกิดขึ้น การบรรเทาผลร้าย การชดเชยเยียวยาผู้เสียหาย ความประสงค์ของผู้เสียหายในการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ และบันทึกไว้ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด รวมถึงความเห็นของผู้เสียหายเกี่ยวกับคดีเพื่อนำไปวิเคราะห์ประมวลผลและจัดทำรายงานเสนอความเห็นต่อศาล อนึ่ง พนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาว่าบุคคลที่มาให้ถ้อยคำโดยอ้างว่าเป็นผู้เสียหายนั้น มีหลักฐานยืนยันและเป็นผู้เสียหายตามคำฟ้องหรือไม่ กรณีมีการมอบอำนาจต้องพิจารณาจากใบมอบอำนาจว่า ได้รับมอบอำนาจจากผู้เสียหายจริงหรือไม่ และมีขอบเขตอำนาจเพียงใด	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. ๒๔๗๗ มาตรา ๒ (๔) คำนิยามผู้เสียหาย

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ในการตกลงทำสัญญาซื้อขายค่าเสียหายระหว่างผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยกับผู้เสียหายนั้น ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการตามหลักและวิธีการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ โดยให้ระมัดระวังเรื่องภาพลักษณ์ความเป็นกลางระหว่างคู่กรณี เพราะคู่กรณีอาจอ้างได้ว่าพนักงานคุมประพฤตินิมีส่วนได้ส่วนเสียกับคู่กรณีอีกฝ่าย หากไม่ได้สอบปากคำผู้เสียหายรายใดพนักงานคุมประพฤติจะต้องบันทึกเหตุผลไว้ในรายงานการสืบเสาะด้วย ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้เสียหาย ซึ่งอาจมีได้ทั้งผู้เสียหายโดยตรง และผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้ทราบว่าจำเป็นต้องสอบปากคำบุคคลใดเป็นผู้เสียหายในคดีแต่ละประเภท (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารภาคผนวก) (๓) พยานเพื่อนบ้าน คือ พยานที่รู้จักและพักอาศัยอยู่ในละแวกบ้านพักของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย พนักงานคุมประพฤติควรต้องแสวงหาพยานขณะสืบเสาะบ้านและสภาพแวดล้อมของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติภูมิหลัง หรือ ฐานิสัยความประพฤติ พฤติกรรมของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย และนำมาซึ่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของบุคคลที่มาเป็นพยาน ซึ่งอาจเป็นเพื่อนบ้าน บุคคลซึ่งเป็นผู้ดูแลหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน หรือ อาสาสมัครคุมประพฤติ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์แนวโน้มความสามารถหรือโอกาสในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย ในกรณีที่ไม่สามารถหาพยานเพื่อนบ้านได้ให้บันทึกเหตุไว้ในแบบฟอร์มบันทึกการออกสืบเสาะ และสภาพแวดล้อมด้วยทุกคดีแต่ถ้าผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย พาพยานเพื่อนบ้านมาพบที่สำนักงานคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติสามารถสอบปากคำและชั่งน้ำหนักความน่าเชื่อถือของพยานได้เพื่อเสนอรายงานให้แก่ศาล ทั้งนี้ ในแต่ละคดีมีความแตกต่างกันพนักงานคุมประพฤติต้องวิเคราะห์ว่าควรจะสอบปากคำพยานบุคคลใด (๔) พยานที่เกี่ยวข้องในคดี เป็นพยานที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเรื่องราวในคดีทั้งโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น คู่คดี ประจักษ์พยาน พยานใกล้ชิดเหตุการณ์ เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุม เจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะ และพยานอื่น ๆ ที่จำเป็นในคดี	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ที่มาของการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับพยานบุคคล พนักงานคุมประพฤติสามารถคัดเลือกพยานบุคคล หรือค้นหาชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ของพยานบุคคล ได้จากสำนวนคดีของศาล หรือสำนวนคดีของพนักงานอัยการ รายละเอียดปรากฏตามหัวข้อ การรวบรวมเอกสารประกอบสำนวนต้องสอบปากคำ โดยละเอียดให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้อง สมเหตุสมผลไม่ขัดแย้งกันเองต้องสรุปข้อมูลให้แน่ชัดก่อนที่จะจดบันทึกเพราะหากจดบันทึกถ้อยคำคลุมเครือจะทำให้ความน่าเชื่อถือของสำนวนมีน้อยลง ทั้งจะก่อปัญหาในการเขียนรายงานด้วย และต้องสอบถามและบันทึกความสัมพันธ์ระหว่างจำเลยกับพยานไว้ทุกครั้งเพื่อประกอบในการชั่งน้ำหนักพยาน ๒.๔.๒ การพิจารณาคัดเลือกพยาน แม้ว่าได้มีการวางแผนการสอบพยานในเบื้องต้นแล้ว จะเห็นว่าพยานต่าง ๆ มีจำนวนมาก พนักงานคุมประพฤติควรมีการคัดเลือกพยานตามประเภทคดีว่าเป็นคดีที่มีผู้เสียหายหรือไม่มีผู้เสียหาย หากเป็นคดีที่ไม่มีผู้เสียหาย พนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาเลือกพยานที่จำเป็นและเหมาะสมกับแต่ละประเภทคดี ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติจะต้องพิจารณาคัดเลือกพยานที่เห็นว่าจำเป็นและเหมาะสม สิ่งที่ควรคำนึงถึงในการพิจารณาคัดเลือกพยาน <u>ประการแรก</u> ความสำคัญของพยาน พยานที่มีความสำคัญ คือ พยานที่เกี่ยวข้องในคดี เช่น พยานผู้เสียหาย พยานผู้อยู่ร่วมในเหตุการณ์ จำเลยร่วมคู่คดี เป็นต้น <u>ประการที่สอง</u> ความสัมพันธ์ระหว่างพยานกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย พยานที่เป็นประโยชน์ในการแสวงหาข้อเท็จจริง จะต้องมีความใกล้ชิดคุ้นเคยและรู้จักนิสัยความประพฤติของผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยมากเพียงพอที่จะให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยได้ อย่างไรก็ดี ในการแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานคุมประพฤติในแต่ละคดีอาจมีพยานมาน้อยแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริง ที่พนักงานคุมประพฤติแสวงหาได้ว่า เพียงพอกับการวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินจำเลยในการแก้ไขฟื้นฟูตนเอง สำหรับทำรายงานเสนอความเห็นต่อศาลหรือไม่	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
นอกจากนี้ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจเฉพาะบางหัวข้อในการสอบปากคำพยานให้พิจารณาคัดเลือกเฉพาะพยานที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับหัวข้อ หรือเรื่องที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะและพินิจให้สอบปากคำเฉพาะหัวข้อ หรือเรื่องที่ศาลมีคำสั่งหรือเกี่ยวพันกันเท่านั้น อนึ่ง มีข้อสังเกตในการพิจารณาคัดเลือกพยานว่ากรณีพยานให้ถ้อยคำเกี่ยวกับจำเลยในทางเป็นคุณหรือโทษเหมือน ๆ กัน พนักงานคุมประพฤติจะต้องบันทึกถ้อยคำพยานทุกรายดังกล่าวและชั่งน้ำหนักไม่เอนเอียงไปทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ๒.๔.๓ การออกหนังสือเรียกพยานบุคคล ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๕) สอบปากคำพยานบุคคล เช่น พยานบุคคลที่เกี่ยวข้องในคดี พยานใกล้ชิดจำเลย พยานเพื่อนบ้านหรือพยานที่เป็นผู้เสียหายตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด กรณีมีความจำเป็น พนักงานคุมประพฤติอาจมีหนังสือเรียกพยานบุคคลเพื่อมาให้ถ้อยคำตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติจะต้องใช้ดุลพินิจในการพิจารณาว่าจำเป็นต้องออกหนังสือเรียกพยานบุคคลรายใด แต่เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงานพนักงานคุมประพฤติอาจใช้วิธีติดต่อประสานกับพยานบุคคลทางโทรศัพท์ หรือวิธีการสื่อสารอื่น ๆ เพื่อนัดหมายพยานล่วงหน้าให้ไปพบพนักงานคุมประพฤติที่สำนักงานคุมประพฤติตามวันและเวลาที่นัดหมาย ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องบันทึกการนัดหมายดังกล่าวไว้เป็นหลักฐานในสำนวนด้วย และในกรณีที่ได้นัดหมายพยานด้วยวาจาหรือวิธีการอื่น แต่พนักงานคุมประเวดียังมีเหตุสงสัยว่าพยานอาจไม่มาพบตามกำหนดนัดควรออกหนังสือเรียกพยานบุคคลไปด้วยหากพยานไม่มาพบตามกำหนดนัดพนักงานคุมประพฤติจะได้มีสำเนาหนังสือเรียกพยานบุคคลเป็นหลักฐาน และป้องกันการโต้แย้งกรณีที่พยานปฏิเสธการนัดหมายของพนักงานคุมประพฤติ ๒.๔.๔ การเตรียมตัวก่อนสอบปากคำพยาน เมื่อพนักงานคุมประพฤติได้ดำเนินการคัดเลือกพยานบุคคลมาแล้วว่าพยานบุคคลใดที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อคดี ควรกำหนดประเด็นสำคัญในการสอบปากคำพยานแต่ละราย โดยศึกษาจากเอกสารคำฟ้อง	ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๕)

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
คำให้การของจำเลยหรือพยานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถสอบถามรายละเอียดที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วน การกำหนดข้อคำถามของเรื่องที่ต้องแสวงหาข้อเท็จจริง หรือค้นหาข้อเท็จจริงจากพยาน ประเด็นในการสอบปากคำพยานจะมีความแตกต่างไปตามประเภทของพยาน ดังนี้ ๑. การสอบปากคำพยานผู้ใกล้ชิด ได้แก่ บิดา มารดา สามีหรือภรรยา หรือบุคคลใกล้ชิด เป็นต้น พนักงานคุมประพฤติจะต้องศึกษาข้อมูลประวัติภูมิหลังของจำเลยที่จำเลยได้ให้ถ้อยคำไว้เพื่อตรวจสอบข้อมูลว่าถูกต้องตรงตามความเป็นจริงหรือไม่ โดยข้อมูลเกี่ยวกับจำเลยที่พนักงานคุมประพฤติจะสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงจากพยานผู้ใกล้ชิด ควรถามทุกหัวข้อ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติครอบครัวและภูมิหลังของจำเลยสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย ปัจจุบันของจำเลย ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว สถานภาพการสมรส การศึกษาและการประกอบอาชีพ นิสัยและความประพฤติ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดตามประเภทคดี และนำไปสู่การวางแผนแก้ไขฟื้นฟูจำเลย ๒. การสอบปากคำผู้เสียหาย ได้แก่ ผู้เสียหายโดยตรงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ หรือผู้เสียหายทางอ้อม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ พนักงานคุมประพฤติจะต้องสอบปากคำในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างจำเลยกับผู้เสียหาย สภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี ความเสียหายและการบรรเทาผลร้ายตลอดจนความเห็นของผู้เสียหายในคดีนี้ หากข้อเท็จจริงแตกต่างกัน ให้วิเคราะห์ความน่าจะเป็นและสอบถามผู้เสียหายจนสิ้นสงสัย เพื่อนำไปสอบปากคำจำเลยเพิ่มเติมให้ได้ข้อสรุปต่อไป หากเป็นคดีเกี่ยวกับเพศการสอบปากคำผู้เสียหายที่เป็นผู้หญิงควรให้พนักงานคุมประพฤติที่เป็นผู้หญิงทำการสอบปากคำ หากผู้เสียหายเป็นเด็กหรือเยาวชน ควรมีผู้ปกครองร่วมรับฟังการสอบปากคำ ๓. การสอบปากคำพยานเพื่อนบ้าน ได้แก่ เพื่อนบ้าน บุคคลซึ่งเป็นผู้ดูแลหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนหรือ อาสาสมัครคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติจะต้องสอบปากคำในประเด็น ประวัติภูมิหลังของจำเลยและครอบครัว ประวัติการกระทำความผิด นิสัย ความประพฤติ	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๔ มาตรา ๕ และมาตรา ๖

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
สภาพแวดล้อมที่פקอาศัยของจำเลย ข้อเท็จจริงอื่น ๆ และความเห็นของพยาน เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มถึงความเหมาะสมในการแก้ไขฟื้นฟูในชุมชน ๔. พยานที่เกี่ยวข้องในคดี ได้แก่ คู่คดี ประจักษ์พยาน พยานใกล้ชิดเหตุการณ์ เจ้าพนักงานตำรวจ ผู้จับกุมเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะ และพยานอื่น ๆ ที่จำเป็นในคดี พนักงานคุมประพฤติจะต้องสอบปากคำในประเด็นสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี ความเสียหายและการบรรเทาผลร้าย ในบางกรณี พนักงานคุมประพฤติอาจจำเป็นต้องสอบปากคำเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายเฉพาะ ที่ต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามฐานความผิด เช่น พ.ร.บ. ควบคุมอาคารฯ พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ฯ พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงานฯ เป็นต้น ๒.๔.๕ เทคนิคการสอบปากคำพยาน จากที่ได้กล่าวมาแล้ว เป็นเรื่องการเตรียมตัวก่อนการสอบปากคำพยาน ในขณะที่สอบปากคำพยานมีเทคนิคแนวทางปฏิบัติสำหรับพนักงานคุมประพฤติ ทั้งนี้ ให้พนักงานคุมประพฤติศึกษาจากหัวข้อเทคนิคการสอบปากคำจำเลย และการสร้างสัมพันธภาพ ๒.๔.๖ การบันทึกถ้อยคำพยาน พนักงานคุมประพฤติควรพูดคุยกับพยานจนได้รายละเอียดตามที่ต้องการหรือสิ้นสงสัย แต่ละประเภทของพยานจึงบันทึกรายละเอียดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ดังนี้ ๑) บันทึกข้อมูลพยานตามแบบบันทึกถ้อยคำพยาน (คป. ๕) และความสัมพันธ์ระหว่างพยานกับจำเลยให้ครบถ้วน ในส่วนของข้อมูลประจำตัวผู้ให้ถ้อยคำตาม ค.ป. ๕ ต้องบันทึกให้ชัดเจน หากผู้ให้ถ้อยคำไม่แจ้งชื่อตัวและชื่อสกุลจริง ต้องบันทึกอุปสรรคของผู้ให้ถ้อยคำไว้ สำหรับข้อมูลที่อยู่ของผู้ให้ถ้อยคำต้องบันทึกไว้โดยละเอียด หากมีเบอร์โทรศัพท์ต้องจดไว้เพื่อประโยชน์ในการติดตามตัวมาเป็นพยาน เมื่อมีการคัดค้านรายงานและควรบันทึกไว้ด้วยว่าเป็นการสอบในหรือนอกสำนักงาน ๒) ในการบันทึกถ้อยคำ หากบันทึกแบบเว้นบรรทัดหรือไม่เว้นบรรทัดอย่างใดแล้ว ก็ควรปฏิบัติใช้วิธีเดียวกันนั้น ตลอดจนจบการบันทึก ๓) ในการบันทึกถ้อยคำอย่าบันทึกเกินเลยกว่าที่จำเลยหรือพยานให้ถ้อยคำ ควรระมัดระวังในการบันทึกเปลี่ยนจากภาษาพูดมาเป็นภาษาเขียน	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ซึ่งอาจทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไปได้ และควรพูดทวนข้อความที่จดบันทึกให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หากผู้ให้ถ้อยคำค้านหรือแย้งจะได้สอบถามและบันทึกใหม่ให้ถูกต้อง ๔) ปากกาที่ใช้บันทึกควรใช้ปากกาหมึกสีเดียวกันโดยตลอด เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นการบันทึกครั้งเดียวมิได้มีการต่อเติมภายหลัง ๕) กรณีผู้ให้ถ้อยคำมีบุคลิกลักษณะผิดสังเกตเป็นพิเศษ เช่น พูดจาด้วยท่าทิวทวนเปลี่ยนไปเปลี่ยนมา คล้ายจะปกปิดข้อเท็จจริง หรือ ให้ถ้อยคำไม่น่าเชื่อถือ ดังนี้ ควรบันทึกบุคลิกลักษณะเหล่านั้นไว้ท้ายบันทึกถ้อยคำเพื่อประโยชน์ในการชั่งน้ำหนักพยาน ๖) การบันทึกถ้อยคำจำเลยหรือพยานเพิ่มเติมในครั้งต่อ ๆ ไป แต่ละครั้งควรเขียน วัน เดือน ปี ที่บันทึกให้ชัดเจน ๗) ในการบันทึกหากมีการลบ ชีดฆ่า ตกเติม หรือแก้ไขต้องให้พยานลงลายมือชื่อกำกับไว้ที่ริมกระดาษด้านขวาของบรรทัดนั้น เป็นการรับรู้การแก้ไขเพิ่มเติม ๘) ภายหลังการบันทึกถ้อยคำพยานเป็นที่เรียบร้อยแล้วต้องให้พยานอ่านหรือกรณีพยานไม่สามารถอ่านได้ พนักงานคุมประพฤติต้องอ่านให้ฟัง หากพยานทักท้วงต้องแก้ไขตามความประสงค์ของพยาน หลังจากนั้นให้พยานลงลายมือชื่อ ไว้ท้ายถ้อยคำว่า “อ่านแล้วรับรองว่าถูกต้อง” หรือ “อ่านให้ฟังแล้วรับรองว่าถูกต้อง” แล้วแต่กรณี และให้พยานลงลายมือชื่อไว้ท้ายบันทึกถ้อยคำทุกแผ่นเพื่อเป็นหลักฐาน กรณีพยานไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ให้ทำสัญลักษณ์แกลงใด หรือพิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือข้างขวา โดยพนักงานคุมประพฤติต้องรับรองว่าเป็นสัญลักษณ์แกลงใด หรือลายพิมพ์นิ้วมือของพยานรายนั้น ๙) พนักงานคุมประพฤติ ต้องให้พยานนำบัตรประจำตัวประชาชนฉบับจริงมาแสดงในวันที่มาพบเพื่อยืนยันตัวบุคคล หากมีเอกสารหรือหลักฐานเกี่ยวข้องกับคดีมาด้วย ให้พนักงานคุมประพฤติถ่ายเอกสารและให้พยานลงลายมือชื่อรับรองทุกแผ่น ๑๐) การบันทึกทางโทรศัพท์และบันทึกอื่น ๆ ต้องบันทึกในกระดาษบันทึกข้อความให้เป็นกิจจะลักษณะ ลงวัน เดือน ปี เวลาที่บันทึกให้ชัดเจน และเก็บไว้เป็นหลักฐานในสำนวน กรณีพยานที่เกี่ยวข้องในคดี ไม่ประสงค์ให้ถ้อยคำหรือไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล มีพฤติกรรมการก้าวร้าวในขณะที่สอบปากคำ พนักงานคุมประพฤติ	

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ควรบันทึกพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นไว้ท้ายบันทึกถ้อยคำพยานด้วย โดยให้บันทึกเป็นข้อสังเกตภายหลังพยานได้ลงลายมือชื่อเป็นที่เรียบร้อยแล้ว อนึ่ง ในกรณีที่พยานเป็นชาวต่างประเทศ หรือพิการเป็นใบ้หูหนวก พนักงานคุมประพฤติควรขอความร่วมมือล่ามมาสื่อความหมาย และให้ล่ามลงลายมือชื่อในบันทึกถ้อยคำทุกหน้า โดยให้จ่ายค่าป่วยการค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามตามระเบียบ ค่าเบี้ยเลี้ยงพยาน พยานที่พนักงานคุมประพฤติเรียกมาพบและให้ถ้อยคำต่อพนักงานคุมประพฤติ มีสิทธิได้รับเบี้ยเลี้ยงพยานตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการเบิกจ่ายเงินค่าเบี้ยเลี้ยงพยาน ๒.๕ พยานเอกสารและพยานวัตถุ ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๖) กรณีมีความจำเป็นต้องตรวจสอบพยานหลักฐานและพยานวัตถุ ให้ดำเนินการออกคำสั่งเรียกพยานเอกสารและพยานวัตถุ เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด พนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาว่ายังมีเอกสารอื่นใดที่มีความจำเป็นต้องนำมาใช้ เพื่อวิเคราะห์ให้ข้อเท็จจริงนั้นสมบูรณ์ขึ้น ก็ให้ออกคำสั่งเรียกพยานเอกสารหรือพยานวัตถุนั้น ๒.๖ การสืบเสาะสภาพแวดล้อม การออกไปสืบเสาะที่פקอาศัยและสภาพแวดล้อม ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๗) พนักงานคุมประพฤติ ต้องออกไปสืบเสาะที่פקอาศัยปัจจุบันของจำเลย และสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับจำเลย รวมทั้งสอบปากคำพยานผู้ใกล้ชิด เช่น เพื่อนบ้าน นายจ้าง ตลอดจนการออกไปตรวจสอบประวัติการกระทำ ความผิดของจำเลยในสถานที่ต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ ๒.๔ การออกไปสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๕ (๑) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานคุมประพฤติมีอำนาจดังต่อไปนี้ด้วย คือ (๑) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจอาศัยหรือทำงานหรือมีความเกี่ยวข้องด้วย และสอบถามบุคคลซึ่งอยู่ในสถานที่นั้น	ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายค่าป่วยการ ค่าพาหนะเดินทาง และค่าเช่าที่พักแก่ล่ามที่กรมคุมประพฤติจัดหาให้ พ.ศ. ๒๕๖๑ ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยการจ่ายเงินค่าเบี้ยเลี้ยงพยาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๖) ๑. ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๗) ๒. พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๑๕ (๑)

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
เกี่ยวกับกรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๑๔ (๑) เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานในระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก ประกอบกับ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘ (๗) ซึ่งกำหนดว่าการแสวงหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการสืบเสาะสถานที่ที่ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยพักอาศัย หรือสถานที่ที่ทำงาน หรือสถานที่เกิดเหตุ และให้มีการบันทึกสภาพบ้าน สถานที่ทำงาน และสภาพแวดล้อม รวมทั้งสถานที่เกิดเหตุตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด การออกไปสืบเสาะสถานที่ที่จำเลยพักอาศัยเป็นกระบวนการที่พนักงานคุมประพฤติต้องดำเนินการทุกคดี ๑) เพื่อตรวจสอบว่าจำเลยมีที่อยู่หรือที่ทำงานตามสถานที่ที่ได้แจ้งไว้ รวมทั้งรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่อยู่อาศัย สถานที่ทำงานและชุมชนที่จำเลยอาศัยว่าสภาพแวดล้อม มีมูลเหตุจูงใจต่อการกระทำความผิด หรือมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของจำเลย อีกทั้งเพื่อประกอบการพิจารณาความพร้อมกรณีเสนอเงื่อนไขการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับจำเลย ๒) เพื่อแสวงหาข้อมูลถึงนิสัยและความประพฤติ หรือพฤติกรรมของจำเลย จากเพื่อนบ้าน ผู้นำชุมชน อาสาสมัครคุมประพฤติ นายจ้างหรือเพื่อนร่วมงาน และสอบถามความเห็นของพยานเกี่ยวกับการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวมาใช้กับจำเลย และการติดตามดูแลจำเลย กรณีจำเป็น พนักงานคุมประพฤติอาจต้องออกไปสืบเสาะสถานที่เกิดเหตุ เพื่อเข้าใจถึงสภาพความผิดและพฤติกรรมแห่งคดีได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ประกอบการเสนอความเห็นในการกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติกับจำเลยว่าเหมาะสมหรือไม่ การบันทึกการสืบเสาะสภาพแวดล้อม พนักงานคุมประพฤติต้องจัดทำบันทึกการออกไปสืบเสาะ และวาดแผนที่บ้านของจำเลยอย่างละเอียดตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด หากพบปัญหาอุปสรรคในการออกสืบเสาะให้พนักงานคุมประพฤติบันทึกเหตุขัดข้องไว้ด้วย เช่น กรณีไม่พบที่พักอาศัยของจำเลย พยานเพื่อนบ้านไม่ให้ความร่วมมือ เป็นต้น หมายเหตุ การส่งประเด็นสืบเสาะและพินิจ	

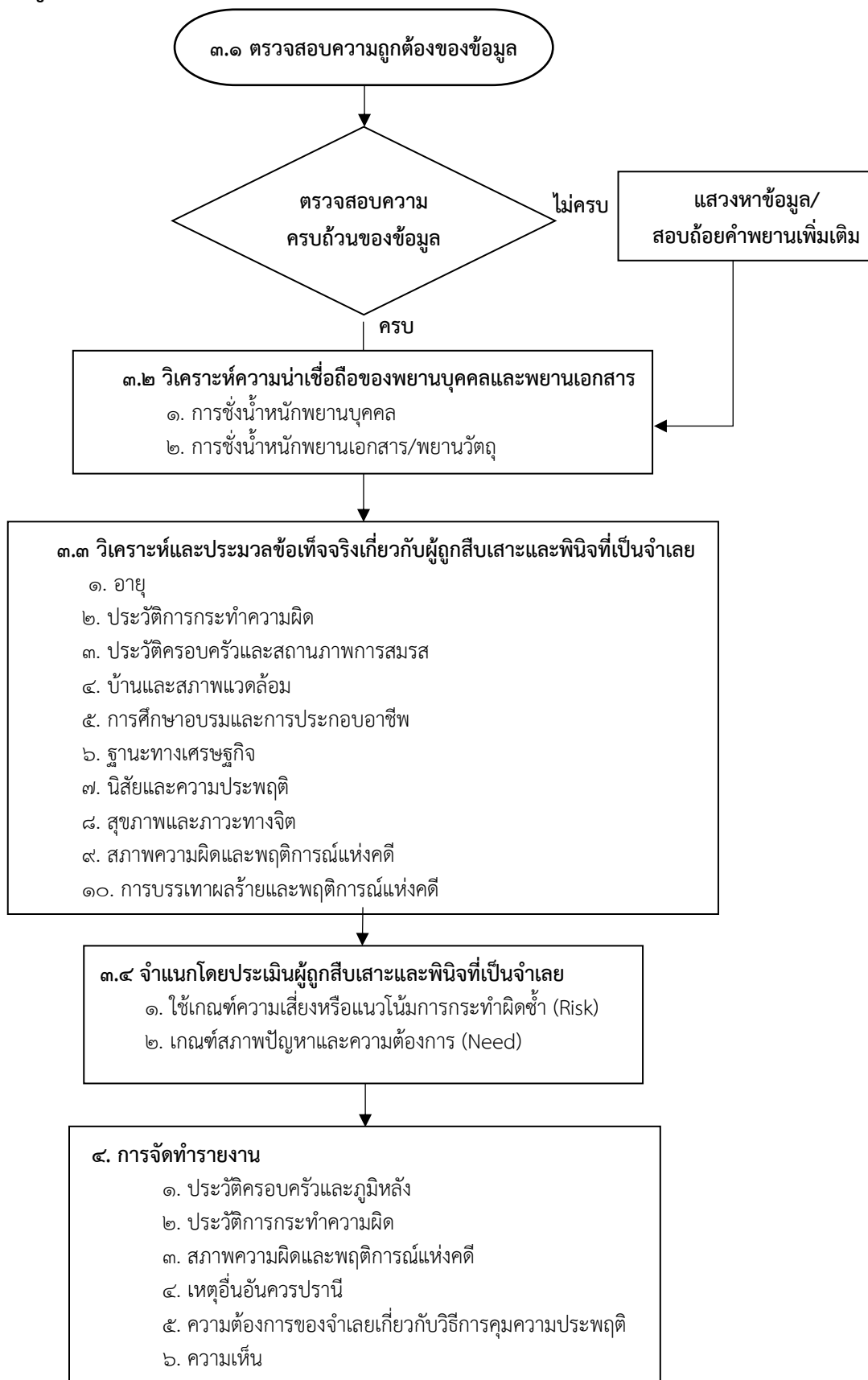
๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
เมื่อพนักงานคุมประพฤติแสวงหาข้อเท็จจริงแล้วพบว่า มีเหตุจำเป็นต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมในประเด็นสำคัญ เช่น จำเลยมีภูมิลาเนา ที่พักอาศัยปัจจุบัน หรือมีพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น บิดา หรือ มารดา หรือ คู่สมรส หรือพยานผู้เกี่ยวข้องในคดี ผู้เสียหาย คู่คดี ฯลฯ อยู่ในเขตจังหวัดอื่น พนักงานคุมประพฤติควรพิจารณาส่งประเด็นให้สำนักงานคุมประพฤติอื่นดำเนินการแทน โดยรวบรวมข้อมูลและเอกสารประกอบที่สำคัญให้แก่สำนักงานคุมประพฤติผู้รับประเด็นเพื่อสามารถดำเนินการได้สะดวกรวดเร็ว โดยพิจารณาหลักเกณฑ์ ดังนี้ ๑. ความครบถ้วนและความสำคัญของข้อมูล พิจารณาถึงแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ในพื้นที่ผู้ส่งประเด็นว่าเพียงพอหรือไม่ หากมีพยานในพื้นที่เพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลในคดีได้แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องส่งประเด็นอีก ๒. เขตพื้นที่ของสำนักงานคุมประพฤติ ในการรับประเด็นพนักงานคุมประพฤติต้องศึกษาหลักเกณฑ์การแบ่งเขตพื้นที่การรับประเด็น ตรวจสอบแผนที่ ระยะเวลา เพื่อดำเนินการส่งประเด็น ให้ถูกต้องตรงตามเขตพื้นที่รับผิดชอบของผู้รับประเด็น และคำนึงถึงระยะเวลาในการดำเนินงานแทนอย่างเหมาะสม ในกรณีที่สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการที่ติดต่อกันสามารถปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง ก็ไม่จำเป็นต้องส่งประเด็น ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติควรคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกในการเดินทางของประชาชนเป็นหลัก ข้อสังเกตในการพิจารณาส่งประเด็นสืบเสาะ การที่พนักงานคุมประพฤติจะพิจารณาว่าสมควรส่งประเด็นให้สำนักงานฯ อื่นดำเนินการแทนหรือไม่นั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นการแสดงถึงความเป็นมืออาชีพของพนักงานคุมประพฤติในการแสวงหาและรวบรวมข้อมูลให้เพียงพอต่อการวิเคราะห์และเสนอรายงานต่อศาล ซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป จากการประมวลปัญหาในการส่งประเด็นที่ผ่านมา มีข้อสังเกตเพื่อพิจารณาให้รอบคอบและดำเนินการให้ครบถ้วนเพื่อให้พนักงานคุมประพฤติผู้รับประเด็นสามารถดำเนินการสืบเสาะแทนได้โดยสะดวก รวดเร็ว และตรงประเด็น ดังนี้ ๑. การดำเนินการสอบปากคำจำเลยเบื้องต้นด้วยความรวดเร็วจะสามารถวางแผนการแสวงหาข้อเท็จจริงจากแหล่งอื่น ๆ หรือต้องส่งประเด็นให้สำนักงานอื่นช่วยแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมหรือไม่	หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว ๒๙๙ ลงวันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๕ เรื่อง แนวทางการส่ง - รับประเด็นในงานสืบเสาะและพินิจด้วยระบบสารสนเทศกรมคุมประพฤติ

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๒. กรณีจำเลยร่วมเป็นบุคคลในครอบครัวเดียวกันและได้สอบปากคำจำเลยร่วมเป็นพยานบุคคลใกล้ชิดในคดีแล้ว พนักงานคุมประพฤติจำเป็นต้องส่งประเด็นสอบถามจากผู้นำชุมชนเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ซึ่งน้ำหนักพยาน ๓. กรณีที่จะส่งประเด็นไปสืบเสาะยังภูมิลำเนาเดิมของจำเลย ควรพิจารณาถึงระยะเวลาที่จำเลยและบุคคลในครอบครัวพักอาศัยอยู่ในที่ดังกล่าวเป็นสำคัญ เช่น จำเลยและบุคคลในครอบครัวได้ย้ายออกจากภูมิลำเนามานานกว่า ๑๐ ปีแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นต้องส่งประเด็น เป็นต้น ๔. กรณีส่งประเด็นไปสืบเสาะยังที่พักอาศัยปัจจุบันของจำเลย พนักงานคุมประพฤติต้องสอบถามจำเลยเกี่ยวกับสภาพบ้านและสภาพแวดล้อมที่พักอาศัย แผนที่และวิธีการเดินทางไปยังบ้านพักดังกล่าว รวมถึงพยานใกล้ชิดกับจำเลยว่ามีผู้ใดพักอาศัยอยู่บ้าง หรืออาจตรวจสอบข้อมูลจากพยานอื่นๆ ก่อนที่จะมีการส่งประเด็น พร้อมทั้งวาดแผนที่บ้านโดยละเอียดหรือปักหมุดใน Google Maps เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติผู้รับประเด็นสามารถเดินทางไปสืบเสาะยังบ้านพักอาศัยปัจจุบันของจำเลยได้โดยง่าย ๕. กรณีเกิดภาวะที่มีเหตุพิเศษ หรือเหตุสุดวิสัยอื่น ทำให้ไม่สามารถดำเนินการสอบปากคำพยานบุคคลได้ พนักงานคุมประพฤติอาจพิจารณาใช้ระบบการประชุมทางจอภาพหรือเทคโนโลยีสารสนเทศอื่นใดมาใช้ในการปฏิบัติงานการสืบเสาะและพินิจ เช่น การสอบพยานทางโทรศัพท์หรือสอบปากคำจำเลยผ่านการประชุมทางจอภาพหรือเทคโนโลยีสารสนเทศอื่น ๒.๗ การนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ตามพระราชบัญญัติคุมประพฤติ มาตรา ๓๖ บัญญัติไว้ว่า เพื่อประโยชน์ในการคุมประพฤติให้สำนักงานคุมประพฤติดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การดำเนินการเพื่อสร้างความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เป็นการดำเนินการที่ให้ความสำคัญกับการบรรเทาผลร้าย หรือการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิด โดยการชดเชยเยียวยาความเสียหายแก่ผู้เสียหายและชุมชน การสร้างความสำนึก และความรับผิดชอบในการกระทำของตน และการให้ผู้เสียหาย ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจผู้ถูกคุมความประพฤติ และสมาชิกของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ จากอาชญากรรมได้ร่วมกันหาวิธีการในการแก้ไขปัญหา	๑. พระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๓๖ ๒. ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการเพื่อความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ๓. คู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานคุมประพฤติ

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ระเบียบกรมคุมประพฤติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการดำเนินการเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๕ ในคดีที่มีผู้เสียหายให้พนักงานคุมประพฤติชี้แจงเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในงานคุมประพฤติ ให้ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายทราบ วัตถุประสงค์ขั้นตอนการดำเนินการ และประโยชน์ที่อาจจะได้รับพร้อมทั้ง แนะนำให้เข้าร่วมในกระบวนการและสอบถามความประสงค์ และบันทึกไว้ตามแบบที่กรมคุมประพฤติกำหนด ในการดำเนินการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามวรรคหนึ่ง จะดำเนินการได้ต่อเมื่อผู้กระทำผิดและผู้เสียหายทั้งสองฝ่ายให้ความยินยอม ให้พนักงานคุมประพฤตรายงานผู้อำนวยการเพื่อแต่งตั้งผู้ประสานงานดำเนินการ เมื่อทั้งสองฝ่ายให้ความยินยอมแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนจัดทำบันทึกรายงานเสนอผู้อำนวยการ เพื่อพิจารณาอบหมายผู้ประสานงานเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อดำเนินการจัดประชุมประสานสัมพันธ์ภาพให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กรมคุมประพฤติกำหนดต่อไป ในกรณีที่สามารรถทำข้อตกลงร่วมกันได้ ให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนนำผลจากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพและข้อตกลงประกอบในการจัดทำรายงานสืบเสาะและพินิจ ซึ่งสามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากคู่มือการปฏิบัติงานกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจสำหรับพนักงานคุมประพฤติของกรมคุมประพฤติ ๒.๗.๑ การดำเนินการเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ การปฏิบัติงานสมานฉันท์เป็นการปฏิบัติงานที่ดำเนินคู่ขนานไปในระหว่างการแสวงหาข้อเท็จจริงในขั้นตอนการสืบเสาะและพินิจของพนักงานคุมประพฤติเจ้าของคดี โดยพนักงานคุมประพฤติเจ้าของคดีต้องชี้แจงเรื่องกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ให้จำเลยและผู้เสียหายทราบถึงวัตถุประสงค์ เมื่อทั้งสองฝ่ายให้ความยินยอมพนักงานคุมประพฤติเจ้าของคดีให้พนักงานคุมประพฤตรายงานผู้อำนวยการเพื่อแต่งตั้งผู้ประสานงานดำเนินการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ และเมื่อได้รับรายงานการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ และข้อตกลงร่วมกันให้พนักงานคุมประพฤติเจ้าของคดีนำผลจากการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ และข้อตกลงประกอบในการจัดทำรายงานสืบเสาะและพินิจ ผลการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพ ถือเป็นข้อเท็จจริงอย่างหนึ่งที่พนักงานคุมประพฤติเจ้าของคดีจะต้องนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์และประเมินตัวจำเลย	๔. ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนผู้ประสานงานและบุคคลที่เข้าร่วมประชุมในการดำเนินการเพื่อสร้างคามยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ พ.ศ. ๒๕๖๑

๒. การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ข้อสังเกต ในกรณีที่จำเลยปฏิเสธความผิดตามฟ้องไม่ควรนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้	

แผนภูมิที่ ๖ แสดงขั้นตอนการวิเคราะห์และประเมินและขั้นตอนการจัดทำรายงาน

คู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๓. การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน ตามระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๑ การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการ ดังต่อไปนี้ (๑) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้จากการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย (๒) วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลจากบันทึกถ้อยคำพยาน โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลยกับพยาน ฐานะของพยาน รวมทั้งความสอดคล้องกับพยานหลักฐานในสำนวน วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของพยานเอกสารโดยพิจารณาถึงแหล่งที่มาของเอกสาร หรือเอกสารที่เคยใช้อ้างอิง หรือใช้ประกอบในการก่อนินดีสัมพันธ์ที่มีกฎหมายหรือส่วนราชการรับรอง และวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของพยานวัตถุ โดยพิจารณาตามสภาพที่ปรากฏเชิงประจักษ์ (๓) ประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย ได้แก่ อายุ ประวัติการกระทำความผิด ประวัติครอบครัวและสถานภาพการสมรส บ้านและสภาพแวดล้อม การศึกษาอบรม การประกอบอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ นิสัยความประพฤติ สุขภาพและภาวะแห่งจิต สภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี การบรรเทาผลร้ายและเหตุอื่นอันควรปรานี (๔) จำแนกโดยประเมินผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย เพื่อพิจารณาระดับความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ และกำหนดวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมสำหรับผู้ถูกสืบเสาะที่เป็นจำเลยแต่ละราย ตามหลักเกณฑ์ที่กรมคุมประพฤติกำหนด ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนหลังจากที่พนักงานคุมประพฤติได้แสวงหาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับจำเลยเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดมาวิเคราะห์และประเมินจำเลย เพื่อสรุปวิธีการปฏิบัติต่อจำเลยได้อย่างเหมาะสม และนำไปจัดทำรายงานสืบเสาะและพินิจเสนอความเห็นต่อศาล ๓.๑ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เมื่อพนักงานคุมประพฤติแสวงหาข้อเท็จจริงครบถ้วนแล้วให้นำข้อมูลที่แสวงหามาได้ทั้งหมด มาทำการพิจารณาและวิเคราะห์ว่าข้อมูลใดมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงใด โดยคำนึงถึงแหล่งที่มาของข้อมูล ความเชื่อมโยงของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคดี รวมทั้งความสัมพันธ์ของพยานกับจำเลย	ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๑

การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๓.๒ วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของพยานบุคคลและพยานเอกสาร การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของพยานเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญต่อการเสนอรายงานและความเห็นต่อศาล ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนหลังจากการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องนำพยานหลักฐานเหล่านั้นมาเปรียบเทียบว่า พยานหลักฐานหรือถ้อยคำของพยานฝ่ายใด มีความน่าเชื่อถือ หรือมีความเป็นไปได้มากกว่ากัน โดยพนักงานคุมประพฤติต้องใช้เทคนิคการชั่งน้ำหนักพยานมาใช้ในการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูล เพื่อให้ข้อเท็จจริงเป็นที่ยึดในแต่ละประเด็น วิธีการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ในที่นี้จะพิจารณาถึงการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ๒ ประการดังนี้ คือ ๑. การชั่งน้ำหนักพยานบุคคล พยานบุคคลจะให้ถ้อยคำตามข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับจำเลย หรือเหตุการณ์ที่พยานประสบมา การให้ถ้อยคำของพยานบุคคลจะน่าเชื่อถือหรือรับฟังได้หรือไม่นั้น พนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาเป็นรายคดีไป ต้องคำนึงถึงปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างจำเลยกับพยานอายุ และการรับรู้จดจำเหตุการณ์ของพยาน ความสมเหตุสมผลของถ้อยคำพยานบุคคล ที่มาของพยานตามแต่ลักษณะของประเภทคดี สถานะความเกี่ยวข้องในคดีของพยาน เช่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ พยานเพื่อนบ้าน หรืออาสาสมัครคุมประพฤติ ย่อมมีความน่าเชื่อถือมากกว่าพยานบุคคลฝ่ายจำเลย ๒. การชั่งน้ำหนักพยานเอกสาร พนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาว่าเอกสารใดมีความน่าเชื่อถือ โดยให้คำนึงถึงแหล่งที่มาของเอกสาร เช่น เอกสารต้นฉบับหรือสำเนาเอกสารที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงาน หรือผู้ครอบครอง หรือเจ้าของเอกสาร ๓.๓ วิเคราะห์และประมวลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย หลังจากที่ได้วิเคราะห์ชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในแต่ละประเด็นแล้ว พนักงานคุมประพฤติต้องประมวลข้อเท็จจริงทุกด้านเกี่ยวกับตัวจำเลย ได้แก่ ๑. อายุ พิจารณาจากอายุของจำเลย เช่น จำเลยอายุน้อยยังไม่มีประสบการณ์หรืออายุมาก และสติปัญญาอาจเสื่อม หรืออายุมากแต่เพิ่งกระทำผิดครั้งแรก	

การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
หรือจำเลยยังเป็นเด็กหรือเยาวชน ซึ่งจะต้องถูกส่งตัวไปดำเนินคดีที่ศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นต้น ๒. ประวัติการกระทำความผิด ข้อมูลส่วนนี้มีความสำคัญมาก ทั้งนี้เพราะหากจำเลยเคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือเป็นโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือเคยรับโทษจำคุกมาก่อนแต่พ้นโทษจำคุกมาแล้วเกินกว่าห้าปี แล้วมากระทำความผิดอีก โดยความผิดในครั้งหลังเป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ สามารถจะใช้วิธีการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษและกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ หากจำเลยได้รับโทษจำคุกมาก่อนและไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นไม่สามารถเสนอวิธีการรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษและกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติ ประวัติการต้องโทษจำคุกต้องพิจารณาพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกอบด้วย อย่างไรก็ดี ในคดีที่จำเลยไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน แต่เคยถูกจับกุมดำเนินคดีหลายครั้งอาจส่อให้เห็นว่า จำเลยมีพฤติกรรมในอดีตที่ไม่ดีนัก หรือแสดงให้เห็นว่าจำเลยไม่มีความเกรงกลัวต่อบทลงโทษของกฎหมาย ดังนั้นจึงมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำมากกว่าผู้กระทำความผิดครั้งแรก ๓. ประวัติครอบครัวและสถานภาพการสมรส ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติครอบครัวและสถานภาพการสมรสจะทำให้ทราบถึงสถานะของจำเลยในปัจจุบัน รวมทั้งพัฒนาการของจำเลยตั้งแต่วัยเด็ก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับจำเลยอย่างใกล้ชิดมีใครบ้างและมีอิทธิพลในการผลักดันให้จำเลยกระทำความผิดหรือไม่เพียงใด หรือสามารถกำกับดูแลมีส่วนช่วยเหลือให้จำเลยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น โดยทั่วไปความแตกแยกภายในครอบครัวหรือชีวิตที่ขาดความอบอุ่น มักจะมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้จำเลยกระทำความผิดหรือมีชีวิตในทางเสื่อมเสีย และจะมีส่วนช่วยให้จำเลยแก้ไขปรับปรุงตนเองได้น้อยมาก ๔. บ้านและสภาพแวดล้อม บ้านอาจจะแสดงถึงฐานะทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ ความมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ ในกรณีที่สภาพแวดล้อมในชุมชนเป็นแหล่ง	

การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
เสื่อมโทรม แหล่งค้ายาเสพติด ก็อาจมีส่วนจูงใจในการทำให้จำเลยกระทำความผิด เพื่อนบ้านจะบ่งบอกถึงการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และการปรับตัวของจำเลยกับชุมชน ๕. การศึกษาอบรมและการประกอบอาชีพ พนักงานคุมประพฤติต้องวิเคราะห์การศึกษาหรือการประกอบอาชีพว่าเป็นองค์ประกอบในการกระทำความผิด หรือเป็นมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด หรือเป็นอาชีพที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อบุคคลอื่น เช่น จำเลยไม่ได้รับการศึกษาอาจจะถูกชักจูงให้กระทำความผิดได้ง่าย จำเลยเปลี่ยนงานบ่อยครั้ง แสดงให้เห็นถึงความไม่รับผิดชอบ การแสวงหาผลประโยชน์จากอาชีพของตนเองในการกระทำความผิด จำเลยมีอาชีพขบถ สาธารณะแต่ไม่มีใบอนุญาตขบถ เป็นต้น เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการเสนอรายงานต่อศาล เพื่อพิจารณาพิพากษาลงโทษ หรือกำหนดมาตรการคุมคุมประพฤติ และแก้ไขฟื้นฟูหรือช่วยเหลือสงเคราะห์จำเลยต่อไป การรับราชการทหารจำเลยที่เคยรับราชการทหารและเคยเข้าร่วมในการรบมีคุณความดีปรากฏ ก็อาจจะถือเป็นประวัติในทางที่ดีของจำเลย ส่วนจำเลยที่เคยถูกพิจารณาโทษทางวินัยก็อาจถือว่าเป็นความประพฤติในทางเสียหายของจำเลยนั้น ๖. ฐานะทางเศรษฐกิจ พนักงานคุมประพฤติต้องพิจารณาฐานะของจำเลยว่าเป็นอย่างไร มีรายได้และรายจ่ายสมดุลกันหรือไม่ มีหนี้สินหรือไม่ เนื่องจากฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ผลักดันให้จำเลยกระทำความผิด เช่น คดีลักทรัพย์ คดีจำหน่ายยาเสพติดให้โทษ คดีฉ้อโกง เป็นต้น ๗. นิสัยและความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสอบปากคำจำเลย พยาน เกี่ยวกับนิสัยและความประพฤติของจำเลยอย่างละเอียด ให้สอดคล้องกับประวัติการกระทำความผิด พฤติการณ์แห่งคดี นิสัยและความประพฤติที่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น คดีเกี่ยวกับเพศ คดีลักทรัพย์ เป็นต้น ให้ศาลทราบเกี่ยวกับ ความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ของจำเลย เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้เสนอวิธีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกับจำเลยได้ ลักษณะนิสัยและความประพฤติเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง ในการพิจารณาว่าจำเลยสมควรได้รับโอกาสแก้ไขปรับปรุงตนเองหรือไม่ เป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในทุกคดี เช่น คดียาเสพติดหากจำเลยเป็นคนคล้อยตามผู้อื่น	

การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ได้ง่าย ติดเพื่อน หรือคดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกายหรืออาวุธปืน จำเลยมีอารมณ์ร้อนโมโหง่าย มักมีเหตุทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น หรือคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่ขอบเกี่ยวข้องกับอบายมุขก็มีโอกาสที่จะกระทำผิดอีกและมีแนวโน้มที่จะกระทำผิดซ้ำ ข้อพึงพิจารณาในเรื่องนี้ก็คือ นิสัยและความประพฤติของจำเลยเป็นสิ่งที่ประเมินได้ยาก เพราะเวลาที่พนักงานคุมประพฤติพบจำเลยมีไม่มากนัก จึงต้องอาศัยการประเมินของบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับจำเลยเป็นสำคัญ ซึ่งอาจจะไม่ใช่ว่าการประเมินที่ถูกต้อง พนักงานคุมประพฤติจึงไม่ควรยืนยันในรายงานว่าจำเลยมีนิสัยและความประพฤติดีมาก แต่ควรใช้คำว่าไม่ปรากฏข้อเสียหายร้ายแรงจะเหมาะสมกว่า ๗. สุขภาพและภาวะทางจิต สุขภาพและภาวะทางจิต อาจมีส่วนผลักดันให้จำเลยกระทำความผิดได้ เช่น จำเลยที่ป่วยกระเสาะกระแสะ ต้องการเงินมารักษาตัวจึงก่อเหตุลักทรัพย์ หรือจำเลยที่มีอาการทางจิตประสาท อาจกระทำความผิดได้โดยไม่รู้ตัว ซึ่งเหตุเหล่านี้ศาลอาจพิจารณาลงโทษจำเลยสถานเบา ๘. สภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี สภาพความผิดจะแสดงถึงความหนักเบาของข้อหา คดีที่กฎหมายกำหนดโทษไว้สูงหรือพฤติการณ์คดีเป็นภัยต่อสังคมอย่างร้ายแรง ผลร้ายที่เกิดจากการกระทำความผิดมีมาก หรือในคดีที่ผู้เสียหายประสงค์จะให้จำเลยได้รับโทษถึงจำคุก การเสนอความเห็นในทางที่เป็นคุณกับจำเลย อาจจะขัดกับความรู้สึกของชุมชนหรือผู้เสียหาย ซึ่งอาจจะมีผลต่อความรู้สึกเคารพกฎหมายของบุคคลเหล่านี้ในภายหน้า พนักงานคุมประพฤติจึงต้องใช้ความพินิจพิจารณาในคดีเหล่านี้อย่างรอบคอบ ในทางตรงข้ามคดีที่จำเลยกระทำความผิดเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะความจำเป็น ให้ความร่วมมือกับเจ้าพนักงานทุกฝ่ายด้วยดี มีความสำนึกในผลของการกระทำผิด มีการบรรเทาความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือผู้เสียหายไม่ติดใจเอาความจำเลยในคดีเช่นนี้ อาจจะมีโอกาสที่จะได้รับการเสนอแนะในทางที่เป็นคุณมากกว่า ถ้าข้อมูลในส่วนอื่น ๆ ไม่ปรากฏข้อเสียหายร้ายแรงมากนัก นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาว่า สภาพความผิดร้ายแรงเพียงไร จำเลยกระทำความผิดโดยเจตนาและไตร่ตรองไว้ก่อนหรือไม่ จำเลยพยายามบรรเทาผลของการกระทำผิดหรือไม่ หรือจำเลยเป็นผู้ชาย ช่มเหลงผู้หญิง เด็กที่อ่อนแอ	

การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
หรือคนแก่ชรา ทำให้ความผิดมีสภาพรุนแรงขึ้นหรือไม่ และถ้าศาลจะรอการกำหนดโทษ หรือรอการลงโทษจำเลยจะไม่เป็นเหตุให้บุคคลอื่นเอาเป็นตัวอย่าง หรือความผิดนั้นไม่เป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรมและความสงบเรียบร้อยของประชาชนอย่างร้ายแรง แล้วก็ควรได้รับการพิจารณา บทบัญญัติ มาตรา ๗๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติถึง “เหตุบรรเทาโทษ” ว่าได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้ใดเขาเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาแต่ก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลูกแก้โทษต่อเจ้าพนักงานให้ความรู้แก่ศาลอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาหรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามีลักษณะทำนองเดียวกันแล้วก็มีแนวพิจารณาได้ว่า “เหตุอื่นอันควรปรานี” ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ นี้ สามารถนำเอา “เหตุบรรเทาโทษ” ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับ “เหตุอันควรปรานี” ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ มาตรา ๕๙ มาเปรียบเทียบและถือว่าเป็นเหตุอย่างเดียวกันได้ ในกรณีที่มีการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ผลการประชุมประสานสัมพันธ์ภาพระหว่างฝ่ายจำเลยและฝ่ายผู้เสียหายสามารถแสดงให้เห็นถึงการบรรเทาผลร้ายและความสำนึกผิดของจำเลย รวมทั้งความสัมพันธ์ภายหลังเกิดเหตุในคดีระหว่างฝ่ายจำเลยและฝ่ายผู้เสียหาย ตลอดจนความรู้สึกและความต้องการของฝ่ายผู้เสียหายในฐานะตกเป็นเหยื่อของการกระทำความผิด ซึ่งพนักงานคุมประพฤติจะต้องนำมาประมวลเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์จำเลยต่อไป อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าการที่จำเลยชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายจะถือว่าเป็นเหตุอื่นอันควรปรานีได้ แต่พนักงานคุมประพฤติต้องคำนึงถึงเหตุอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น นิสัยและความประพฤติของจำเลยและความร้ายแรงของพฤติการณ์ในการกระทำความผิด เป็นต้น ซึ่งจากการวิเคราะห์และประมวลข้อเท็จจริงดังกล่าวอย่างถูกต้อง จะทำให้พนักงานคุมประพฤติเข้าใจสาเหตุแห่งปัญหา และทราบถึงความต้องการความช่วยเหลือ ตลอดจนแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำของจำเลยที่จะนำไปสู่การเสนอความเห็นในการจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจถึงวิธีการปฏิบัติสำหรับจำเลยแต่ละรายได้อย่างเหมาะสม	ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘

การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๓.๔ จำแนกโดยประเมินผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย หลังจากการวิเคราะห์เบื้องต้นด้วยการชั่งน้ำหนักและประมวลสรุปข้อเท็จจริงของจำเลย ในส่วนของประวัติภูมิหลังทางสังคมในด้านต่าง ๆ ตลอดจนสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี รวมทั้งข้อเท็จจริงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจำเลยดังกล่าวข้างต้น จนทำให้พนักงานคุมประพฤติมีข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยเพียงพอแล้ว ก่อนที่พนักงานคุมประพฤติจะจัดทำรายงานการสืบเสาะและพินิจ พร้อมความเห็นเสนอต่อศาลได้นั้น พนักงานคุมประพฤติจะต้องทำการประเมินจำเลยด้วยระบบการจำแนกผู้กระทำผิด (Offenders classification) ในงานคุมประพฤติเสียก่อน เพื่อให้ทราบความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ อันจะนำไปสู่แนวทางการเสนอวิธีการปฏิบัติสำหรับจำเลยแต่ละรายได้อย่างเหมาะสม แต่อย่างไรก็ตามพนักงานคุมประพฤติต้องคำนึงถึงความรุนแรงของพฤติการณ์คดีรวมถึงการบรรเทาผลร้ายประกอบด้วย ทั้งนี้ พนักงานคุมประพฤติสามารถศึกษารายละเอียดการจำแนกผู้กระทำผิดในงานคุมประพฤติได้จากคู่มือการจำแนกผู้กระทำผิดในงานคุมประพฤติ หรือตามแนวทางที่กรมคุมประพฤติกำหนด ซึ่งตามระเบียบกรมคุมประพฤติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการจำแนกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมประพฤติ และบุคคลที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐ การจำแนกผู้กระทำผิดในระบบงานคุมประพฤติ เป็นไปภายใต้กรอบแนวคิดของการดำเนินการเพื่อตัดหรือลดโอกาสของการกระทำผิดซ้ำให้ได้มากที่สุด ควบคู่กับการพัฒนาพฤตินิสัยและแก้ไขปัญหา หรือตอบสนองหรือบรรเทาความต้องการที่สำคัญจำเป็นและอาจมีผลผลักดันให้เกิดการกระทำผิดซ้ำขึ้นได้ เพื่อไม่ให้ผู้กระทำผิดเหล่านั้นหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำและพัฒนาศักยภาพในเชิงพฤตินิสัยให้เป็นไปในทางที่พึงปรารถนาตามกฎหมายของสังคมและกฎหมาย เพื่อให้ผู้กระทำผิดสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขต่อไป ดังนั้นการจำแนกผู้กระทำผิดจึงต้องเป็นกระบวนการแยกผู้กระทำผิดออกตามระดับของแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำหรือความเสี่ยง (Risk) และสภาพปัญหา/ความต้องการ (Needs) ของผู้กระทำผิด เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะสามารถใช้ผลการจำแนกเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติต่อจำเลยที่เหมาะสมสำหรับใช้ประกอบการเสนอความเห็นต่อศาล และใช้ผลการจำแนกเป็นข้อมูลในการกำหนดแผนการควบคุมดูแลและแผนการแก้ไขฟื้นฟูจำเลย สำหรับรองรับกรณีที่จำเลยได้รับโอกาสในการคุมความประพฤติต่อไป	ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๑ (๕) ระเบียบกรมคุมประพฤติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการจำแนกผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกคุมประพฤติ และบุคคลที่ศาลหรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจมีคำสั่ง พ.ศ. ๒๕๖๐

การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
พนักงานคุมประพฤติจึงต้องคำนึงถึงเกณฑ์ความเสี่ยงหรือแนวโน้มในการกระทำความผิดซ้ำและเกณฑ์สภาพปัญหาและความต้องการ ดังนี้ ๑. เกณฑ์ความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ (Risk) หมายถึง เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินแนวโน้มความเป็นไปได้ในการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำขึ้นใหม่ของผู้กระทำผิด โดยประเมินได้จากการพิจารณาว่า จำเลยมีความเสี่ยงตามลักษณะที่กำหนดในเกณฑ์ความเสี่ยง ๖ ด้านต่อไปนี้ หรือไม่อย่างไร ๑. การกระทำผิดกฎหมายแต่ไม่ถูกดำเนินคดี หรือถูกดำเนินคดีแต่ไม่มีโทษจำคุก ๒. ประวัติการกระทำผิดกฎหมายที่ศาลพิพากษาจำคุก/รอการลงโทษจำคุก ๓. การผิดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ๔. ประวัติการก่อเหตุรุนแรง มีพฤติกรรมก้าวร้าวหรือพฤติกรรมที่แสดงถึงการขาดความสำนึกรับผิดชอบ ๕. การคบค้าสมาคมกับนักเลงอันธพาล/กลุ่มอาชญากร/ผู้ค้าหรือผู้เสพยาเสพติด ๖. ปัจจัยอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการกระทำความผิด โดยการพิจารณาระดับของความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำนี้ ยังต้องอาศัยการพิจารณาข้อเท็จจริงอื่น ๆ ต่อไปนี้ประกอบด้วย ๑. ความสำนึกผิด ๒. การบรรเทาผลร้าย ๓. ความรุนแรงของพฤติการณ์คดี ๔. การมีคดีอื่นอยู่ในระหว่างการพิจารณา ๕. ข้อเท็จจริงอื่น ๆ ๒. เกณฑ์สภาพปัญหาและความต้องการ (Need) เป็นเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินสถานะที่เป็นปัญหาหรือความต้องการของผู้กระทำผิดว่ามีปัญหาหรือความต้องการในด้านใด หรือไม่อย่างไร และปัญหาหรือความต้องการนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์เป็นสาเหตุที่ส่งผลให้เกิดการกระทำผิดหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ สภาพปัญหาและความต้องการของผู้กระทำผิดสามารถประเมินได้จากการพิจารณาว่าผู้กระทำผิดมีปัญหาหรือความต้องการในด้านที่กำหนดตามเกณฑ์สภาพปัญหาและความต้องการ ๑๐ ด้าน ต่อไปนี้ ๑. ปัญหาเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย / สภาพแวดล้อม	

การวิเคราะห์ข้อมูลและประเมิน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๒. ปัญหาเกี่ยวกับผู้อุปการะ / ผู้ดูแล ๓. ปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัวหรือผู้ที่พักอาศัยอยู่ด้วย ๔. ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษา / อาชีพ ๕. ปัญหาทางการเงิน ๖. การมีโรคประจำตัวร้ายแรง ๗. การมีอาการผิดปกติทางจิต / บุคลิกภาพ / พฤติกรรม ๘. ปัญหาการดื่มสุรา ๙. ปัญหาการใช้ยาหรือสารเสพติด ๑๐. ปัญหาอื่น ๆ สรุปผลการประเมินจำแนก พนักงานคุมประพฤติต้องนำข้อเท็จจริงจากการประมวลผลเกี่ยวกับจำเลย มาพิจารณาถึงความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำ และสภาพปัญหาและความต้องการ มาสรุปผลการประเมินจำแนกใน ๓ ประเด็น ดังนี้ ๑. ความเห็นเกี่ยวกับระดับของความเสี่ยงหรือแนวโน้มการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดตามหลักเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง ๒. ความเห็นเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติกับผู้กระทำผิดที่เหมาะสม ๓. ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการคุมความประพฤติและการแก้ไขฟื้นฟูที่เหมาะสมสำหรับผู้กระทำผิด	

๔. การจัดทำรายงาน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๔. การจัดทำรายงาน ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๔ กำหนดให้พนักงานคุมประพฤติจะต้องทำรายงาน ความเห็นในการสืบเสาะและพินิจจำเลย ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่สำนักงานคุมประพฤติได้รับคำสั่ง ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นอาจร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้ขยายเวลาออกไปได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน ระเบียบกระทรวงยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๓ ให้พนักงานคุมประพฤติจัดทำรายงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย โดยให้มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ ๑. ประวัติครอบครัวและภูมิหลัง ๑.๑ ประวัติครอบครัว การเขียนรายงานหัวข้อนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องเขียนรายละเอียดเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของจำเลย บิดามารดา พี่น้อง หรือบุคคลใกล้ชิด และสถานภาพการสมรส ซึ่งประเด็นสำคัญในหัวข้อนี้พนักงานคุมประพฤติต้องให้ความสำคัญ ถึงประวัติการเลี้ยงดูจำเลยจากครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวประวัติการใช้ความรุนแรงภายในครอบครัว รวมถึงความรับผิดชอบต่อครอบครัว ภาระการเลี้ยงดูอุปการะบุคคลคนในครอบครัว ความใกล้ชิดการดูแลเอาใจใส่ภายในครอบครัวว่ามีบุคคลใดที่สามารถดูแลแล้วกล่าวตักเตือนจำเลยได้ เพื่อการวิเคราะห์เชื่อมโยงประวัติภูมิหลังของจำเลย และหาสาเหตุ หรือมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด และหากจะใช้วิธีการเพื่อคุมความประพฤติบุคคลในครอบครัวสามารถกำกับดูแล สร้างแรงจูงใจให้จำเลยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นได้ ๑.๒ บ้านและสภาพแวดล้อม การเขียนรายงานหัวข้อนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่พิกอาศัยของจำเลยว่าเป็นแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นแหล่งอาชญากรรม ฐานะความเป็นอยู่ หรือมีเหตุจูงใจต่อการกระทำความผิดของจำเลยหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการแก้ไขฟื้นฟู หรือช่วยเหลือสงเคราะห์จำเลยต่อไป ๑.๓ การศึกษาและการประกอบอาชีพ การเขียนรายงานหัวข้อนี้พนักงานคุมประพฤติต้องเขียนให้ได้ข้อมูลครบถ้วนกระชับ เชื่อมโยงระหว่างการศึกษากับการประกอบอาชีพให้มี	๑. พระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๔ ๒. ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๑๓

๔. การจัดทำรายงาน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ความสัมพันธ์สอดคล้องเกี่ยวเนื่องกัน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่าจำเลยได้รับการศึกษาหรือประกอบอาชีพใดมาบ้าง รวมถึงสาเหตุการเปลี่ยนอาชีพ หรือการเปลี่ยนสถานที่ศึกษา ซึ่งจะทำให้ทราบ ประวัติการศึกษา รายได้ในการดำรงชีพ สถานะทางเศรษฐกิจ ความรับผิดชอบ นิสัยความประพฤติ ในระหว่างการศึกษาหรือการประกอบอาชีพ เพื่อนำไปวิเคราะห์ มูลเหตุจูงใจ ในการกระทำความผิด และเป็นแนวทางในการกำหนดมาตรการแก้ไขฟื้นฟู หรือช่วยเหลือสงเคราะห์จำเลยต่อไป ๑.๔ นิสัยและความประพฤติ การเขียนรายงานหัวข้อนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสอบปากคำจำเลย พยาน เกี่ยวกับนิสัยและความประพฤติของจำเลย อย่างละเอียด แล้วเขียนให้สอดคล้องกับประวัติการกระทำความผิด พฤติการณ์แห่งคดี นิสัยและความประพฤติที่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น คดีเกี่ยวกับเพศ คดีลักทรัพย์ เป็นต้น ให้ศาลทราบเกี่ยวกับ ความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมต่าง ๆ ของจำเลย ๑.๕ สุขภาพร่างกายและภาวะแห่งจิต การเขียนรายงานหัวข้อนี้ ประเด็นสำคัญคือรายละเอียดเกี่ยวกับ รูปพรรณสัณฐาน และสุขภาพร่างกายที่พนักงานคุมประพฤติดังกล่าวพบขณะ สอบปากคำจำเลย เช่น รูปร่าง สีผิว ลายสัก ตาหนี แผลเป็น ความพิการ ร่องรอยการกรีด หรือฉีดยาเสพติดให้โทษตามร่างกาย แหล่งที่มาของ ร่องรอยตำหนิต่าง ๆ ความบกพร่องทางร่างกาย หรือสติปัญญา โรคประจำตัวหรืออาการผิดปกติทางจิต เป็นต้น ๒. ประวัติการกระทำความผิด การเขียนรายงานหัวข้อนี้ประเด็นสำคัญ เป็นการรายงานประวัติการกระทำความผิดของจำเลยที่ผ่านมา ตามข้อมูลที่รวบรวมได้จากพยานบุคคล พยานเอกสาร ตลอดจนคำรับของจำเลย การเขียนรายงานหากตรวจสอบไม่พบประวัติการกระทำความผิด ให้ระบุว่า “จากการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติปรากฏว่าไม่พบประวัติการกระทำความผิด” แต่หากกรณีตรวจพบประวัติการกระทำความผิดหรือไม่พบประวัติการกระทำความผิด แต่จำเลยให้การรับสารภาพ ให้ระบุว่า “จากการสืบเสาะของพนักงานคุมประพฤติประกอบคำรับของจำเลย” ด้วย อนึ่ง ข้อเท็จจริงที่จะนำมาเขียนในรายงานต้องเป็นข้อเท็จจริงที่มีหลักฐานอยู่ในสำนวนและเป็นข้อเท็จจริงที่ได้จากพยานที่น่าเชื่อถือ	

๔. การจัดทำรายงาน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ตัวอย่าง การเขียนรายงานเกี่ยวกับประวัติการกระทำความผิด กรณีที่ ๑ ตรวจพบประวัติการกระทำความผิดและจำเลยรับสารภาพ ศาลอาญานบุรี พิพากษาจำคุก ๑ ปี ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ตามคดีอาญาหมายเลขแดง ที่ ๙๙/๒๕๖๐ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ กรณีที่ ๒ ตรวจพบประวัติการกระทำความผิดแต่ไม่พบผลคดี เจ้าพนักงานตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้องจับกุมจำเลยในข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส เมื่อวันที่ ๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๕ พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบไม่พบผลคดี แต่จำเลยรับว่า ถูกศาลอาญาพิพากษาจำคุก ๑ ปี โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี กรณีที่ ๓ ตรวจไม่พบประวัติการกระทำความผิด แต่จำเลยรับสารภาพ จำเลยรับว่า ถูกเจ้าพนักงานตำรวจ สถานีตำรวจนครบาลทุ่งสองห้องจับกุมในข้อหาทำร้ายร่างกายเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ศาลพิพากษาจำคุกแต่ให้รอการลงโทษไว้ พนักงานคุมประพฤติไม่สามารถตรวจสอบผลคดีได้ กรณีที่ ๔ พบประวัติการกระทำความผิด และมีเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ศาลอาญานบุรี พิพากษาจำคุก ๑ ปี โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี โดยมีเงื่อนไขให้คุมความประพฤติไว้ ๑ ปี ให้รายงานตัวกับพนักงานคุมประพฤติ จำนวน ๔ ครั้ง ในความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัส ตามคดีอาญาหมายเลขแดง ที่ ๙๙/๒๕๖๒ ลงวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ผลการคุมความประพฤติ - จำเลยปฏิบัติตามเงื่อนไข พ้นการคุมความประพฤติ - จำเลยไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขการคุมความประพฤติ ศาลมีคำสั่ง ลงวันที่ ๓. สภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี การเขียนรายงานหัวข้อนี้ ประเด็นสำคัญพนักงานคุมประพฤติต้องมีความเข้าใจ สามารถสรุปข้อเท็จจริงของพฤติการณ์คดีที่เกิดขึ้น แล้วนำมาเขียนรายงานให้เห็นถึงความรุนแรงหนักเบาของการกระทำความผิดของจำเลย	

๔. การจัดทำรายงาน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
มูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิด รวมถึงเจตนาในการกระทำความผิดของจำเลย เพื่อศาลจะได้ใช้ประกอบดุลพินิจในการพิจารณาพิพากษาคดี การเขียนสภาพความผิดและพฤติการณ์แห่งคดี ซึ่งได้จากจำเลย จำเลยร่วม คู่คดีหรือพยานอื่น ๆ หากจำเลยและพยานให้ถ้อยคำสอดคล้องกันหรือมีข้อแตกต่างบางประเด็น ให้เขียนรายงานรวมกันไป โดยระบุประเด็นที่แตกต่างของแต่ละราย แต่หากจำเลยหรือพยานให้ถ้อยคำแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ให้เขียนแยกเป็นอีกหัวข้อหนึ่ง กรณี พยานสำคัญที่เกี่ยวข้องในคดีไม่มาพบพนักงานคุมประพฤติ ให้รายงานเหตุผลให้ศาลทราบอย่างรายละเอียด โดยระบุว่า “พยานไม่ได้มาพบพนักงานคุมประพฤติตามหมายเรียก ตามหนังสือที่ ลงวันที่ แต่ได้ให้ถ้อยคำไว้ในชั้นพนักงานสอบสวนเมื่อวันที่สรุปได้ความว่า.....ก่อนที่จะเขียนหัวข้อพฤติการณ์แห่งคดี กรณีจำเลยกับพยาน/ผู้เสียหาย มีความสัมพันธ์ซับซ้อนกันมาก่อน ให้แยกเป็นหัวข้อใหม่ หากเป็นความสัมพันธ์ระหว่างจำเลยกับพยาน/ผู้เสียหาย ที่ไม่ซับซ้อนไม่จำเป็นต้องแยกเป็นหัวข้อใหม่ ๔. ความเสียหายและการบรรเทาผลร้าย กรณีคดีที่มีผู้เสียหาย และได้รับบาดเจ็บมีผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ท้ายฟ้อง พนักงานคุมประพฤติไม่จำเป็นต้องคัดลอกรายละเอียดผลการตรวจชันสูตรบาดแผลของแพทย์ เพียงแต่อ้างรายละเอียดว่า ปรากฏตามผลการตรวจชันสูตรดังกล่าว พนักงานคุมประพฤติต้องรายงานอาการบาดเจ็บของผู้เสียหายในปัจจุบัน ความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าเดินทาง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวมทั้งความเห็นของแพทย์เกี่ยวกับอาการและผลที่จะเกิดแก่ผู้เสียหายในอนาคตต้องรายงานให้ศาลทราบ เช่น ผู้เสียหายเสียโฉม พิการ หรือมีอาการผิดปกติหลังจากการกระทำของจำเลย เป็นต้น พนักงานคุมประพฤติต้องรายงานการบรรเทาผลร้าย การชดใช้ค่าเสียหาย การเยียวยาด้านร่างกายและจิตใจตลอดจนทรัพย์สินที่เสียหาย การช่วยเหลือในขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ รวมถึงความประสงค์ของผู้เสียหาย	

๔. การจัดทำรายงาน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๕. เหตุอันควรปรานี การเขียนรายงานหัวข้อนี้ กฎหมายไม่ได้ระบุไว้ว่าเหตุอันควรปรานี มีประการใดบ้าง แต่เมื่อพิจารณาเรื่องเหตุบรรเทาโทษตามมาตรา ๗๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ได้แก่ ผู้กระทำความผิดเป็นผู้เผลอดเผลาเบาปัญญา ตกอยู่ในความทุกข์อย่างสาหัส มีคุณความดีมาก่อน รู้สึกความผิดและพยายามบรรเทาผลร้ายแห่งความผิดนั้น ลุแก่โทษต่อเจ้าพนักงาน หรือให้ถ้อยคำอันเป็นประโยชน์แก่การพิจารณาคดีหรือเหตุอื่นที่ศาลเห็นว่ามิลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งน่าจะนำไปปรับใช้กับ “เหตุอันควรปรานี” ๖. ความต้องการของจำเลยเกี่ยวกับวิธีการคุ้มครองประพจน์ หัวข้อนี้ให้พนักงานคุ้มครองประพจน์สอบถามจำเลยด้วยว่า จำเลยมีความต้องการที่จะให้ศาลใช้วิธีการคุ้มครองประพจน์หรือไม่ และยินดีที่จะปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลได้กำหนดไว้และยินยอมทำงานบริการสังคมหรือสาธารณะประโยชน์หรือไม่ ๗. ความเห็น การเขียนรายงานหัวข้อความเห็นเป็นส่วนที่สำคัญของรายงานการสืบเสาะและพินิจ เนื่องจากมีลักษณะเป็นความเห็นเชิงวิเคราะห์ ซึ่งต้องมีเหตุและผลที่ได้จากการประมวลวิเคราะห์ข้อเท็จจริงทั้งหมดเกี่ยวกับจำเลยอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยให้นำผลการจำแนกจากแบบประเมินจำเลยมาประกอบความเห็นเกี่ยวกับความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเองและวิธีการคุ้มครองประพจน์ ตามหลักวิชาชีพของพนักงานคุ้มครองประพจน์ เนื่องจากต้องเชื่อมโยงความเห็นที่พนักงานคุ้มครองประพจน์จะเสนอต่อศาล มี ๓ แนวทาง ดังนี้ แนวทางที่ ๑ วิธีการคุ้มครองประพจน์น่าจะเหมาะสมกับจำเลย แนวทางที่ ๒ วิธีการคุ้มครองประพจน์น่าจะไม่เหมาะสมกับจำเลย แนวทางที่ ๓ วิธีการอื่น ๆ การเสนอความเห็นในแนวทางที่ ๑ วิธีการคุ้มครองประพจน์น่าจะเหมาะสมกับจำเลย เมื่อพนักงานคุ้มครองประพจน์ได้แสวงหาข้อมูลของจำเลยครบถ้วนแล้ว นำมาวิเคราะห์และประเมินแล้วพบว่า เห็นควรใช้วิธีการคุ้มครองประพจน์น่าจะเหมาะสมกับจำเลย โดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สุขภาพ ภาวะแห่งจิต นิสัย อาชีพ และสิ่งแวดล้อมของผู้นั้น หรือสภาพความผิด หรือการรู้สึกความผิด และพยายามบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้นหรือเหตุอันควรปรานีแล้ว ซึ่งเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองประพจน์ของ	

๔. การจัดทำรายงาน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ผู้กระทำความผิดอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อ ตามควรแก่กรณีได้ หากเห็นว่าการกระทำความผิดของจำเลยยังไม่ถึงขั้นเป็นภัยต่อสังคมอย่างร้ายแรง หรือจำเลยยังไม่เคยมีประวัติเสียหายมาก่อน และยังสามารถแก้ไขฟื้นฟู ปรับปรุง ตนเองได้ จึงสมควรได้รับโอกาสให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ในกรณีเช่นนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องรายงานพฤติกรรมการและข้อบ่งชี้ให้ศาลเห็นว่า จำเลยมีความสามารถในการแก้ไขปรับปรุงตนเองได้อันจะนำไปสู่การเสนอเงื่อนไขการคุมความประพฤติที่เหมาะสมกับจำเลยเป็นรายบุคคล แนวทางของพนักงานคุมประพฤติในการเสนอเงื่อนไขการคุมความประพฤติต่อศาลตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๕๖ ดังนี้ เงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ (๑) ให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติ จำนวน..... ครั้ง ภายในระยะเวลา.....เดือน/ปี เพื่อพนักงานคุมประพฤติจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ - ให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่พนักงานคุมประพฤติและจำเลยเห็นสมควร เพื่อการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบให้เกิดแก่ผู้กระทำความผิด และการช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมรวมทั้งความมีระเบียบวินัย เงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ (๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ ตัวอย่าง - ให้ประกอบอาชีพที่เหมาะสมด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่ออุปการะเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว - ให้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพด้วยความตั้งใจจริงเพื่อให้มีงานทำเป็นกิจจะลักษณะอันจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีพและเป็นการแบ่งเบาภาระในครอบครัว - ให้แจ้งพนักงานคุมประพฤติทุกครั้งก่อนเปลี่ยนงานและต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากพนักงานคุมประพฤติก่อนออกจากงาน เงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ (๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคมหรือการประพฤติใดอันอาจนำไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก	

๔. การจัดทำรายงาน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ตัวอย่าง - ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกชนิด โดยยินยอมให้มีการตรวจสอบการใช้ยาเสพติดให้โทษและให้ละเว้นจากการคบหาสมาคมกับผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษทุกประเภท - ให้หลีกเลี่ยงการคบหาสมาคมกับบุคคลที่มีความประพฤติเสียหาย - ห้ามมีไว้ในครอบครองหรือพกพาซึ่งอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน และวัตถุระเบิดซึ่งผิดกฎหมาย - ห้ามเกี่ยวข้องกับการเล่นทุกชนิด ตลอดจนห้ามเข้าในสถานที่ที่จัดให้มีการเล่นการพนันทุกชนิดและให้ละเว้นการคบหาสมาคมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการพนันทุกชนิด เงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ (๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ตัวอย่าง - ให้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการติดยาเสพติดให้โทษ สารระเหยเสพติด สิ่งเสพติดอื่น ๆ ตามคำแนะนำของพนักงานคุมประพฤติ - ให้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการบกพร่องทางจิตที่โรงพยาบาลจิตเวช ตามระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรหรือตามที่แพทย์ผู้รักษาเห็นสมควรและจำเป็น - ให้เข้ารับการบำบัดรักษาอาการป่วยเป็น..... (เช่น วัณโรค, โรคเรื้อน, โรคพิษสุราเรื้อรัง เป็นต้น) ภายในระยะเวลาที่ศาลเห็นสมควรหรือตามที่แพทย์ผู้รักษาเห็นสมควรและจำเป็น เงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ (๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด ตัวอย่าง - ให้ส่งตัวจำเลยไปเข้ารับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ศูนย์พัฒนาพฤตินิสัย เงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ (๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใดในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้ จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรืออุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้ การเสนอเงื่อนไขโดยการนำอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) ติดตามตัวมาใช้เพื่อสนับสนุนการกำหนดเงื่อนไขนั้น พนักงานคุมประพฤติต้องมีการระบุ	หนังสือที่ ยธ ๐๓๒๗/ว ๖๖๐ ลว. ๒๒ พ.ย. ๖๕ แนวทางการเสนอความเห็นรายงานสืบเสาะและพินิจ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจ ที่เป็นจำเลยกรณีเสนอเงื่อนไขการนำอุปกรณ์

๔. การจัดทำรายงาน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
ถึงข้อบ่งชี้ในการนำ EM มาใช้เพื่อเป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเชิงลบของจำเลยได้อย่างไร หรือเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยการบ่งชี้ถึงการกำหนดเงื่อนไขดังกล่าวเป็นการเฉพาะราย ตัวอย่าง - ห้ามเข้าใกล้ละแวกบ้านพักอาศัยของผู้เสียหาย เพื่อป้องกันไม่ให้จำเลยไปสร้างความเดือดร้อนหวาดกลัวแก่ผู้เสียหาย โดยให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว เป็นระยะเวลา ๖ เดือน เพื่อตรวจสอบติดตามจำเลย - ห้ามออกจากที่พักอาศัย ในช่วงเวลา ๒๑ นาฬิกา ถึง ๐๕.๐๐ นาฬิกา ของวันรุ่งขึ้น เพื่อป้องกันไม่ให้จำเลยออกจากบ้านในเวลากลางคืน ไปมั่วสุมแข่งรถ/มั่วสุมกับยาเสพติด อันอาจจะนำไปสู่การกระทำความผิดซ้ำ โดยให้ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวเป็นระยะเวลา ๓ เดือน เพื่อตรวจสอบติดตามจำเลย เงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ (๗) ให้حدใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน เงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ (๘) ให้แก่ไข้พื่นฟูหรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมหรือحدใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว ตัวอย่าง - ให้เข้าร่วมกิจกรรมปลูกป่าหรือกิจกรรมปลูกต้นไม้ หรือกิจกรรมปล่อยสัตว์น้ำ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ เงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ (๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน เงื่อนไขตามมาตรา ๕๖ (๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำ หรือมีโอกาสกระทำความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร ตัวอย่าง - ให้จำเลยดูแลผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุจากการใช้รถ เพื่อสร้างจิตสำนึกในการใช้รถใช้ถนนร่วมกับผู้อื่น	อิเล็กทรอนิกส์ (EM) ติดตามตัวมาใช้ ผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

๔. การจัดทำรายงาน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
- ให้จำเลยเข้าร่วมกิจกรรมอบรมธรรมะเพื่อกล่อมเกลাজิตใจ ในการควบคุมอารมณ์ และใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต การเสนอความเห็นในแนวทางที่ ๒ วิธีการคุมความประพฤติที่น่าจะไม่เหมาะสมกับจำเลย หากพนักงานคุมประพฤติได้พินิจและพิเคราะห์แล้ว เห็นว่าการกระทำ ความผิดของจำเลยเป็นภัยต่อสังคม เคยมีประวัติการกระทำความผิด หรือกระทำความผิดซ้ำ และไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟู ปรับปรุงตนเองได้ ในกรณีเช่นนี้ พนักงานคุมประพฤติต้องรายงานพฤติกรรมการและข้อบ่งชี้ให้ศาลเห็นได้ว่า จำเลยยังไม่สามารถแก้ไขปรับปรุงตนเองได้ มีโอกาสที่จะหวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกและอาจเป็นอันตรายต่อสังคม การเสนอความเห็นในแนวทางที่ ๓ วิธีการอื่น ๆ นอกจากการเสนอความเห็นในแนวทางที่ ๑ และที่ ๒ แล้ว พนักงานคุมประพฤติ อาจเสนอแนวทางอื่น ๆ ได้ เช่น วิธีการรอกการกำหนดโทษ หรือรอกการลงโทษ หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย โดยไม่เสนอเงื่อนไขการคุมความประพฤติ เช่น จำเลยอยู่ในวัยชราเจ็บป่วยพิการ มีสภาพร่างกายที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขของศาลได้ เป็นต้น นอกจากนี้ เป็นคดีที่ไม่สามารถเสนอรอกการกำหนดโทษหรือรอกการลงโทษหรือคดีที่ไม่ได้รับประโยชน์ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมีพระชนมพรรษา ๘๐ พรรษา พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นกรณีจำเลยเคยต้องโทษจำคุกมาก่อนและไม่อยู่ในหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ (๒) (๓) หรือ ไม่ได้รับประโยชน์ตามพระราชบัญญัติล้างมลทินฯ สำหรับคดีที่ศาลมีคำสั่งให้สืบเสาะเฉพาะบางประเด็นหรือคดีที่จำเลยปฏิเสธ พนักงานคุมประพฤติไม่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานได้เพียงพอสำหรับการเสนอความเห็นไปในทางใดทางหนึ่ง ให้พนักงานคุมประพฤติสรุปข้อเท็จจริงเสนอต่อศาลโดยไม่ต้องมีความเห็น หมายเหตุ นอกจากนี้ในกรณีที่ศาลสั่งให้สืบเสาะและพินิจเฉพาะประเด็น ให้พนักงานคุมประพฤติเขียนรายงานเฉพาะประเด็นที่ศาลสั่ง และหากข้อมูลนั้นเพียงพอสำหรับการเสนอความเห็น ตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติคุมประพฤติ พ.ศ. ๒๕๕๙ แล้วให้พนักงานคุมประพฤติเสนอความเห็นต่อศาลด้วย	

๕. กรณีที่มีการคัดค้านรายงาน	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
การคัดค้านรายงานสืบเสาะและพินิจ ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๓๑ ศาลอาจรับฟังรายงานและความเห็นของพนักงานคุมประพฤติตามมาตรา ๓๐ โดยไม่ต้องมีพยานหลักฐานประกอบ แต่ถ้าศาลจะใช้รายงานและความเห็นเช่นนั้นเป็นผลร้ายแก่จำเลย ให้ศาลแจ้งข้อความที่เป็นผลร้ายนั้นให้จำเลยทราบเมื่อจำเลยคัดค้าน พนักงานคุมประพฤตินำพยานหลักฐานเข้าสืบประกอบรายงานและความเห็นก่อน และจำเลยมีสิทธิที่จะนำพยานหลักฐานมาสืบหักล้างได้ การคัดค้านรายงานการสืบเสาะและพินิจ เป็นสิทธิตามกฎหมายของจำเลย ดังนั้น พนักงานคุมประพฤติต้องปฏิบัติหน้าที่ ด้วยความรอบคอบ ระวังความระมัดระวังในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนในกระบวนการสืบเสาะและพินิจ ทั้งนี้หากมีกรณีคัดค้านรายงาน พนักงานคุมประพฤติจะได้มีข้อมูลครบถ้วนเพียงพอสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันความถูกต้องสมบูรณ์ของรายงานสืบเสาะและพินิจ	พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๓๑

๖. การติดตามผลคดี	
กิจกรรม/ขั้นตอน/วิธีการ	กฎหมาย/ระเบียบ
๖.๑ การติดตามคำสั่งศาล เป็นขั้นตอนติดตามผลคำพิพากษาภายหลังศาลมีคำพิพากษาแล้ว ซึ่งใช้เป็นข้อมูลสิ้นสุด สำนวนคดีสืบเสาะและพินิจในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ และศึกษาคำพิพากษาในกรณีศาลมีความเห็นสอดคล้องและกำหนดเงื่อนไขการคุมความประพฤติ พนักงานคุมประพฤติเจ้าของสำนวนคดีสืบเสาะและพินิจต้องนำมาวางแผนการแก้ไขฟื้นฟูในการควบคุมและสอดส่องต่อไป กรณีศาลมีความเห็นไม่สอดคล้องกับความเห็นพนักงานคุมประพฤติ พนักงานคุมประพฤติควรนำคำพิพากษาและรายงานสืบเสาะและพินิจมาศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจในคดีอื่นต่อไป จากนั้น ให้พนักงานคุมประพฤติตรวจสอบสำนวนสืบเสาะและพินิจและเมื่อเห็นว่าสำนวนถูกต้องเรียบร้อยแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติขออนุญาตผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเพื่อจัดเก็บสำนวนต่อไป ๖.๒ บันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศฯ ขั้นตอนนี้เป็นหน้าที่ของธุรการคดี/พนักงานคุมประพฤติ ต้องบันทึกข้อมูลการดำเนินงานทุกขั้นตอนจนถึงการสิ้นสุดคดีในระบบสารสนเทศ กรมคุมประพฤติ ได้แก่ การแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริง การวิเคราะห์ข้อมูล รายงานความเห็น คำพิพากษา/คำสั่งศาล และสิ้นสุดคดี ๖.๓ จัดเก็บสำนวน เมื่อดำเนินการบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศฯ ให้ธุรการคดีตรวจสอบสำนวนสืบเสาะและพินิจและเมื่อเห็นว่าสำนวนถูกต้องเรียบร้อยแล้ว ให้ขออนุญาตผู้อำนวยการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายเพื่อจัดเก็บสำนวนต่อไป	

รายชื่อที่ปรึกษาและประธานคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานงาน กรมคุมประพฤติ

๑. นายวีระกิตติ์ หาญปริพรรณ์
อธิบดีกรมคุมประพฤติ	ที่ปรึกษากรรมการ
๒. พันตำรวจโทมนตรี บุญโยธิน
รองอธิบดีกรมคุมประพฤติ	ประธานกรรมการ

รายชื่อคณะทำงานพัฒนามาตรฐานงาน กรมคุมประพฤติ ด้านการสืบเสาะและพินิจ
ตามคำสั่งคณะกรรมการพัฒนามาตรฐานงาน กรมคุมประพฤติ ที่ ๑/๒๕๖๕

๑. นางมณีนรีรัตน์ บุญฤทธิ์
ผู้เชี่ยวชาญเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของกรมคุมประพฤติ	ที่ปรึกษาคณะทำงาน
๒. นางสุดฤดี ศรีอรุณ
หัวหน้าผู้ตรวจราชการกรมคุมประพฤติ	ประธานคณะทำงาน
๓. นางนริศา ปานสะอาด
ผู้ตรวจราชการกรมคุมประพฤติ	รองประธานคณะทำงาน
๔. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการสืบเสาะและพินิจ	คณะทำงาน
๕. ผู้อำนวยการกองอำนาจการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด	คณะทำงาน
๖. นางสาวสายฝน จันทะพรม
ผู้อำนวยการกองอำนาจการบังคับใช้กฎหมายเพื่อการคุมประพฤติ	คณะทำงาน
๗. นายมานิตย์ แก้วโสพรม
ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดอุบลราชธานี	คณะทำงาน
๘. นางสิญา ทองดี
ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติกรุงเทพมหานคร ๑	คณะทำงาน
๙. นายประทักษ์ ประทุมทิพย์
ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติกรุงเทพมหานคร ๕	คณะทำงาน
๑๐. นายณพรุจ ดันมงคล
ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดชัยนาท	คณะทำงาน
๑๑. นางสาวสุตารัตน์ ยินดี
ผู้อำนวยการสำนักงานคุมประพฤติจังหวัดอุทัยธานี	คณะทำงาน
๑๒. หัวหน้ากลุ่มสืบเสาะและพินิจและควบคุมและสอดส่อง	คณะทำงาน
๑๓. นางสาวกัญจน์จนา คิตนูนาม
พนักงานคุมประพฤติชำนาญการพิเศษ	คณะทำงาน
๑๔. นายปรัชญา หนูเจริญ
พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ	คณะทำงาน
๑๕. นางสาวณัฐวรรณ แสงสายฟ้า
พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ	คณะทำงาน
๑๖. นางสาวหทัยรัตน์ แจ่มนาค
พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ	คณะทำงาน
๑๗. นางสาวสมถวิล สายโพธิ์
พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ	คณะทำงานและเลขานุการ
๑๘. ว่าที่ ร.ต.คงกระพัน ศรีสวัสดิ์
พนักงานคุมประพฤติชำนาญการ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นางสาวนันทนี คำสวน
พนักงานคุมประพฤติปฏิบัติการ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

คู่มือการปฏิบัติงานสืบเสาะและพินิจผู้ถูกสืบเสาะและพินิจที่เป็นจำเลย

กรมคุมประพฤติ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550

อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ชั้น 2 - 6

เลขที่ 120 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

www.probation.go.th

สายด่วนกรมคุมประพฤติ 1111 กด 78